

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ กรณีศึกษา :
เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต

**People's Participation in Forest Resource Conservation : A Case Study of
Khao PhraTheaw Non Hunting Area, Phuket Province**

ศิริพร ชูประสูต

Siriporn Chooprasoot

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Degree of Master of Science in Environmental Management
Prince of Songkla University**

2559

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ กรณีศึกษา:
เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต

**People's Participation in Forest Resource Conservation : A Case Study of
Khao PhraTheaw Non Hunting Area, Phuket Province**

ศิริพร ชูประสูตร

Siriporn Chooprasoot

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Degree of Master of Science in Environmental Management
Prince of Songkla University**

2559

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ชื่อวิทยานิพนธ์ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ กรณีศึกษา :
เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแก้ว จังหวัดภูเก็ต

ผู้เขียน นางสาวศิริพร ชูประสูตร

สาขาวิชา การจัดการสิ่งแวดล้อม

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

คณะกรรมการสอบ

.....
(ดร.สุชาติ เขิงทอง)

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.สุวิทย์ สุวรรณโณ)

.....กรรมการ
(ดร.สุชาติ เขิงทอง)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงศ์ศักดิ์ เหล่าดี)

.....กรรมการ
(ดร.จรงค์ วัชรินทร์รัตน์)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ
สิ่งแวดล้อม

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระพล ศรีชนะ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้มาจากการศึกษาวิจัยของนักศึกษาเอง และได้แสดงความขอบคุณ
บุคคลที่มีส่วนช่วยเหลือแล้ว

ลงชื่อ .....

(ดร.สุชาติ เขิงทอง)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ลงชื่อ .....

(นางสาวศิริพร ชูประสูตร)

นักศึกษา

(4)

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้ไม่เคยเป็นส่วนหนึ่งในการอนุมัติปริญญาในระดับใดมาก่อน
และไม่ได้ถูกใช้ในการยื่นขออนุมัติปริญญาในขณะนี้

ลงชื่อ.....

(นางสาวศิริพร ชูประสูตร)

นักศึกษา

ชื่อวิทยานิพนธ์	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ กรณีศึกษา:เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต
ผู้เขียน	นางสาวศิริพร ชูประสูตร
สาขาวิชา	การจัดการสิ่งแวดล้อม
ปีการศึกษา	2558

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1)ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินรอบแนวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว ระยะรัศมี 2 กิโลเมตร ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้2)ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินรอบแนวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว ระยะรัศมี 2 กิโลเมตร ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ 3)หาแนวทางที่เหมาะสมในการสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยศึกษาลักษณะทางเศรษฐกิจสังคมของประชาชนและสำรวจข้อมูลการมีส่วนร่วมของประชาชนและประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อนำเสนอการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว นำผลการศึกษาที่ได้ หาแนวทางวางแผนการจัดการที่เหมาะสม โดยทำการเก็บข้อมูลแบบสอบถามจากประชากรกลุ่มเป้าหมาย จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 377ตัวอย่าง การวิจัยเชิงคุณภาพเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 69 คนโดยการจัดประชุมเสวนาระดมความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบ One- Way ANOVA เมื่อพบความแตกต่างจะทดสอบค่าความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้สถิติ Scheffe's Method

ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ทั้งภาพรวมและแต่ละด้านอยู่ในระดับน้อยทั้ง 4ด้าน ได้แก่ ด้านศึกษาปัญหา ด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติการ ด้านติดตามและการประเมินผล ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อยู่ในพื้นที่ อาชีพ รายได้ มีความแตกต่างกันที่นัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และแนวทางที่เหมาะสมในการสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ประกอบด้วย 4 แนวทาง ดังนี้ 1.เสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้นำชุมชน 2.การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารและกิจกรรมให้ประชาชน

ทราบ 3.ควรมีการประชุมงานหน่วยงานภาครัฐเพื่อร่วมกันวางแผนและประสานการดำเนินงาน

4.ควรมีการศึกษารูปแบบวิธีการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ป่าไม้ให้ชัดเจน

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา เพื่อให้ประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น จำเป็นต้องมีการกระตุ้นพฤติกรรมทางด้านจิตสำนึกของประชาชนในพื้นที่ โดยจัดให้มีกิจกรรม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมจิตอาสาด้วยกัน และหน่วยงานภาครัฐต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ริเริ่มโครงการจนกระทั่งเสร็จสิ้น

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม,ประชาชน,การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้,เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว,การใช้ประโยชน์ที่ดิน

Thesis Title	People's Participation in Forest Resource Conservation : A Case Study of Khao PhraTheaw Non Hunting Area, Phuket Province
Author	Miss Siriporn Chooprasoot
Major Program	Environmental Management
Academic Year	2015

ABSTRACT

The aim of this research is to :1) study the participation of people using the land around the Khao PhraTheaw Non-Hunting Area within an a two kilometer radius for the forest conservation; 2) study the factors affecting the participation of people using the land around the Khao PhraTheaw Non-Hunting Area within two kilometer radius for forest conservation; and 3) find a suitable approach for supporting the people's participation in the conservation of forest resources. The study investigates the socio-economic characteristics of the people, surveys data of the participation of people and applies the Geographic Information System (GIS) in proposing changes of the land use of the area. Subsequently, the study results are used to find a suitable management planning guideline. Data was collected by the questionnaire replied to by the target population of 377 respondents. The qualitative research selected 69 persons for purposive samples by arranging a brainstorming seminar for the forest resources conservation guideline, resulting in depth data and qualitative data was analyzed. The statistics used in data analysis were frequency, percentage, average, standard deviation and One-Way ANOVA test, as the difference was found, it was tested by the paired difference test using the Scheffe's Method.

The study results found that levels of the participation of people in the forest resources conservation both in general and in separated issues were at the low level of the 4 aspects including education problem, planning problem, operation and monitoring and evaluation. As to the factors affecting the participation of people in the forest resources conservation, it found that these factor consists of gender, educational level, settlement period, career and income. The difference was statistically significant at the 0.05 level. Furthermore, the guideline for supporting people's participation in the

forest resources conservation included 1) strengthening community leaders, 2) public relations and news and information for local people, 3) coordination with government agencies for co-planning and co-operation and (4) clear study of conservation operation method forms.

According to the recommendations of this study for more participation of people, it requires the motivation of local people's conscious by arranging activities to promote participation of volunteer and government agencies should allow people to participate in projects is completed.

Keyword : Participation, People, Forest Resources Conservation,KhaoPhraTheaw
Non - Hunting Area ,land use

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้กรณีศึกษา: เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ตสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีด้วยคำปรึกษาการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์จากอาจารย์ที่ปรึกษาคืออาจารย์ดร.สุชาติ เขิงทองที่ได้ให้ข้อคิดเห็นต่าง ๆ อันมีคุณค่ายิ่งต่อการทำวิทยานิพนธ์รวมทั้งตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยถือโอกาสนี้ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงนอกจากนี้ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.นิศากร กล้าณรงค์อาจารย์ประจำภาควิชาภูมิศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ที่ให้คำแนะนำในการตรวจแบบสอบถาม

ขอขอบคุณ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเทพกระษัตรี นายบุญจบ รัตนสิทธิ์ ผู้ใหญ่บ้านนายสมศักดิ์ วิเศษสิงห์ นายนิคม ก่ออินทร์ นายอภิชาติ รัตนสิทธิ์ และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน นายสมนึก จตุรภักขกุลวงศ์ตลอดจนถึง หัวหน้าเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว เจ้าหน้าที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทวและพี่น้อง ๆ น้อง ๆ สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 5 (นครศรีธรรมราช) ที่ช่วยในการเก็บข้อมูลแบบสอบถามภาคสนามและตลอดจนชาวบ้าน ที่เสียสละเวลาให้การต้อนรับ และให้ประสบการณ์ดี ๆ รวมถึงให้ความรู้แก่ผู้วิจัยจนทำให้การเก็บข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีและขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ทุกท่านตลอดจนเพื่อน ๆ พี่ ๆ ในสาขาการวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อมที่สนับสนุนงานวิจัยชิ้นนี้จนแล้วเสร็จ ผู้วิจัยซาบซึ้งในกัลยาณมิตรทุกท่านสุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณ คุณยาย คุณพ่อคุณแม่ และนายจรัญ ศรีรัตน์ที่คอยให้ความรักให้กำลังใจและให้การสนับสนุนทุกอย่างในการทำวิจัยตลอดมาด้วยดี

ศิริพร ชูประสูตร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(5)
Abstract	(7)
กิตติกรรมประกาศ	(9)
สารบัญ	(10)
รายการตาราง	(12)
รายการภาพประกอบ	(14)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของการวิจัย	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
1.4 นิยามคำศัพท์เฉพาะ	3
1.5 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
1.5.1 แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม	5
1.5.2 แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	15
1.5.3 การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน	20
1.5.4 ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์และการสำรวจระยะไกล	23
1.5.5 บริบทพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว	26
1.5.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	30
บทที่ 2 วิธีดำเนินการวิจัย	36
2.1 ขอบเขตการวิจัยและกรอบแนวคิดการวิจัย	39
2.2 อุปกรณ์	39
2.3 วิธีวิจัย	41
2.3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	40
2.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	43
2.3.3 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	45
2.3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	47
2.3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์	50

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
2.3.6การจัดทำแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน	51
2.3.7การจัดเสวนาระดมความคิดเห็น	51
2.3.8วางแผนการจัดการ	53
บทที่ 3 ผลการวิจัยและอภิปรายผล	54
3.1ข้อมูลลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม	54
3.2ข้อมูลการถือครองที่ดิน	59
3.3ความรู้ข้า้วสาร ความรู้ความเข้าใจ ความคิดเห็นของประชาชน63 ที่มีต่อเขตห้ามล่า	
3.4 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	76
3.5เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชน	83
3.6ลักษณะการใช้ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน	100
3.7ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ	108
3.8ผลการเสวนาระดมความคิดเห็น	109
3.9แนวทางการจัดการ	113
บทที่ 4 สรุปผลการวิจัย	118
4.1สรุปผลการวิจัย	118
4.2ข้อเสนอแนะ	124
เอกสารอ้างอิง	127
ภาคผนวก	138
ภาคผนวก กเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของประชาชนใน การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	139
ภาคผนวก ข แบบสอบถามที่ใช้ในงานวิจัย	151
ภาคผนวก ค ภาพประกอบการทำวิจัย	161
ประวัติผู้เขียน	166

รายการตาราง

ตารางที่	หน้า
1. จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างวิจัย	42
2. ข้อมูลลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม	57
3. จำนวนและร้อยละการถือครองที่ดินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ และลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน	62
4. การรับรู้ข่าวสารของประชาชนที่อาศัยอยู่รอบเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแหวง	66
5. ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	69
6. ความคิดเห็นของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	73
7. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยภาพรวม	77
8. ระดับการมีส่วนร่วมในด้านร่วมศึกษาปัญหาของประชาชน	78
9. ระดับการมีส่วนร่วมในด้านร่วมวางแผนงานของประชาชน	79
10. ระดับการมีส่วนร่วมในด้านร่วมปฏิบัติของประชาชน	80
11. ระดับการมีส่วนร่วมในด้านร่วมติดตามและประเมินผลงาน	82
12. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแหวง จังหวัดภูเก็ต จำแนกตาม เพศ	86
13. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแหวง จังหวัดภูเก็ต จำแนกตาม อายุ	88
14. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแหวง จังหวัดภูเก็ต จำแนกตาม ระดับการศึกษา	90
15. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแหวง จังหวัดภูเก็ต จำแนกตาม ภูมิลำเนา	91
16. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแหวง จังหวัดภูเก็ต จำแนกตาม ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่	93
17. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแหวง จังหวัดภูเก็ต จำแนกตาม อาชีพ	96
18. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแหวง จังหวัดภูเก็ต จำแนกตาม รายได้	99

รายการตาราง(ต่อ)

ตารางที่	หน้า
19. ลักษณะการใช้ที่ดินบริเวณพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว ในปี พ.ศ. 2545 – พ.ศ.2557	101
20. การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินบริเวณพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว ในปี พ.ศ. 2545 – พ.ศ.2557	104
21. ลักษณะการเปลี่ยนแปลงพื้นที่การใช้ที่ดินบริเวณ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทวในปี พ.ศ. 2545 – พ.ศ.2557	107

รายการภาพ

ภาพที่	หน้า
1. แผนที่ท้ายประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว	28
2. แผนที่แสดงขอบเขตพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว	29
3. กรอบแนวคิดการวิจัย	37
4. แผนที่แสดงที่ตั้งขอบเขตพื้นที่ศึกษา	38
5. แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินในบริเวณพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว ปี พ.ศ.2545	102
6. แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินในบริเวณพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว ปี พ.ศ.2557	103

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของการวิจัย

ป่าไม้ นับได้ว่าเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญทั้งต่อมนุษย์และต่อระบบนิเวศทางธรรมชาติ เป็นทั้งแหล่งอาหาร ต้นน้ำลำธาร เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า รวมถึงเป็นที่รวบรวมความหลากหลายของพันธุ์ไม้และแร่ธาตุที่มนุษย์สามารถนำมาใช้ประโยชน์ทั้งในด้านอุตสาหกรรมและในด้านต่างๆ และจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรอย่างรวดเร็วส่งผลให้มีความต้องการใช้ทรัพยากรมากยิ่งขึ้น

ปัจจุบันป่าไม้ในภาคใต้มีจำนวนพื้นที่ป่าลดลงโดยพบว่าพื้นที่ป่าไม้ในภาคใต้ปี พ.ศ.2552 มีเนื้อที่ 11,683,996 ไร่ ร้อยละ 27.03 ของพื้นที่ และในปี พ.ศ.2555 พบว่าพื้นที่ป่าไม้ลดลงเหลือ 11,050,350 ไร่ ร้อยละ 23.95 ไร่ ของพื้นที่ (<http://forestinfo.forest.go.th>) สืบค้นเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม พ.ศ.2556 โดยจังหวัดที่พบว่าการบุกรุกเข้าไปทำประโยชน์ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์มากที่สุดได้แก่ จังหวัด กระบี่ ตรัง ภูเก็ต นครศรีธรรมราช ชุมพร สุราษฎร์ธานี จังหวัดภูเก็ตเป็นจังหวัดหนึ่งที่ประสบปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่า เนื่องจากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในด้านการท่องเที่ยว มีการลงทุนภาคเอกชนในด้านการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์และจำนวนนักท่องเที่ยวที่นิยมเดินทางเข้ามายังจังหวัดภูเก็ตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปีรวมทั้งการเคลื่อนย้ายประชากรเข้ามาทำงานในจังหวัดภูเก็ต ได้นำมาซึ่งปัญหาทั้งด้านสังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัจจุบันนี้พบว่าจังหวัดภูเก็ตกลายเป็นจังหวัดที่มีการปัญหาเรื่องการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อสร้างโรงแรม รีสอร์ท รวมทั้งการแผ้วถางป่าเพื่อปลูกยางพาราและปาล์มน้ำมัน ปัจจุบันเพิ่มมากขึ้น ส่งผลทำให้ ผืนป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์คือป่าควนเขาพระแทวเสื่อมโทรม

เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต ได้ประกาศจัดตั้งเป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ.2523 มีเนื้อที่ 13,925 ไร่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออนุรักษ์และคุ้มครองสัตว์ป่าในพื้นที่เพื่อรักษาและฟื้นฟูสภาพธรรมชาติให้เหมาะสมเอื้อต่อการดำรงชีวิตของสัตว์ป่า นอกจากนี้ป่าเขาพระแทวยังเป็นแหล่งต้นน้ำที่หล่อเลี้ยงคนในจังหวัดภูเก็ต และยังเป็นแหล่งศึกษาธรรมชาติ (สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดภูเก็ต, 2556) ปัจจุบันนี้พบว่าเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทวกำลังเผชิญกับปัญหาบุกรุกพื้นที่ป่าอย่างต่อเนื่อง โดยตลอดแนวเขตห้ามล่าพบว่า มีประชาชนที่มีแปลงที่ดินถือครองอยู่รอบแนวเขตห้ามล่าและเสียงที่จะมีการบุกรุกพื้นที่ป่าเพิ่มขึ้น จากการที่รัฐส่งเสริมให้มีการปลูกพืชเศรษฐกิจ

ที่ก่อให้เกิดรายได้สูง เช่น การปลูกยางพารา ปาล์มน้ำมัน จึงเป็นแรงจูงใจไม่ว่าจะเป็นกลุ่มนายทุนหรือประชาชนให้มีการบุกเบิกป่ามากยิ่งขึ้น นอกจากนี้รอบๆ แนวเขตห้ามล่ายังมีชุมชนที่ตั้งถิ่นฐานอยู่โดยรอบย่อมมีความต้องการในการใช้สอยทรัพยากรที่ดินและทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่เช่นกัน ประกอบกับประชาชนในพื้นที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่ถูกต้องและหน่วยงานที่เข้ามาให้ความรู้แก่ประชาชนยังมีน้อยและไม่ทั่วถึงทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อยู่ในระดับที่น้อยและด้วยประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีเวลาเนื่องจากต้องประกอบอาชีพ ทำให้ขาดความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ทำให้ประชาชนขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ส่งผลให้ประชาชนในชุมชนไม่เห็นความสำคัญในการมีส่วนร่วมและเป็นช่องทางให้พวกที่ค้ำมาลักลอบตัดไม้ในพื้นที่ที่เป็นเหตุให้ผืนป่าที่เคยมีความอุดมสมบูรณ์เริ่มเสื่อมโทรมและส่งผลต่อระบบนิเวศในป่า พื้นที่ป่าลดจำนวนลงและนับวันจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่าพื้นที่ทำการเกษตรส่วนใหญ่กำลังเปลี่ยนไปเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยมากขึ้น จากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร การขยายตัวของชุมชนและความต้องการใช้ประโยชน์ที่ดินทำให้การบริหารจัดการพื้นที่เพื่อสงวนและคุ้มครองทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า จึงทำได้ยากการแก้ไขปัญหาดังกล่าวไม่สามารถแก้โดยลำพังเจ้าหน้าที่เพียงฝ่ายเดียว แนวทางการแก้ไขปัญหา ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานความรู้ ความเข้าใจ ร่วมกันระหว่างรัฐกับประชาชนที่จะนำไปสู่การปฏิบัติร่วมกัน ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวเป็นไปตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) ที่เน้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ โดยการสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ร่วมกัน และนำไปสู่แนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555)

ดังนั้น ผู้วิจัยสนใจจึงได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ กรณีศึกษา: เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหาและแนวความคิดของประชาชน เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ตลอดถึงรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่าและสร้างจิตสำนึกในการดูแลทรัพยากรป่าไม้ นอกจากนี้ยังได้ประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ และการสำรวจระยะไกล มาใช้เพื่อตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงของการใช้ประโยชน์ที่ดินควบคู่กับการสำรวจข้อมูลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อีกด้วย โดยการสำรวจรอบบริเวณและวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพื้นที่การใช้ประโยชน์ที่ดินรอบแนวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทวระยะรัศมี 2 กิโลเมตร โดยผลการศึกษาที่ได้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนการจัดการ และกำหนดแนวทางที่เหมาะสมในการใช้ประโยชน์ที่ดินของพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว และเพื่อเป็นแนวนโยบายให้หน่วยงานและภาคส่วนต่างๆที่เกี่ยวข้อง สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินรอบแนวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว ระยะรัศมี 2 กิโลเมตร ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินรอบแนวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว ระยะรัศมี 2 กิโลเมตร ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
3. เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว ระยะรัศมี 2 กิโลเมตร จังหวัดภูเก็ต
2. ได้ข้อมูลปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว ระยะรัศมี 2 กิโลเมตร จังหวัดภูเก็ต
3. ได้ข้อมูลปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ อุปสรรค และ ข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนที่อาศัยอยู่รอบพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว ระยะรัศมี 2 กิโลเมตร จังหวัดภูเก็ต เพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป
4. ได้ข้อมูลข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ภายในพื้นที่ศึกษา และนำไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่อื่นที่มีลักษณะต่าง ๆ ใกล้เคียงกับพื้นที่ศึกษา

1.4 นิยามคำศัพท์เฉพาะ

การมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง กระบวนการที่เปิดโอกาสการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนตลอดทั้งกระบวนการพัฒนา เริ่มตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกแนวทางและวางแผนการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหา การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในกิจกรรมของการพัฒนา การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลงาน (กิติชัย รัตนะ, 2555)

ประชาชน (People) หมายถึง บุคคลที่ตั้งถิ่นฐานอาศัยอยู่รอบพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแก้ว หรือ บุคคลที่เป็นสมาชิก หมู่ที่ 2 7 9 10 11 ตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต หมู่ที่ 2 3 5 ตำบลศรีสุนทร อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต และ หมู่ที่ 2 3 4 8 ตำบลป่าคอก อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต (ชูเกียรติ ภัยลี,2536)

ป่าไม้ (Forest) หมายถึง ผืนแผ่นดินทั้งหมดที่พฤษชาติขึ้นรวมกันอยู่ โดยมีไม้ยืนต้นทุกขนาดเป็นส่วนประกอบสำคัญและเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยร่วมกันอยู่สิ่งมีชีวิตทั้งพืชและสัตว์ที่ต่างพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันป่าไม้เป็นสิ่งที่ปลูกทดแทนขึ้นมาใหม่ได้ ในที่นี้หมายรวมถึงป่าเพื่อการอนุรักษ์ ป่าเพื่อทางเศรษฐกิจ และป่าเพื่อชุมชน (<https://web.ku.ac.th>) สืบค้นเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2556

เขตห้ามล่าสัตว์ป่า (Non-hunting Area) หมายถึง บริเวณสถานที่ที่ใช้ในราชการหรือใช้เพื่อสาธารณประโยชน์หรือประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกันรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นผู้กำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าแห่งชาติโดยกำหนดให้เป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่าชนิดหรือประเภทใดก็ได้โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา (<http://web3.dnp.go.th>) สืบค้นเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม พ.ศ. 2556

การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (Forest Resources Conservation) หมายถึง การดำเนินการของประชาชนในการป้องกัน ปรามปราม ดูแล บำรุงรักษาป่าไม้ได้แก่สังคมของสิ่งมีชีวิตที่เป็นพืชทุกชนิด และสิ่งมีชีวิตที่อยู่ในป่า เช่น แมลง สัตว์ชนิดต่างๆ ตลอดจนถึงของป่า ที่ดิน ป่าไม้ ต้นน้ำลำธาร ทิวทัศน์ที่สวยงามให้คงอยู่โดยไม่ถูกทำลาย สามารถเอื้อประโยชน์อย่างยั่งยืน แก่ประชาชนส่วนใหญ่ (จรรยา สุภาพ,2523)

การใช้ประโยชน์ที่ดิน (land use) หมายถึง การนำที่ดินมาใช้สนองความต้องการของมนุษย์ในด้านต่างๆ เช่น เกษตรกรรม ที่อยู่อาศัย และอุตสาหกรรม การใช้ที่ดินแต่ละแบบจะมีผลต่อสมรรถนะในการให้ผลผลิตของที่ดินและการเกิดการเสื่อมโทรมของที่ดิน เพราะว่าที่ดินแต่ละบริเวณมีศักยภาพในการให้ผลผลิตแตกต่างกันปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบของที่ดินเหล่านี้เป็นตัวกำหนดศักยภาพในการให้ผลผลิตและความเหมาะสมของการใช้ที่ดินนั้นๆ การใช้ที่ดินเพื่อให้ได้ผลตอบแทนที่ดีที่สุดนั้น ต้องใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับสมรรถนะของที่ดินและจำนวนของประชากร ที่ความสามารถของดินที่จะรองรับได้ (ดรรชนี เอ็มพันธ์,2531)

1.5 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้กรณีศึกษา เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต ในครั้งนี้ผู้วิจัย รวบรวม แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบและแนวทางในการศึกษาดังต่อไปนี้

- 1.5.1 แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม
- 1.5.2 แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
- 1.5.3 การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน
- 1.5.4 ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์และการสำรวจระยะไกล
- 1.5.5 บริบทพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว
- 1.5.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.5.1 แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นถือเป็นหัวใจหลักในการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จโดยการมีส่วนร่วมนั้นเป็นการพัฒนาแนวคิดให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดตามหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) โดยหน่วยงานภาครัฐต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติงาน ร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดจากการมีส่วนร่วม ตลอดจนจนถึงร่วมกันร่วมตรวจสอบ และเป็นที่ยอมรับร่วมกันของทุกฝ่าย ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยได้นำเอาหลักการมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ มาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยตั้งแต่ พ.ศ.2540 มาจนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ได้บังคับใช้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยในมาตรา 66 ได้บัญญัติไว้ว่าบุคคลซึ่งรวมตัวกันเป็นชุมชน ชุมชนท้องถิ่น ย่อมมีสิทธิ อนุรักษ์ หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติและการมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน มาตรา 67 การเข้ามามีส่วนร่วมกับหน่วยงานรัฐและชุมชนในการอนุรักษ์ โดยการบำรุงรักษา การคุ้มครอง ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติ มาตรา 85 ได้กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านที่ดินทรัพยากรธรรมชาติ โดยการส่งเสริม บำรุงรักษาและคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยส่งเสริมให้ประชาชน ชุมชนท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน และ มาตรา 87 ยังกำหนดให้รัฐต้องดำเนินการตามนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนพัฒนา

เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ได้ร่วมกันแสดงแนวคิด เสนอความต้องการของ คนในพื้นที่อย่างแท้จริง และเพื่อให้สอดคล้องกับการมีส่วนร่วมและสิทธิชุมชนดังกล่าวไว้ใน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาตรา 290 ได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะการ ดำเนินการด้านการกระจายอำนาจสู่ชุมชนท้องถิ่นโดยเน้นหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น หลักที่สำคัญต้องส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการ จัดการ การบำรุงรักษา และในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย,2550)

1) ความหมายของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมเป็นการร่วมมือกันของกลุ่มคนหรือองค์กรต่าง ๆ ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผิดชอบร่วมกัน เพื่อให้เกิดการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ ต้องการเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มด้วยความตั้งใจและด้วยความรู้สึกร่วมกันเพื่อตอบสนอง ความต้องการที่แท้จริงของกลุ่ม ดังนั้นการมีส่วนร่วมจึงถือได้ว่าเป็นหัวใจของการทำงานเป็น กลุ่มให้มีประสิทธิภาพ จากความหมายหรือคำนิยามของการมีส่วนร่วม ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ หลายท่านหลากหลายแตกต่างกันไปตามความเข้าใจ ฌ็องนรี ศรีทอง (2552) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วม คือ กระบวนการ ที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ ตั้งแต่ร่วมรับรู้ ปัญหา วางแผนงาน ร่วมกันปฏิบัติ ร่วมติดตามและประเมินผล รวมถึงร่วมรับผิดชอบที่เกิด จากกิจกรรมนั้น ๆ เสน่ห์ จามริก (2540) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนไม่ได้ หมายความว่าแค่การดึงให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมตามที่หน่วยงานภาครัฐเป็นผู้จัดเท่านั้น แท้จริงแล้วต้องให้ชุมชนหรือประชาชนนั้นเป็นผู้ดำเนินการ ด้วยวิธีการของคนในชุมชนนั่นเอง จึงจะประสบความสำเร็จ Good(1973) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการ ที่เกี่ยวกับการกระทำและเกี่ยวข้องกับบุคคลในระดับต่างๆ เป็นการกระทำโดยสมัครใจเกี่ยวกับ จุดประสงค์ทางสังคมและการจัดสรรทรัพยากร Dale (1973) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม ของประชาชน หมายถึง การร่วมมือของประชาชนด้วยความตั้งใจและสมัครใจโดยไม่ถูก บังคับ นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์ (2527) ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวข้องกับด้าน จิตใจและอารมณ์ของแต่ละบุคคลในสถานการณ์ของกลุ่ม อันเป็นเหตุให้เกิดความรู้สึกร่วม รับผิดชอบร่วมกันกับกลุ่มโดยให้ประชาชนเป็นผู้คิดค้นปัญหาไม่ใช่การกำหนดจากภายนอกแล้ว ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม แต่ต้องให้ประชาชนเป็นผู้เข้ามามีส่วนร่วมในการตั้งแต่เริ่มต้น กระบวนการไปจนถึงสิ้นสุดโครงการนั้นๆ โดยแบ่งการมีส่วนร่วม ออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1.การ มีส่วนร่วมในการค้นหาคำปัญหา 2.การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา 3.การมีส่วนร่วมในการ เลือกวิธีการและการวางแผนร่วมกันแก้ปัญหา 4.การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผน 5.การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ (เสน่ห์ จามริก, 2540)

การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การให้ประชาชนเป็นฝ่ายตัดสินใจกำหนด ปัญหาความต้องการของตนเองอย่างแท้จริง โดยการให้ประชาชน/กลุ่มองค์กรชุมชนให้สามารถ ตัดสินใจ ควบคุมดูแลกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน สามารถกำหนดการดำรงชีวิตได้ด้วยตนเอง ให้มี ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นตามศักยภาพของประชาชน/ชุมชนในด้านภูมิปัญญา ทักษะ ความรู้ ความสามารถ โดยประชาชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการอย่างมีอิสระ การทำงาน ต้องเน้นในรูปกลุ่มหรือองค์กรชุมชนที่มีวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมอย่างชัดเจน เพื่อให้บรรลุ ความสำคัญสำเร็จตามกิจกรรมนั้นๆ และถ้ากล่าวถึงความสำเร็จของการมีส่วนร่วมว่าขึ้นอยู่กับ เงื่อนไขได้ (เสนห์ จามริก, 2540)

(1) ประชาชนจะต้องมีเวลาที่จะมีส่วนร่วมกิจกรรม และร่วมให้เหมาะสมกับ สถานการณ์

(2) ประชาชนต้องไม่เสียเงินค่าใช้จ่ายในการเข้ามามีส่วนร่วม

(3) ประชาชนต้องมีความสนใจที่จะสัมพันธ์สอดคล้องกับการมีส่วนร่วมนั้น

(4) ประชาชนต้องมีความสามารถสื่อสารรู้เรื่องกับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

(5) ประชาชนจะต้องไม่รู้สึกรับกระทบกระเทือนต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือสถานภาพ

ทางสังคม

จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนมีอยู่เกือบทุกกิจกรรมของสังคมแต่ ส่วนสำคัญที่จะทำให้ประชาเข้ามามีส่วนร่วมนั้นคือประชาชนต้องมีอิสรภาพ มีความเท่าเทียม กันในการเข้าร่วมกิจกรรม โดยต้องมีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนมี ประสิทธิภาพสูงสุดการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นกระบวนการซึ่ง ประชาชน หรือ ผู้มีส่วน ได้ส่วนเสียได้แสดงความคิดเห็นที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน

กล่าวโดยสรุป คือ การมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วน ร่วมในการคิด ริเริ่ม ตัดสินใจร่วมปฏิบัติงาน และร่วมรับผิดชอบปรับปรุง และร่วมแก้ไข เพื่อให้กิจกรรมนั้นบรรลุจุดหมายตามที่กลุ่มต้องการ และทำให้กลุ่มคนที่เข้ามามีส่วนร่วมมี ความรู้สึกเป็นเจ้าของ และเกิดจากความต้องการที่แท้จริงของประชาชนนั่นเอง

2) หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน

การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์ของกิจกรรมนั้นๆ โดยหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องมีลักษณะของ กระบวนการเข้าร่วมตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดกิจกรรมหรือโครงการนั้นๆ โดยประชาชนสมัครใจที่ จะเข้าร่วมโดยปราศจากการบังคับให้เข้าร่วมกิจกรรม (เอกลักษณ์ ทองเสมียน, 2550)

จากนิยามต่างๆ ของการมีส่วนร่วมของประชาชนได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ ให้นำนิยาม เช่น เดโช แสนภักดี (2546) ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527) กล่าวว่า หลักการมีส่วน ร่วมของประชาชน คือ การสร้างข้อตกลงร่วมกันในการทำกิจกรรมนั้นๆ เพื่อลดความขัดแย้งและ

ลดความเสียหายโดยกระตุ้นให้ประชาชนได้เรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับสภาพของชุมชน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการทำงานและร่วมกันค้นหาปัญหา ตลอดจนการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา รวมถึงการให้ข้อมูลข่าวสารเพื่อให้ประชาชนได้รับทราบและเข้าใจเกี่ยวกับโครงการนั้นๆ โดยผ่านช่องทางการให้ข่าวสาร เช่น การจัดทำเอกสารสื่อประชาสัมพันธ์ การติดประกาศ วิทยุชุมชน อินเทอร์เน็ต รวมถึงให้ประชาชนได้แสดงออกซึ่งความคิดเห็น โดยการรวมกลุ่มอภิปรายเพื่อกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงาน และทรัพยากรที่ต้องใช้ รวมไปถึงการลงทุนและปฏิบัติงาน ซึ่งจะสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของให้เกิดขึ้นภายในชุมชน ทำให้มองเห็นประโยชน์ที่จะได้รับการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการและมีการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อช่วยในการวิเคราะห์ผลกระทบต่างๆ โดยการร่วมติดตามผล หากตัวบุคคลหรือประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลแล้วจะทำให้บุคคลเหล่านั้นได้ทราบถึงผลงานที่ได้ปฏิบัติ เพื่อเป็นแนวทางในการที่จะพัฒนาและปรับปรุงในครั้งต่อไป (วิไลพร สมบูรณ์ชัย, 2534)

ดังนั้นหลักการของการมีส่วนร่วม นั้นก็คือ

(1) การสร้างข้อตกลงร่วมกันในการจะดำเนินกิจกรรมหรือโครงการนั้นๆ เพื่อลดความขัดแย้ง ด้วยการร่วมกันค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา

(2) กระบวนการมีส่วนร่วมนั้นต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ข้อสำคัญ คือ การมีส่วนร่วมนั้นต้องไม่เกิดจากการบังคับให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยการมีส่วนร่วมนั้นต้องเกิดมาจากความเต็มใจที่จะเข้าร่วมเพราะจะทำให้เกิดความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของโครงการให้เกิดขึ้นภายในชุมชน

(3) ชีตความสามารถของแต่ละคนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมนั้นย่อมแตกต่างกัน ดังนั้นการสร้าง ความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมหรือโครงการนั้นๆ ให้ประชาชนได้รับทราบโดยการกระจายข่าวสาร ผ่านช่องทางต่างๆ นั้นมีส่วนทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น

3) ลักษณะของการมีส่วนร่วม

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546) กล่าวคือ การมีส่วนร่วมถือได้ว่าเป็นหัวใจหลักในการพัฒนา เห็นได้จากกิจกรรมใดก็ตาม หากประชาชนไม่มีความรู้สึกเป็นเจ้าของและลงมือปฏิบัติด้วยตนเองแล้วนั้น กิจกรรมนั้นย่อมไม่ประสบความสำเร็จ แต่หากประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการอย่างแท้จริง จะสามารถมองเห็นผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นทั้งต่อตนเอง และชุมชน และต้องได้รับข้อมูลข่าวสารรวมถึงเข้าใจเกี่ยวกับโครงการนั้นๆ เพื่อให้เกิดความตระหนักและหาทางแก้ไขเพื่อประกอบการตัดสินใจในการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานอย่างแท้จริง โดยแบ่งลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น 2 ลักษณะ คือ

(1) การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง คือ ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการในทุกขั้นตอน เริ่มตั้งแต่ร่วมรับรู้ปัญหา ร่วมคิดหาทางแก้ปัญหา ร่วมวางแผนงาน ร่วม

ปฏิบัติตามแผนงานที่ได้วางเอาไว้เพื่อให้บรรลุตามผลที่ได้กำหนดรวมถึงร่วมติดตามและประเมินผล

(2) การมีส่วนร่วมเพียงบางส่วนโดยเฉพาะเข้าร่วมในการปฏิบัติตามโครงการที่ได้มีการกำหนดไว้แล้วนั้น ถือได้ว่าเข้ามามีส่วนร่วมไม่แท้จริง เพราะประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมแต่ในการปฏิบัติงานตามที่โครงการได้กำหนด ไม่ได้เกิดมาจากการที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ในกระบวนการเริ่มต้นจึงทำให้ไม่เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการ

สมบุรณ์ อ่ำพนพรัตน์ (2542) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ดังนี้

(1) การมีส่วนร่วมในลักษณะตัวบุคคล อันเกิดจากการที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่มาจากการตัดสินใจ จิตสำนึก ที่จะเข้าร่วมโดยมีความรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการโดยการร่วมรับผิดชอบโครงการนั้นๆ

(2) การมีส่วนร่วมในลักษณะของกลุ่ม เป็นกระบวนการที่มาจากการสร้างกลุ่ม มีกระบวนการที่มีการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง โดยให้ความสำคัญระหว่างผู้นำ ผู้ตาม และองค์กรที่เกี่ยวข้อง

(3) การมีส่วนร่วมในลักษณะของโครงการ มักจะให้ความสำคัญเรื่องการจัดโครงการที่เน้นให้เกิดการมีส่วนร่วม โดยการให้ความรู้ และการกระจายอำนาจสู่ประชาชน ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงที่ดี ระหว่างประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ

(4) การมีส่วนร่วมในลักษณะของสถาบัน ซึ่งให้ความสำคัญในแง่ของการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสถาบัน มีการถ่ายเท หรือขยายโครงสร้างอำนาจของกลุ่มผลประโยชน์และชนชั้นทางสังคม

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2541) ได้สรุปลักษณะของการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

1. จำแนกตามกระบวนการบริหาร ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการจัดองค์การ การมีส่วนร่วมในการสื่อสาร การมีส่วนร่วมในการใช้อิทธิพล การมีส่วนร่วมในการประสานงาน การมีส่วนร่วมในการประเมินผล
2. จำแนกตามประเภทของกิจกรรมที่เข้าร่วมประกอบด้วย การมีส่วนร่วมประชุม การมีส่วนร่วมในการออกเงิน การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ การมีส่วนร่วมเป็นผู้ชักชวน การมีส่วนร่วมเป็นผู้ใช้แรงงาน
3. จำแนกตามระดับความเข้มของการมีส่วนร่วม ประกอบด้วยระดับของการมีส่วนร่วมเทียม ระดับการมีส่วนร่วมบางส่วน และ ระดับของการมีส่วนร่วมที่แท้จริง

กล่าวโดยสรุปได้ว่าลักษณะการมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชนร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจ และร่วมแสดงความคิดเห็น เพื่อให้บรรลุเป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการของชุมชน ตนเอง และผู้อื่น โดยมีลักษณะของการมีส่วนร่วมในลักษณะต่าง ๆ

4) ขั้นตอนการมีส่วนร่วม

โกวิท พวงงาม (2545) ได้สรุปถึงการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชน ในการพัฒนา ควรจะมี 4 ขั้นตอน คือ

(1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาตลอดจนกำหนดความต้องการของชุมชน ถือได้ที่สำคัญเพราะถ้าหากชุมชนไม่ทราบถึงปัญหาและเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหาแล้วนั้น การดำเนินงานต่าง ๆ ก็ไม่สามารถเอื้อประโยชน์ต่อบุคคลเหล่านั้นได้ ดังนั้น คนในชุมชนต้องทำความเข้าใจและรับรู้ถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนก่อนเพื่อเป็นประโยชน์ในการดำเนินกิจกรรมและเป็นแนวทางในการแก้ไข

(2) การมีส่วนร่วมในการวางแผน และดำเนินกิจกรรม เมื่อบุคคลได้ทราบถึงปัญหาและเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหาแล้ว ก็จำเป็นต้องเรียนรู้วางแผนดำเนินงานซึ่งเป็นขั้นตอนที่จะช่วยให้บุคคลรู้จักวิธีการคิด การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการนำเอาปัจจัยข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในการกำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน

(3) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์และแรงงานหรือเข้าร่วมปฏิบัติงาน เป็นการสร้างความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของกิจกรรมให้เกิดขึ้นในชุมชน ดังนั้น การร่วมลงทุนและปฏิบัติงาน จะทำให้บุคคลสามารถเรียนรู้การดำเนินกิจกรรม ทำให้มองเห็นประโยชน์ที่จะได้รับจากการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน

(4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน การดำเนินกิจกรรมใด ๆ ก็ตามถ้าหากการติดตามงานและประเมินผลงานขาดการมีส่วนร่วมแล้วชาวชนบทย่อมจะไม่ทราบด้วยตนเองว่างานที่ทำไปนั้นได้รับผลดี ได้รับประโยชน์หรือไม่อย่างไร การดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกัน ในโอกาสต่อไปจึงอาจจะประสบความยากลำบาก

นอกจากนี้ วิรัช นิภาวรรณ (2547) ได้สรุปขั้นตอนการมีส่วนร่วมและนำเสนอขั้นตอนการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้ 1. การกำหนดปัญหา 2. การวางแผน 3. การดำเนินงาน 4. การประเมินผล 5. การบำรุงรักษา และพัฒนาให้คงอยู่ไว้

5) ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

ทฤษฎีการมีส่วนร่วมการมีส่วนร่วมของประชาชน นั้นคือ พฤติกรรมต่างๆ ที่แสดงออกในการทำกิจกรรมต่างๆ โดยตรงของแต่ละบุคคลนั้นๆ ที่ได้เข้าร่วมในการทำกิจกรรม ซึ่งจะแสดงออกในรูปแบบของความรับผิดชอบ ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ ได้ แก่ การร่วมกัน ค้นหาปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผล รวมทั้งรับผลประโยชน์ ได้มีนักวิชาการได้สรุปทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมมี 5 ทฤษฎี ซึ่ง อคิน รพีพัฒน์ (2527) ได้สรุปไว้ดังนี้

(1) ทฤษฎีการเกลี้ยกล่อมมวลชน (Mass Persuasion)

อดิน รพีพัฒน์ (2527) กล่าวว่า การเกลี้ยกล่อม เพื่อมุ่งให้เกิดความเชื่อถือทำ โดยการพูดโน้มน้าวมีประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะในเรื่อง ความต้องการของคนตามหลักทฤษฎีของ Maslow ความต้องการในด้านปัจจัยสี่ นั้นส่งผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการร่วมดำเนินกิจกรรมหากกิจกรรมดังกล่าวนั้นมีผลประโยชน์ตอบแทน ยิ่งทำให้ประชาชนอยากที่จะเข้าร่วมถ้ายิ่งกิจกรรมดังกล่าวและถ้ามีความมั่นคงในการทำงานและการมีชีวิตอยู่อย่างมั่นคง และยังได้รับการยอมรับการยอมรับว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมนั้น หรือ ยกย่องชื่นชมด้วยแล้วยิ่งทำให้ประชาชนพร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่นับได้ว่าเป็นการประสบความสำเร็จสูงสุดในชีวิต

จากทฤษฎีความต้องการของ Maslow จะเห็นได้ว่าเป็นการตอบสนองความต้องการของตัวบุคคล โดยที่บุคคลเหล่านั้นต้องมีพร้อมและเท่าเทียมในเรื่องของปัจจัยสี่ คือมีความปลอดภัยในการอยู่อาศัย ความต้องการได้รับการยอมรับจากกลุ่มที่ได้เข้าร่วมซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้บุคคลนั้นเกิดความพึงพอใจและภูมิใจ เมื่อได้เข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมทำกิจกรรมต่างๆและพร้อมที่จะให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ในการเข้าร่วมทำกิจกรรม

(2) ทฤษฎีการระดมสร้างขวัญของคนในชาติ (National Morale)

การสร้างขวัญกำลังใจให้เกิดขึ้นในการทำงาน ไม่ว่าจะเป็นการชื่นชม ยกย่อง หรือให้รางวัลเป็นสิ่งตอบแทนในการทำงาน ย่อมทำให้งานออกมามีประสิทธิภาพ และเมื่อใดก็ตามถ้าคนทำงานมีขวัญกำลังใจดีผลการงานนั้นก็สูงตามไปด้วยดังนั้นการสร้างขวัญให้ดีต้องพยายามสร้างทัศนคติที่ดีต่อผู้ร่วมงาน เปิดโอกาสให้ได้แสดงความคิดเห็น เป็นต้น และเมื่อใดก็ตามถ้าคนทำงานมีขวัญดี ก็จะทำให้เกิดความสำนึกในการรับผิดชอบ อันจะเกิดผลดีต่อหน่วยงาน (ยุพาพร รูปงาม, 2545)

จากทฤษฎีการระดมสร้างขวัญของคนในชาติ จะเห็นได้ว่า การจะดำเนินกิจกรรมใดก็ตามให้ประสบความสำเร็จนั้น ขวัญและกำลังใจในการทำงานย่อมทำให้งานออกมามีประสิทธิภาพและเมื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมโดยเฉพาะให้เขาเหล่านั้นได้แสดงความคิดเห็น และเขาเหล่านั้นเป็นที่ยอมรับของคนในกลุ่มทำให้มีขวัญกำลังใจที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆที่จัดขึ้น

(3) ทฤษฎีสร้างความรู้รักชาตินิยม (Nationalism)

ปัจจัยประการหนึ่งที่น่าสู่การมีส่วนร่วมคือ การสร้างความรู้รักชาตินิยมให้เกิดขึ้น การทำให้คนที่เข้ามามีส่วนร่วมมีความรู้สึก ถึงความเป็นเจ้าของกิจกรรมนั้น ทำให้เกิดความรู้รัก รัก ผูกพัน และ ห่วงเห่น ทำให้อยากที่จะทำกิจกรรมนั้นๆ ต่อไปโดยเกิดจากรู้สึกความภาคภูมิใจในการทำงาน รู้สึกว่าตัวเองได้ทุ่มเทอุทิศเพื่อให้งิจกรรมนั้นยังดำเนินต่อไปได้ และรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมดังนั้น การสร้างความรู้รักชาตินิยมให้เกิดขึ้น ให้เกิด

ความรู้สึกที่เป็นตัวของตัวเองมีความพอใจในเกียรติภูมิจงรักภักดีต่อท้องถิ่น (ยุพาพร รุ่งงาม, 2545)

(4) ทฤษฎีการสร้างผู้นำ (Leadership)

การสร้างผู้นำจะช่วยจูงใจให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานด้วยความเต็มใจทั้งนี้เพราะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญของการร่วมกลุ่มคน จูงใจไปยังเป้าหมาย เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน จากทฤษฎีการสร้างผู้นำเห็นได้ว่า ทำให้เกิดการระดมความคิดในการร่วมกันแก้ไขปัญหา ร่วมปฏิบัติ และ ร่วมรับผิดชอบ ในการดำเนินงานเพื่อให้งานออกมามีคุณภาพ ดังนั้น การสร้างผู้นำที่ดี ย่อมจะนำไปสู่ การมีส่วนร่วมใน กิจกรรมต่าง ๆ ด้วยดีนั่นเอง (ยุพาพร รุ่งงาม, 2545)

จากทฤษฎีการสร้างผู้นำ จะเห็นได้ว่า หากในชุมชนมีผู้นำชุมชนที่เอาจริงเอาจัง ในการพัฒนาและผู้นำสามารถเข้าถึงประชาชนในพื้นที่ นั้นย่อมเป็นสัญญาณที่ดีที่จะทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำโครงการหรือในกิจกรรมต่างๆ เพราะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญของการร่วมกลุ่มคนและจูงใจให้คนเข้ามาร่วมกิจกรรม เช่น มีการจัดประชุมประเดือนของหมู่บ้าน ทำให้ผู้นำได้พบปะกับชาวบ้านอย่างทั่วถึง

(5) ทฤษฎีการใช้วิธีและระบบทางการบริหาร (Administration and Method)

การใช้วิธีและระบบทางการบริหาร เป็นเครื่องมือในการดำเนินการ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแบบแผนที่วางไว้ แต่อย่างไรก็ตามที่ประชาชนมีอิสระที่จะเข้าร่วมหรือไม่นั้น การเข้าร่วมต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ ไม่ได้เกิดจากการถูกบังคับให้เข้าร่วม ดำเนินงานก็จะดำเนินไปได้โดยดีและต้องนำเอานโยบายของรัฐมาใช้ด้วยเพราะการใช้ระบบบริหาร เป็นการให้ปฏิบัติตามนโยบายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเพิ่มความคาดหวังผลประโยชน์ (ยุพาพร รุ่งงาม, 2545)

นอกจากนี้ยังมีทฤษฎีอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม คือทฤษฎีการยอมรับสิ่งใหม่ (Innovation Theory) ซึ่งสมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2536) ได้กล่าวไว้ว่า การที่สมาชิกในสังคมจะยอมรับสิ่งใหม่ได้ช้าหรือเร็ว นั้น นอกจากจะขึ้นอยู่กับลักษณะของสิ่งใหม่ ลักษณะของประชากรในสังคมแล้ว ยังขึ้นอยู่กับความแตกต่างของสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประชากรในสังคมนั้นด้วย ประเด็นสำคัญได้แก่

(1) กลุ่มบุคคลที่ยอมรับสิ่งใหม่มักจะมีสถานภาพทางสังคมสูง เช่น ประธานกลุ่ม คณะกรรมการหมู่บ้าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น

(2) กลุ่มบุคคลที่ยอมรับสิ่งใหม่มักมีสภาพทางเศรษฐกิจดี เช่น บุคคลที่มีรายได้สูง

(3) กลุ่มบุคคลที่ยอมรับสิ่งใหม่ มักจะเป็นผู้มีความรู้และความชำนาญงาน

ดังนั้น การยอมรับสิ่งใหม่ จึงมีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน

6) ระดับการมีส่วนร่วม

ระดับการมีส่วนร่วมถือได้ว่าเป็นวิธีการวัดระดับการมีส่วนร่วม เพื่อให้แน่ใจว่ากระบวนการมีส่วนร่วมที่จัดทำขึ้นนั้นเป็นไปตามขั้นตอนและกระบวนการมากน้อยแค่ไหน สามารถเลือกใช้กิจกรรมรูปแบบของกระบวนการที่สามารถชี้วัดระดับของการมีส่วนร่วมได้อย่างเช่น การมีส่วนร่วมในระดับน้อย คือการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นนั้นไม่ได้เป็นการกำหนดรูปแบบของกระบวนการโดยประชาชนอย่างแท้จริง กล่าวคือ การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงควรเป็นไปด้วยความสมัครใจ ไม่ถูกบังคับให้เข้าร่วม การมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง เป็นการมีส่วนร่วมในขั้นที่สูงกว่าขั้นแรก คือ นอกจากประชาชนเป็นผู้ให้ข้อมูลต่อรัฐแล้ว ยังมีบทบาทในการเข้าร่วมกระบวนการวางแผนตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในระดับมาก เป็นกระบวนการมีส่วนร่วมที่ประชาชนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ ร่วมกำหนดขั้นตอนของกระบวนการ ตัดสินใจ ปฏิบัติ และการติดตามประเมินผลอย่างเป็นขั้นตอน (กิติชัย รัตนะ, 2555)

ในการนำการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อนำไปสู่แนวทางการปฏิบัตินั้น ต้องเข้าใจว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นคำที่มีความหมายกว้างขวางครอบคลุมการมีส่วนร่วมของประชาชนหลากหลายระดับ ซึ่งสอดคล้องกับ ถวิลวดี บุรีกุล (2550) และ นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546) กล่าวว่า ระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในแต่ละระดับขั้นแตกต่างกันไปตามแต่ตัวบุคคล ดังนั้นระดับของการมีส่วนร่วมอาจจะเริ่มจากระดับล่างสุด คือการให้ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนได้รับรู้ เพื่อประกอบการตัดสินใจ แต่ไม่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นซึ่งขั้นตอนนี้กล่าวได้ว่าประชาชนไม่มีส่วนร่วมเลยขั้นต่อมาคือ การเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น รวมถึงหาแนวทางในการดำเนินการแผนร่วมกัน เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่สูงจากระดับของการให้คำปรึกษาหารือ ซึ่งมีการรับผิดชอบผลการดำเนินการร่วมกันในโครงการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ และ ในระดับการร่วมติดตามและประเมินเป็นระดับขั้นสูงสุด และเป็นระดับที่มีประชาชนเข้าร่วมน้อยแต่มีประโยชน์ต่อการดำเนินงานเป็นอย่างมากเนื่องจากทำให้ทราบงานที่ได้ดำเนินการไปแล้วนั้นประสบความสำเร็จหรือไม่ มีการจัดสรรผลประโยชน์ การยุติโครงการ หรือนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น เป็นต้น

ณรงค์ มหรรณพ และ ดุสิต เวชกิจ (2534) ได้กล่าวถึง ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อองค์กรจากน้อยไปหามาก ดังนี้ คือไม่มีส่วนร่วม คือการที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการเพราะถูกบังคับไม่ได้เกิดมาจากการที่ประชาชนอยากเข้ามามีส่วนร่วมแต่เริ่มต้นจึงทำให้ไม่เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการ และส่วนร่วมในระดับน้อย ในที่นี้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยการถูกชักชวนให้ความร่วมมือโดยมีผลตอบแทนทำให้ประชาชนให้เข้าร่วมโครงการแต่ส่วนใหญ่ไม่ได้ได้มาจากความต้องการแก้ปัญหาที่แท้จริง ในส่วนของ การมีส่วนร่วมระดับปานกลางนั้นประชาชนมีโอกาสได้เข้าร่วมประชุม ได้แสดงความคิดเห็นแต่ยังเป็นการตัดสินใจของหน่วยงานภาครัฐเป็นส่วนใหญ่และในระดับการมีส่วนร่วมสูงนั้นประชาชนมี

โอกาสได้ ร่วมศึกษาปัญหาการตัดสินใจในทุกเรื่อง ตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติตามแผน จนถึงประเมินโครงการ

กล่าวโดยสรุป ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การนำหลักการของการมีส่วนร่วมของประชาชนไปสู่การปฏิบัติที่แท้จริง ดังนั้นจึงต้องทำความเข้าใจการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นคำที่มีความหมายกว้างโดยมีการครอบคลุมการมีส่วนร่วมของประชาชนหลากหลายระดับ ตั้งแต่การแจ้งให้ประชาชนรับทราบในการดำเนินการงาน การให้ประชาชนได้ แสดงความคิดเห็น การให้ประชาชนได้ร่วมปฏิบัติ หรือร่วมติดตามและประเมินผลนั้น ผู้ที่เข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ นั้นย่อมมีหลากหลายระดับ แตกต่างกันไปตามแต่บุคคล เหล่านั้น

7) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม

ในการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบไหนระดับและวิธีการใดก็ตาม พบว่ามีปัจจัยและตัวแปรหลายอย่างที่มีอิทธิพลที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของตัวบุคคลเหล่านั้น การมีส่วนร่วมของประชาชน โดยมีนักวิชาการหลายท่านได้ความหมายและเสนอปัจจัยที่มีอิทธิพลที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม ดังนี้

WHO(1981) ได้เสนอปัจจัยพื้นฐานในการมีส่วนร่วมของประชาชน นั่นคือ ปัจจัยทางด้านสิ่งจูงใจ กล่าวคือ การสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนเห็นว่าหากการเข้าไปมีส่วนร่วมแล้วจะได้รับผลประโยชน์ตอบแทน ยิ่งทำให้ประชาชนอยากเข้ามามีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้นเพราะถือได้ว่าได้รับผลประโยชน์ตอบแทน ซึ่งถือเป็นเรื่องของการกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจที่อยากจะเข้าร่วมในส่วนของปัจจัยช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วม เริ่มจากการเปิดโอกาสให้ทุกคนและทุก ๆ กลุ่ม มีโอกาสเข้าร่วมอาจจะอยู่ในรูปของการส่งตัวแทนเข้าร่วมหรือจะเข้าเข้าร่วมโดยตรงมีการ กำหนดลักษณะของกิจกรรมที่แน่นอนว่าจะทำอะไรนั้นต้องเกิดจากการที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา มีแผนการดำเนินงาน มีเป้าหมายหรือผลประโยชน์ของกิจกรรม หากแต่ในกิจกรรมนั้นเกิดขึ้นจากการที่หน่วยงานภาครัฐเป็นผู้กำหนดหรือมีการจัดสรรโดยเจ้าหน้าที่รัฐแล้วนั้น ถือได้ว่าการมีส่วนร่วมนั้นไม่มีการมีส่วนร่วมที่แท้จริง

การที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ นั้นต้องมีปัจจัยหลาย ๆ อย่างที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการกระตุ้นเพื่อให้เกิดกิจกรรม ณรงค์ มหรรณพ (2535) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางสังคมของบุคคลนั้น มีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง คือ สถานภาพทางสังคม สถานภาพทางเศรษฐกิจ อาชีพ และที่อยู่อาศัย โดยบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจสูง จะเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนมากกว่าบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจต่ำ ต่างจากแนวคิดของ ชูเกียรติ ภัยลี (2536) ที่กล่าวว่า ปัจจัยของการมีส่วนร่วมต้องครอบคลุมทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการติดต่อสื่อสาร ซึ่งประกอบด้วย 3 ปัจจัย คือ ปัจจัย

ส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ปัจจัยทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ การศึกษา รายได้ อาชีพ ปัจจัยทางการติดต่อสื่อสาร ได้แก่ การรับรู้ข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ ดังนั้นปัจจัยจึงมีส่วนร่วม จึงมีความสัมพันธ์กับระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนเนื่องจากปัจจัยเหล่านี้จะเป็นตัวสะท้อนให้เห็นว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนและมีส่วนร่วมอยู่ในระดับใด

จากแนวความคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม ที่กล่าวมาในข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของบุคคลหรือประชาชนในกิจกรรมนั้นๆ คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ค่านิยมส่วนบุคคล ปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจ อาชีพ รายได้ การศึกษา การอาศัยอยู่ในพื้นที่ และ ปัจจัยของสิ่งจูงใจ เป็นปัจจัยโครงสร้างของโอกาส เพื่อสร้างช่องทางในการจูงใจให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

จากปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม ที่กล่าวมาในข้างต้น ผู้วิจัยได้สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมมาใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ไว้ดังนี้

1. เพศ	5. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ,
2. อายุ	6. อาชีพ
3. ระดับการศึกษา	7. รายได้
4. ภูมิลำเนา	

นำปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม ที่กล่าวมาในข้างต้น นำไปประยุกต์ใช้กับงานวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ กรณีศึกษา: เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแหวง จังหวัดภูเก็ต ในการทดสอบสมมุติฐานเพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ศึกษา

1.5.2 แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

จากความหมายของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ นั้นหมายถึงลักษณะของการจัดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติแต่ละประเภทอย่างฉลาดโดยใช้อย่างประหยัด หรือให้มีการใช้ที่ลดน้อยลง หรือสามารถที่นำกลับมาใช้ใหม่ได้ โดยการหาวิธีการที่ทำให้ในอนาคตสามารถมีทรัพยากรธรรมชาติไว้ใช้ตลอดไป

การอนุรักษ์ (conservation) หมายถึง การรู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาญฉลาดให้เป็นประโยชน์ต่อมหาชนมากที่สุด และใช้เป็นเวลานานที่สุด ทั้งนี้ต้องให้สูญเสียทรัพยากรธรรมชาติโดยเปล่าประโยชน์น้อยที่สุด และจะต้องกระจายการใช้ประโยชน์โดยทั่วถึงกันด้วย (สุรภี โรจน์อารยานนท์, 2526)

จากความหมายหรือคำนิยามของการอนุรักษ์ ได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่าน หลากหลายแตกต่างกันไปตามความเข้าใจและประสบการณ์ของแต่ละบุคคลดังนี้

การอนุรักษ์ป่าไม้ หมายถึง การเก็บ รักษา สงวน ซ่อมแซม ปรับปรุง และการใช้ทรัพยากรป่าไม้ เกษม จันทรแก้ว (2530) และ นิวัติ เรืองพานิช (2542) กล่าวว่า การอนุรักษ์ป่าไม้ หมายถึง การรู้จักใช้ทรัพยากรป่าไม้อย่างชาญฉลาดให้เป็นประโยชน์ต่อมหาชนมากที่สุด และใช้ได้เป็นเวลานานที่สุดทั้งนี้ต้องให้สูญเสียโดยเปล่าประโยชน์น้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ พัชรินทร์ ยานะระ (2537) กล่าวว่า การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ หมายถึง การใช้ทรัพยากรป่าไม้อย่างชาญฉลาด และมีประสิทธิภาพมากที่สุดก่อให้เกิดประโยชน์กับมวลมนุษย์มากที่สุดทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งการป้องกันและบำรุงรักษาให้ทรัพยากรป่าไม้มีอายุยืนยาวที่สุด และสอดคล้องกับ อติสรณ์ กองเพิ่มพูน (2543) กล่าวว่า การอนุรักษ์ทรัพยากร ป่าไม้ หมายถึง การใช้ทรัพยากรป่าไม้อย่างมีคุณค่า และมีประสิทธิภาพมากที่สุด ก่อเกิดประโยชน์กับมวลมนุษย์มากที่สุด ทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งการจัดการ การป้องกัน การบำรุงรักษา และการเผยแพร่ความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืนต่อไป

อุทิศ กุฎอินทร์ (2536) กล่าวว่าไว้ว่า การอนุรักษ์ หมายถึง การจัดการเพื่อใช้ประโยชน์อย่างชาญฉลาด เน้นการรักษาไว้ให้ชนรุ่นหลังได้ดู หรือใช้ประโยชน์ มุงที่ประโยชน์สูงสุด การใช้ต้องไม่มีการทำลายโดยต้องกำหนดไว้ไม่ให้เกินกว่าที่จะทำให้ทรัพยากรธรรมชาติเกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ไม่ทำลาย จะต้องไม่ก่อผลกระทบจนทำให้ทรัพยากรธรรมชาติเปลี่ยนรูปหรือเสื่อมโทรมลงแนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

สมนึก ชัยธรรม (2542) กล่าวว่าไว้ว่า การอนุรักษ์ทรัพยากรเป็นเรื่องสำคัญซึ่งจะสำเร็จลงได้ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายให้เกิดความรักความหวงแหน เห็นความสำคัญ และความจำเป็นในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การใช้ทรัพยากรอย่างใดอย่างหนึ่งจำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงทรัพยากรอื่นในเวลาเดียวกันด้วย และจำเป็นอย่างยิ่งที่มนุษย์ต้องมีความรู้ความเข้าใจธรรมชาติและนำเอาวิทยาการต่างๆ มาช่วยในการใช้ทรัพยากรให้เป็นไปอย่างประหยัด เพื่อให้ทรัพยากรธรรมชาติ สามารถอำนวยประโยชน์แก่มวลมนุษย์ให้มากที่สุดนานที่สุดเท่าที่จะทำได้

สรุปแนวความคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ คือ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาญฉลาดให้เป็นประโยชน์มากที่สุด และใช้ได้เป็นเวลายาวนานที่สุด ทั้งนี้ต้องสูญเสียทรัพยากรโดยเปล่าประโยชน์น้อยที่สุด และการใช้จะต้องไม่ให้เกิดขีดความสามารถอันจำกัดของมัน ตลอดจนการกระจายการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรโดยทั่วถึงด้วยและหาวิธีการฟื้นฟูทรัพยากรที่มีสภาพเสื่อมโทรมให้ดีขึ้น

1) หลักการในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

หลักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ คือ การจัดการทรัพยากรป่าไม้ เพื่อให้เกิดผลที่ยั่งยืน และมีใช้อย่างต่อเนื่องตลอดไป โดยยึดหลักการอนุรักษ์ คือ การใช้อย่างฉลาด และมีเหตุผล การฟื้นฟูสิ่งเสื่อมโทรมให้ฟื้นคืนสภาพแล้ว จึงใช้ประโยชน์ และการสงวนของหายาก โดยเลือกวิธีการอนุรักษ์วิธีใดวิธีหนึ่งตามความเหมาะสม ได้แก่ การใช้อย่างยั่งยืน (sustainable utilization) การเก็บกัก (storage) การรักษาซ่อมแซม (repair) การฟื้นฟู (rehabilitation) การพัฒนา (development) การป้องกัน (protection/prevention) การสงวน (preservation) และการแบ่งเขต/การแบ่งกลุ่ม (zoning/grouping) เกษม จันทรแก้ว และ สามีศักดิ์ บุญยะวัฒน์ (2538)

การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ถือได้ว่าเป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคน รวมถึงองค์กรหน่วยงานภาครัฐต้องเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบกันอย่างจริงจัง ในการอนุรักษ์โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขยายตัวของประชากร ส่งผลทำให้พื้นที่ป่าไม้ลดลงไปเช่นกันเนื่องจากความจำเป็นที่ต้องขยายพื้นที่เพาะปลูกก็เพิ่มขึ้น เมื่อพื้นที่ป่าไม้ในเขตที่ราบไม่สามารถขยายตัวได้อีก พื้นที่ป่าไม้ในพื้นที่ภูเขาหรือที่สูงจึงเป็นเป้าหมายของการขยายพื้นที่เพาะปลูก ป่าไม้ในเขตภูเขาถูกตัดทำลายเพื่อเปิดเป็นพื้นที่สำหรับการเกษตร หรือทำกิจกรรมต่าง ๆ ล้วนแต่ส่งผลทำให้สูญเสียพื้นที่ป่าไม้แทบทั้งสิ้น นอกจากจะเกิดผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์โดยตรงแล้ว ยังมีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมโดยรวมด้วย ทำให้ขาดความสมดุลทางธรรมชาติ ดังนั้นจึงควรส่งเสริมและรณรงค์ให้มีการอนุรักษ์อย่างจริงจัง

จากความหมายหรือคำนิยามของหลักการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่านหลากหลายแตกต่างกันไปตามความเข้าใจและประสบการณ์ของแต่ละบุคคลดังนี้

จรรยา สุภาพ (2523) ได้ให้หลักการในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ได้ แบ่งออกเป็น 2 วิธี ดังนี้

- การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดยตรง ได้แก่
  - การประหยัดโดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้สูญเปล่าน้อยที่สุด ให้เป็นประโยชน์แก่คนมากที่สุด
  - การถนอม โดยการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรอบคอบ เพื่อจะมีทรัพยากรธรรมชาติไว้ใช้ได้นานๆ
  - การบูรณะฟื้นตัว เป็นการปรับปรุงทรัพยากรธรรมชาติที่เสื่อมคุณภาพแล้วให้มีคุณภาพเหมือนเดิม

- การปรับปรุงให้มีสภาพดีกว่าธรรมชาติ โดยการใช้เทคนิควิธีการต่าง ๆ เพื่อเพิ่มคุณภาพของทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ให้มีคุณภาพสูง
- การใช้สิ่งอื่นทดแทน โดยการจัดหาทรัพยากรที่มีราคาถูก และหาง่ายมาใช้ทดแทนทรัพยากรธรรมชาติที่มีราคาแพงหรือหายาก หรือการใช้วัสดุสังเคราะห์แทนทรัพยากรธรรมชาติทั้งหมดสิ้นไป
- การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดยทางความร่วมมือจากสังคม ได้แก่
  - การให้การศึกษาเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยการปลูกฝังให้เห็นความสำคัญ รัก และหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติ โดยการสร้างให้คนรุ่นหลังมีจิตสำนึก ใน การที่จะอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ อาจจะทำโดยการ ให้ การศึกษา หรือการฝึกอบรม ทั้งในครอบครัว โรงเรียน เพื่อให้ เห็นคุณประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ
  - การให้ ความ ร่วม มือ กัน เพื่อ เป็น การ อนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ โดยมีการตั้งเป็นกลุ่ม หรือ ชมรม เพื่อ ปฏิบัติงานในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ อาจจะเป็น ชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติ ฯลฯ
  - การตราพระราชบัญญัติเพื่อการควบคุม ป้องกัน ปราบปราม การทำลาย ทรัพยากรธรรมชาติ ให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ จะต้องมีการปรับปรุงประสานงาน ระหว่างหน่วยงานราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องโดยตรง เพื่อการ ดำเนินการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

นิวัติ เรืองพานิช (2546) กล่าวว่าหัวใจหลักและแนวทางในการอนุรักษ์นั้น คือ การรู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาญฉลาดและใช้ให้เกิดประโยชน์และยาวนานมากที่สุดนั้น จะต้องรู้จักการวางแผนการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้คุ้มค่าและสร้างจิตสำนึกให้เกิดความตระหนักในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเหล่านั้นโดยการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการอนุรักษ์ไม่มีโครงการอนุรักษ์ใดที่จะประสบความสำเร็จได้ นอกเสียจากผู้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติ จะ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรนั้นๆ และใช้อย่างชาญฉลาด ก่อให้เกิดผลดีในทุกๆ ด้าน

กล่าวโดยสรุปหลักการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ นั้นคือจัดการทรัพยากรธรรมชาติให้เหมาะสมและได้รับประโยชน์สูงสุด โดยทำการวางแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาญฉลาดมีการเชื่อมโยงกับการพัฒนาทางด้านสังคมและเศรษฐกิจตลอดจนรักษาไว้ซึ่งความสมดุลของระบบนิเวศควบคู่กันไปโดยทุกฝ่ายร่วมมือกัน เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจถึงความสำคัญในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและเกิดตระหนักเห็นถึงความสำคัญของทรัพยากรเพื่อให้เกิดความรักและห่วงแหน

2) วิธีการอนุรักษ์

ถวัลย์รัฐ วรเทพพิพิงษ์ (2540) ได้กล่าวถึงวิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับนโยบาย รวมถึงสามารถปฏิบัติได้นั้น ขึ้นอยู่กับแต่ละสถานการณ์และความเหมาะสม ที่มีดังนี้

(1) บทบาทของรัฐบาลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เป็นแนวทางที่รัฐบาลต้องให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก เพราะทรัพยากรป่าไม้มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในทุกด้าน นอกจากนี้ยังรวมถึงการจัดสรรงบประมาณและบุคลากรต้องได้รับอย่างเพียงพอ อีกด้วย

(2) การวางแผนการอนุรักษ์ มีการวางแผนงานการอนุรักษ์โดยจัดให้มีการสำรวจข้อมูลทรัพยากร เช่น ข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพ ข้อมูลระบบนิเวศป่าไม้ ข้อมูลด้านการจัดการท่องเที่ยวและการนันทนาการ ตลอดจนข้อมูลอื่นๆ

(3) การป้องกันรักษาพื้นที่ป่า กำหนดให้มีความเข้มงวดในการป้องกันและรักษาไม่ให้มีการบุกรุก ลักลอบตัดไม้ ล่าสัตว์ เก็บหาของป่า รวมถึง การจุดไฟเผา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ควรจัดให้มีการสำรวจสภาพพื้นที่ป่าที่ยังมีทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์เหมาะสมต่อการเป็นป่าอนุรักษ์ ทั้งนี้ ควรมีการรณรงค์ให้มีการปลูกป่าเพื่อการอนุรักษ์และเพื่อผลทางเศรษฐกิจและจัดให้มีการปลูกป่าชุมชนขึ้น

(4) ส่งเสริมให้มีการ ศึกษาและวิจัยงานด้านป่าไม้ เพื่อให้ได้วิทยาการใหม่ๆ เช่น ด้านการจัดการป่าไม้ ด้านการสำรวจความหลากหลาย ด้านอนุรักษ์วิทยา ด้านวิศวกรรมป่าไม้ เป็นต้น

(5) การส่งเสริมให้ความรู้ในด้านการอนุรักษ์ป่าไม้ โดยส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยการทำการเผยแพร่ ข้อมูล ข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้ให้ประชาชนทราบ อย่างทั่วถึง รวมไปถึงให้การสนับสนุนและบริการอินเทอร์เน็ตเพื่อชุมชน

(6) การจัดระเบียบชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ชุมชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ซึ่งการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร ยิ่งเป็นการทำให้พื้นที่ชุมชนยังมีการขยายตัวเพิ่ม

ยิ่งขึ้น ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการกำหนดมาตรการให้ชัดเจน เพื่อให้คนสามารถอยู่รวมกันกับป่าได้

(7) การจัดให้มีพัฒนาบุคลากร โดยการเพิ่มขีดความสามารถ ปรับเปลี่ยนทัศนคติและบทบาทเจ้าหน้าที่ ให้ใช้มาตรการเชิงรุกในการดูแลรักษาป่าเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ควรสนับสนุน นักเรียน นิสิต นักศึกษา ประชาชน หน่วยงานเอกชน รวมไปถึงหน่วยภาครัฐในท้องถิ่น จัดให้มีกลุ่มหรือชมรมอาสาสมัครอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ขึ้นในพื้นที่

กล่าวโดยสรุป วิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาตินั้น เป็นการเก็บรักษา ป้องกันการสูญเสียวิธีการการถนอม การบูรณะซ่อมแซม การปรับปรุงและการใช้อย่างมีประสิทธิภาพ การนำมาใช้ใหม่ เป็นการนำทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้แล้วมาใช้ใหม่ การใช้สิ่งอื่นทดแทน การสำรวจหาแหล่งทรัพยากรธรรมชาติเพิ่มเติมเพื่อเตรียมไว้ใช้ประโยชน์ในอนาคต การประดิษฐ์ของเทียมขึ้นมาใช้เพื่อหลีกเลี่ยงหรือลดปริมาณในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติชนิดอื่น ๆ การเผยแพร่ความรู้ เป็นการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ทรัพยากรอยู่แล้วก็ต้องหาทางให้มีใช้ตลอดไป เป็นการใช้อย่างมีความต้องการ และประหยัดไว้เพื่อใช้ในอนาคต เพื่อให้เกิดความยั่งยืน

1.5.3 การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน

1) การใช้ประโยชน์ที่ดิน

การใช้ประโยชน์ที่ดินคือการนำที่ดินมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในบริเวณที่มีกิจกรรมทุกชนิดเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ เช่น เกษตรกรรม อุตสาหกรรม และ ที่อยู่อาศัย เป็นต้น

ที่ดิน หมายถึง ที่ดินที่มีอยู่ตามธรรมชาติอันอาจใช้ประโยชน์สนองความต้องการของมนุษย์ในทางต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลตอบแทนจากการใช้ประโยชน์ที่ดินนั้นเป็นประการสำคัญ

FAO (1993) ได้กล่าวถึงที่ดิน หมายถึง พื้นที่หนึ่ง ๆ ที่อยู่บนพื้นผิวของโลก ประกอบด้วยลักษณะที่สำคัญ คือ สภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพและชีวภาพซึ่งมีอิทธิพลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดิน ดังนั้นที่ดินจึงไม่ได้หมายถึงดินเพียงอย่างเดียวแต่จะหมายรวมถึงลักษณะภูมิสัณฐาน (landforms) ภูมิอากาศ (climate) อุทกวิทยา (hydrology) พืชพรรณ (vegetation) และสัตว์ (fauna) ซึ่งการปรับปรุงที่ดิน (land improvement) ได้แก่ การทำขั้นบันไดและการระบายน้ำ เป็นต้น

การใช้ที่ดิน หมายถึง การใช้ประโยชน์ จากที่ดินเพื่อประกอบกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น เพื่อที่อยู่อาศัย กิจกรรมทางธุรกิจการค้า การ อุตสาหกรรม สถานที่ราชการ

โรงเรียน ถนน หรือ สาธารณสถานต่างๆ (Charles Abrams 1971) การใช้ที่ดินในเมืองจะแตกต่างกับการใช้ที่ดินในชนบท กล่าวคือ การใช้ที่ดินในชนบทจะมุ่งใช้ที่ดิน เพื่อผลิตผลทางการเกษตร เช่น การเพาะปลูกและ การเลี้ยงสัตว์ โดยทั่วไป การใช้ที่ดินในเขตเมืองจะต่างจากการใช้ที่ดินในชนบท แบ่งเป็น ประเภทต่าง ๆ ดังนี้ 1.การใช้ที่ดินเป็นถนน 2.การใช้ที่ดินเป็นที่อยู่อาศัย 3.การใช้ที่ดินเพื่อเป็นสถานที่ประกอบ การค้าหรือย่านการค้า 4.การใช้ที่ดินเพื่อการอุตสาหกรรม และ 5.การใช้ที่ดินเป็นสาธารณสถาน การสาธารณูปโภค สถานที่ราชการ สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เป็นต้น

การใช้ที่ดินเป็นกิจกรรมประเภทหนึ่ง ที่มนุษย์นั้นกระทำขึ้น เพื่อสนองความต้องการของมนุษย์ในด้านต่างๆ เช่น เกษตรกรรม พาณิชยกรรม อุตสาหกรรมและที่อยู่อาศัย สำหรับในประเทศไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้พื้นที่มาเป็นลำดับ จากพื้นที่ป่ามาก็ถูกเปลี่ยนมาเป็นพื้นที่การเกษตร และการเกษตรก็ถูกเปลี่ยนไปเป็นพื้นที่ชุมชน เมือง และอุตสาหกรรมตามลำดับ (ดร.รชนี เอมพันธ์, 2531)

สรุปได้ว่า การใช้ประโยชน์ที่ดิน หมายถึง การใช้ประโยชน์ที่ดินในปัจจุบันหรืออนาคต เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ในด้านต่างๆ เช่น เกษตรกรรม พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม และที่อยู่อาศัย เป็นต้น โดยการใช้ประโยชน์ที่ดินมีความเปลี่ยนแปลงจากรูปแบบของการใช้ประโยชน์ตามความต้องการของผู้ที่เป็นเจ้าของ หรือผู้ที่ใช้ประโยชน์ที่ดินนั้นๆ เช่น การเปลี่ยนพื้นที่ป่าไม้เป็นพื้นที่เกษตรกรรม การเปลี่ยนแปลงพื้นที่เกษตรกรรมเป็นที่อยู่อาศัยหรือเป็นพื้นที่เกษตรกรรม โดยการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวขึ้นอยู่กับปัจจัยที่หลากหลาย ได้แก่ ปัจจัยทางกายภาพ ชีวภาพ ปัจจัยทางด้านนโยบายของรัฐ และปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม เป็นต้น

2) การจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดิน

การใช้ประโยชน์ที่ดินในประเทศไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ที่ดิน จากพื้นที่ป่าไม้เป็นพื้นที่เกษตรกรรม เป็นพื้นที่ชุมชนเมือง และอุตสาหกรรม (ดร.รชนี เอมพันธ์, 2531) อย่างไรก็ตามลักษณะการใช้ที่ดินที่พบเห็นอยู่ในทุกภูมิภาคของประเทศไทยนั้น เกิดจากการที่ราษฎรในแต่ละภูมิภาคได้บุกเบิกเปลี่ยนแปลงให้ เป็นไปตามต้องการใช้ที่ดินของประชาชน ในทางวิชาการ จะเรียกการเปลี่ยนการใช้ที่ดินตามกาลเวลากว่า วิวัฒนาการการใช้ที่ดิน การจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดิน มีรายละเอียดดังนี้

(1) การจำแนกตามสมบัติทางกายภาพที่ดินเฉพาะอย่าง ดังเช่น การจำแนกสังคมพืชป่าไม้ การจำแนกลักษณะที่ดิน ซึ่งข้อมูลจากการจำแนกเหล่านี้ใช้สำหรับเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการใช้ที่ดิน ใช้ในการวางผังเมือง เป็นต้น

(2) การจำแนกตามลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ การจำแนกตามการใช้ที่ดินปัจจุบันโดยอาศัยข้อมูลจากการแปลภาพถ่ายทางอากาศและภาพถ่ายดาวเทียม พร้อมกับ

ตรวจสอบกับพื้นที่จริงโดยการลงภาคสนามการจำแนกตามความเหมาะสมของที่ดินและสมรรถนะของที่ดิน (ดรรชนี เอ็มพันธ์, 2531)

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2534) ได้แบ่งระบบการจำแนกสภาพการใช้ที่ดิน และสิ่งปกคลุมผิวดินตามที่พจนานุกรมกำหนด ไว้ดังนี้

- เมืองและสิ่งก่อสร้าง (urban and built-up land) ได้แก่ ที่อยู่อาศัย ย่านการค้า ย่านอุตสาหกรรม คมนาคม และสถานที่ราชการอื่นๆ
- พื้นที่เกษตรกรรม (agricultural land) ได้แก่ พื้นที่ปลูกพืชล้มลุกและพืชถาวร เช่น สวนผลไม้ พืชไร่ นาข้าว ทุ่งปศุสัตว์ และไร่เลื่อนลอย (shifting cultivation)
- ป่าไม้ (forest land) ได้แก่ พื้นที่ป่าไม้ทั่วไปและจัดแยกย่อยไปตามประเภทของป่า เช่น ป่าเต็งรัง ป่าเต็งรังผสมไม้สน ป่าเบญจพรรณ ป่าเบญจพรรณผสมไม้สัก ป่าดิบแล้ง ป่าดิบชื้น ป่าดิบเขา ป่าชายเลน ป่าไม้ ทุ่งหญ้าธรรมชาติและสวนป่า เป็นต้น
- แหล่งน้ำ (water bodies) ได้แก่ พื้นที่ที่เป็นแม่น้ำ ลำธาร หนอง คลอง บึง ทะเลสาบ และแหล่งกักเก็บน้ำที่สร้างขึ้น
- พื้นที่ว่างเปล่า (idle land) ได้แก่ พื้นที่ที่ปราศจากสิ่งปกคลุมและรวมไปถึงไร่ร้างด้วย

โดยในงานวิจัยได้นำระบบการจำแนกสภาพการใช้ที่ดิน และสิ่งปกคลุมผิวดิน มาใช้ในการทำแผนที่เพื่อดูการใช้ประโยชน์ที่ดินรวมถึงตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ศึกษา

3) การตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน

การตรวจสอบการเปลี่ยนแปลง (change detection) คือการใช้ข้อมูลหลากหลายช่วงเวลาเพื่อแยกพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงสิ่งปกคลุมบนพื้นดิน ระหว่างภาพต่างช่วงเวลาการตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงสามารถแบ่งตามระยะเวลาของปรากฏการณ์ คือ ปรากฏการณ์ในช่วงเวลาสั้นๆ เช่น การปกคลุมของน้ำแข็ง พื้นที่น้ำท่วม และปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นระยะเวลานาน เช่น การขยายของเขตเมือง

การตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินต้องอาศัยการเปรียบเทียบข้อมูลจากดาวเทียมในหลายช่วงเวลา หรืออาศัยการเปรียบเทียบข้อมูลจากแผนที่เก่ากับข้อมูลจากดาวเทียมล่าสุด Japan Association on Remote Sensing (1993) ได้แบ่งการตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงออกเป็น 2 วิธีคือ

- (1) การเปรียบเทียบแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน 2 ฉบับ ซึ่งมีกระบวนการผลิตเป็นอิสระจากกัน

(2) การเน้นภาพเพื่อการตรวจสอบ โดยรวบรวมข้อมูล 2 ช่วงเวลาให้เป็นภาพสีผสมหรือภาพองค์ประกอบหลัก

สำหรับการตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

- การเปลี่ยนแปลงตามฤดูกาล เช่น การตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงพื้นที่เกษตรกรรมหรือพื้นที่ป่าผลัดใบในฤดูกาลต่าง
- การเปลี่ยนแปลงรายปี เช่น การเปลี่ยนแปลงการปกคลุมของพืชพรรณหรือการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เกิดขึ้นจริง เช่น การบุกรุกทำลายพื้นที่ป่าไม้หรือการสร้างเมืองใหม่

ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน หมายถึง การเปลี่ยนแปลงลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินจากรูปแบบหนึ่งไปเป็นอีกรูปแบบหนึ่ง หรือเป็นอีกหลาย ๆ รูปแบบ เช่น การเปลี่ยนแปลงจากที่ดินป่าไม้ไปเป็นพื้นที่เกษตร เมือง แหล่งน้ำ และถนนหนทาง หรือจากพื้นที่เกษตรไปเป็นเมือง ถนนหนทาง และแหล่งน้ำ เป็นต้น

1.5.4 ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์และการสำรวจระยะไกล

ปัจจุบันนี้จะเห็นได้ว่าระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์(GIS) เป็นเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ที่มีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการจัดเก็บระบบข้อมูล โดยในปัจจุบันได้มีการนำ GIS มาใช้งานกันอย่างแพร่หลาย ทั้งหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนเนื่องด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์และการสำรวจระยะไกลสามารถวิเคราะห์ข้อมูลนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยตลอดเวลา มีการบูรณาการข้อมูลหลายรูปแบบเข้าด้วยกัน และสามารถสร้างแบบจำลองเชิงพื้นที่เพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการทำงาน

1) ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System : GIS) เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในปัจจุบันเหมาะสมต่อการนำไปใช้จัดการทรัพยากร สามารถรวบรวมจัดหมวดหมู่ข้อมูล ทั้งข้อมูลเชิงพื้นที่ (Spatial Data) และข้อมูลคุณลักษณะ (Attribute Data) และเชื่อมโยงข้อมูล ทั้งสองประเภทเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ ทำให้สะดวกต่อการเรียกค้นและนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ ในระยะเวลาอันสั้น เพราะข้อมูลที่จัดเก็บอยู่ในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์สามารถทำการปรับปรุง แก้ไขให้ทันสมัยได้ตลอดเวลา และสามารถแสดงในรูปแบบเชิงซ้อน (Multiple Layer) ของข้อมูลที่ได้รับจากแหล่งต่าง ๆ ได้ อันเป็นผลดีต่อการวางแผนพัฒนาพื้นที่โดยรวมอย่างมีประสิทธิภาพ

สุระ พัฒนเกียรติ (2546) กล่าวว่า ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ หมายถึง เครื่องมือหรือวิธีการที่ได้รับการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพในการจัดเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนการแสดงผลข้อมูลจากสภาพความเป็นจริงด้วยการอ้างอิงจุดพิกัดทางภูมิศาสตร์ เพื่อนำไปใช้วัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันออกไป โดยการอ้างอิงข้อมูลใต้จุดพิกัดเดียวกันจะเป็นทั้งข้อมูลในรูปข้อความและรูปภาพโดยถูกสร้างให้มีความเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ

การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในด้านการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน เพื่อช่วยในการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน ที่แพร่หลายที่สุด เพราะความสามารถในการวิเคราะห์ ประเมินผล และนำเสนอข้อมูลต่างๆในเชิงพื้นที่ที่จำเป็นต่อการวางแผนผังเมือง และการจัดการเมืองสามารถกระทำได้อย่างสะดวก ทั้งการวิเคราะห์และประเมินศักยภาพในการใช้ประโยชน์ของแต่ละพื้นที่

การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อทดลองสร้างแบบจำลองทางด้านสิ่งแวดล้อม การสร้างแบบจำลองสามมิติ ซึ่งการสร้างแบบจำลองใน GIS จะช่วยให้ผู้ใช้สามารถทำความเข้าใจกับลักษณะของพื้นที่ได้โดยง่าย และเป็นการเพิ่มการรับรู้แบบเสมือนจริงในรูปแบบของแบบจำลองสามมิติ ซึ่งช่วยลดความผิดพลาดในการตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้น ส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม

การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในด้านการจัดการภาวะฉุกเฉินและภัยพิบัติ สิ่งที่สำคัญมากที่สุดในการจัดการในสภาวะฉุกเฉิน คือ การรับรู้ข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวข้องให้มากที่สุด เพื่อทำการตัดสินใจให้เร็วที่สุดผิดพลาดน้อยที่สุด และมีประสิทธิผลมากที่สุด GIS ช่วยให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงข้อมูลในเชิงพื้นที่ได้อย่างทั่วถึงในเวลาอันรวดเร็ว รวมถึงรายละเอียดต่างๆที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจำเป็นต่อมาตรการในการป้องกันแก้ไข

กล่าวโดยสรุป ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์สามารถวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสนองตอบความต้องการหลากหลายรูปแบบของผู้ใช้ เช่น เพื่อตรวจสอบข้อมูล ใช้ประกอบการแก้ปัญหา หรือเพื่อสร้างแบบจำลองเชิงพื้นที่ ดังนั้นการจัดเก็บข้อมูลจึงจำเป็นต้องเก็บในลักษณะเชิงเลข (Digital) เพื่อให้การเรียกใช้ข้อมูลมีความสะดวก และสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้หลายคนซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการทำงานที่หลากหลายแตกต่างกันไป

2) การสำรวจระยะไกล (Remote Sensing : RS) หมายถึง ขบวนการที่เป็นทั้งศิลป์และศาสตร์ ในการทำให้ได้มาซึ่งข้อมูล และข่าวสารเกี่ยวกับวัตถุ หรือเหตุการณ์ที่อยู่ในระยะไกลออกไป จากเครื่องมือบันทึกข้อมูล โดยปราศจากการสัมผัสโดยตรง ระหว่างเครื่องมือบันทึกข้อมูลกับวัตถุ หรือเหตุการณ์นั้นๆ การที่จะให้ได้มาซึ่งข้อมูล และข่าวสารดังกล่าวแล้ว จะต้องใช้เครื่องมือ หรืออุปกรณ์หลายอย่างประกอบกันเข้า เพื่อให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเครื่องมือ หรืออุปกรณ์เหล่านั้น ได้แก่ เครื่องบันทึกข้อมูล (sensors) กรรมวิธีข้อมูล (data processing) วิธีการ และกรรมวิธีสนเทศ การสื่อสาร อากาศยาน และยานอวกาศ ที่เหมาะสมรวมไปถึงระบบการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพจากอากาศยานและยานอวกาศ เป็นอาทิ ซึ่ง

ทั้งหมดที่กล่าวมานี้รวมกันเข้าเป็นวิธีการของ เทคโนโลยีการสำรวจทรัพยากรจากระยะไกลด้วย ดาวเทียม (<http://www.gisthai.org/about-gis/remote-sensing.html> สืบค้นเมื่อวันที่ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2555)

Campbell (1987) ได้ให้คำจำกัดความของ การสำรวจข้อมูลระยะไกล เป็น วิทยาศาสตร์ที่ได้มาซึ่งสารสนเทศ (information) ที่เกี่ยวกับ แผ่นดิน และพื้นน้ำบนพื้นโลก จาก ภาพที่ถ่ายจากระยะไกล การสำรวจข้อมูลระยะไกลนี้มักจะเกี่ยวข้อง กับการวัดพลังงานคลื่น แม่เหล็กไฟฟ้า ที่สะท้อนหรือแผ่จากสิ่งที่สนใจ

Lillesand and Kiefer (1994) ได้ให้คำจำกัดความของ การสำรวจข้อมูล ระยะไกล คือ การสำรวจข้อมูลระยะไกล เป็นทั้งวิทยาศาสตร์และศิลปะในการได้มาซึ่ง สารสนเทศทางด้าน วัตถุพื้นที่และปรากฏการณ์ต่าง ๆ ผ่านทางการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการ บันทึกด้วยเครื่องมือ โดย ไม่ได้สัมผัสกับวัตถุพื้นที่และปรากฏการณ์ที่ถูกตรวจจับนั้น ๆ

ดาราศาสตร์ ดาวเรือง (2536) กล่าวว่า การศึกษาสภาพของโลกจากการสำรวจจากระยะไกลเริ่มขึ้นเมื่อได้มีการประดิษฐ์คิดค้นกล้องถ่ายภาพขึ้นในปี พ.ศ.2369 ซึ่งถือได้ว่าเป็น การประมวลผลการสำรวจและการบันทึกอันเป็นศาสตร์ในการสำรวจจากระยะไกลไว้ด้วยกัน เมื่อมีการคิดค้นเกี่ยวกับชนิดของฟิล์มทำให้ขอบเขตการถ่ายภาพขยายออกไปนอกย่านแสงที่ตามองเห็น ศาสตร์ว่าด้วยการสำรวจจากระยะไกล โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากดาวเทียมได้รับการ ขนานนามและรู้จักกันอย่างแพร่หลายในปี พ.ศ.2503 ซึ่งถือได้ว่าเริ่มเข้าสู่ยุคดาวเทียมอย่าง แท้จริง

ข้อมูลจากภาพถ่ายดาวเทียมแต่ละประเภทได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์ในด้าน ต่างๆ มากมาย โดยแต่ละประเทศก็จะมีดาวเทียมในการใช้ประโยชน์ เช่น ดาวเทียม LANDSAT ดาวเทียม NOAA เป็นของประเทศ สหรัฐอเมริกา และดาว SPOT เป็นของประเทศฝรั่งเศส และ ตลอดจนดาวเทียมของประเทศต่างๆ เช่น ญี่ปุ่น อินเดีย รัสเซีย จีน เป็นต้น ในการการสำรวจ ทรัพยากรธรรมชาติ มักจะนิยมใช้ดาวเทียม LANDSAT ในการสำรวจข้อมูล ด้านน้ำ พืช และป่า ไม้

ข้อมูลจากดาวเทียมสำรวจโลกหรือดาวเทียมสำรวจทรัพยากร ได้เอื้ออำนวย ประโยชน์อย่างยิ่ง ต่อหน่วยราชการ ต่าง ๆ ในการนำข้อมูลจากดาวเทียมไปใช้ศึกษาวิจัยเพื่อ ประโยชน์ในการพัฒนาประเทศ ได้แก่ กรมวิชาการเกษตร กรมป่าไม้ กรมพัฒนาที่ดิน กรม ทรัพยากรธรณี สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กรมชลประทาน กรมแผนที่ทหาร กรมส่งเสริม คุณภาพสิ่งแวดล้อม ฯลฯ รวมทั้งมหาวิทยาลัยทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

กล่าวได้ว่าในปัจจุบันนี้การสำรวจระยะไกลเป็นเครื่องมือทางการวิจัยที่มี ประสิทธิภาพมาก เพราะได้ข้อมูลที่ทันต่อเหตุการณ์เป็นข้อมูลที่ครอบคลุมบริเวณกว้าง และ สามารถบันทึกภาพ ในบริเวณเดิมในเวลาที่เหมาะสม เหมาะที่จะนำมาใช้ศึกษาเรื่องการ เปลี่ยนแปลง ดังนั้นจึงเป็น ข้อมูลที่เพิ่มประสิทธิภาพของมนุษย์ในการวางแผนงานและการ

ตัดสินใจได้ดีขึ้นจะเห็นได้ว่าการการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ร่วมกับการสำรวจระยะไกลนั้น สามารถช่วยด้านการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยการประยุกต์ใช้ GIS เพื่อช่วยในการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน ที่แพร่หลายที่สุด เพราะความสามารถในการวิเคราะห์ประเมินผล และนำเสนอข้อมูลต่างๆในเชิงพื้นที่ที่จำเป็นต่อการวางแผนผังเมือง และการจัดการเมืองสามารถกระทำได้อย่างสะดวก ทั้งการวิเคราะห์และประเมินศักยภาพในการใช้ประโยชน์ของแต่ละพื้นที่ด้วย รวมถึง ด้านสิ่งแวดล้อมใช้เพื่อการวางแผนและบริหารจัดการ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเรื่องวิกฤติสิ่งแวดล้อม การตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม ศึกษาหาสาเหตุปัจจัยแหล่งกำเนิดมลพิษ ตลอดจนการวิเคราะห์เพื่อสร้าง Model ในการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดิน และสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งการวิเคราะห์ดังกล่าวส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างดีเป็นเครื่องมือช่วยในการตัดสินใจได้แม่นยำมากยิ่งขึ้น

1.5.5 บริเวณพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว

บริเวณพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทวได้กำหนดเป็นพื้นที่ป่าคุ้มครองและสงวนป่าตามพระราชบัญญัติคุ้มครองและสงวนป่า พ.ศ. 2484 เมื่อ พ.ศ. 2494 จำนวนเนื้อที่ 15,925 ไร่ ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2503 ได้เพิกถอนป่าคุ้มครองและสงวนป่าในบริเวณดังกล่าวจำนวน 2,000 ไร่ ในปี พ.ศ. 2507 ได้กำหนดพื้นที่ในส่วนที่เหลือ 13,925 ไร่ เป็นป่าสงวนแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 ต่อมากระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงได้กำหนดพื้นที่ป่าเขาพระแทว ในท้องที่ ตำบลเทพกระษัตรี ตำบลศรีสุนทร และตำบลป่าคลอก เป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทวประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่มที่ 97 ตอนที่ 104 เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ. 2523 ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2503 (<http://web3.dnp.go.th>) สืบค้นเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม พ.ศ. 2556

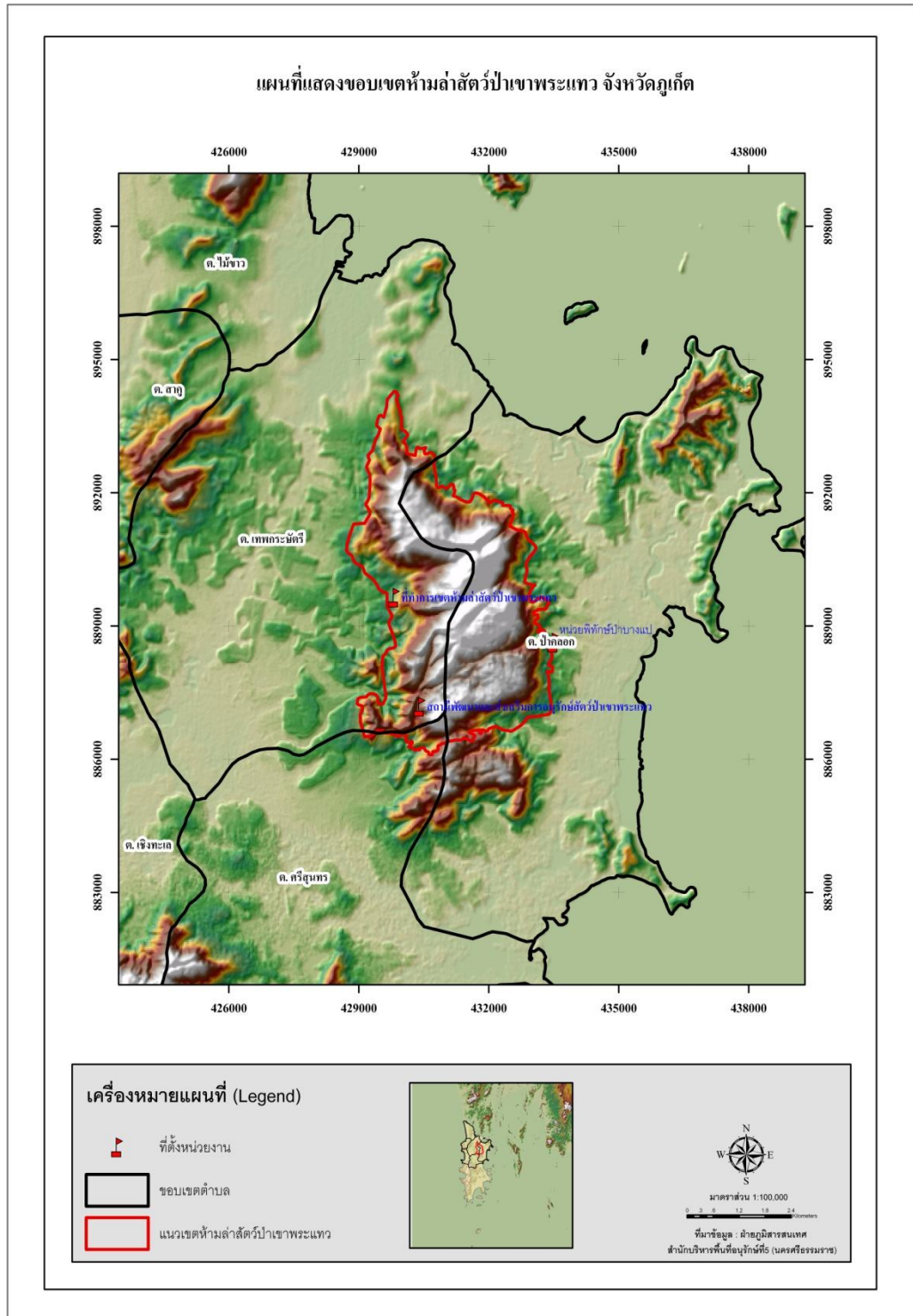
ที่ตั้งและอาณาเขต

เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว ตั้งอยู่บริเวณเทือกเขาพระแทว ในท้องที่ ตำบลเทพกระษัตรี ตำบลศรีสุนทร และตำบลป่าคลอก อำเภอถลางจังหวัดภูเก็ต ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 13,925 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	จุด ถนนสายเมืองใหม่ – พารา ท้องที่ ตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต
ทิศใต้	จุด ที่ดินเอกชน บ้านป่าคอก, บ้านลิพอน ท้องที่ ตำบลศรีสุนทร อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต
ทิศตะวันออก	จุด ที่ดินเอกชน บ้านพารา, บ้านบางโรง, บ้านบางลา ท้องที่ ตำบลป่าคอก อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต
ทิศตะวันตก	จุด ที่ดินเอกชน บ้านควน, บ้านป่าครองชีพ ท้องที่ ตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต

เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทวมีลักษณะพื้นที่เป็นเทือกเขายาวเหนือจรดใต้มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 400 - 450 เมตร เทือกเขาพระแทว ประกอบด้วยกลุ่มน้ำขนาดเล็กแต่มีความลาดชันสูงทำให้เกิดกระแสน้ำที่ไหลเชี่ยวเวลาฝนตก โดยมีกลุ่มน้ำที่สำคัญ ได้แก่ กลุ่มน้ำน้ำตกโดนไทร และน้ำตกบางแป สภาพป่าเป็นป่าดิบชื้นมีต้นไม้เขียวชอุ่มตลอดปีและความหลากหลายของพืชพรรณมากมาย พืชที่พบมากในเขาพระแทว ได้แก่ ยางนา ไม้ตะเคียนทอง หลุมพอ ดินเบ็ด ขนุนปาน ไม้พุ่มขนาดเล็กที่อยู่ในระดับล่างของป่าดิบชื้นแห่งนี้ ได้แก่ ปาล์ม หวาย ไม้ และไม้อิงอาศัย เช่น กล้ายไม้ เฟิร์นและมอส เป็นต้น ในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว ได้มีการค้นพบปาล์มชนิดใหม่ของโลก (new genus) และจัดได้ว่าเป็นพันธุ์ไม้ถิ่นเดียว (endemic species) ของประเทศไทยและของโลกจัดอยู่ในสภาพที่หายากและใกล้จะสูญพันธุ์ (rare and endangered species) มีชื่อสามัญว่า ปาล์มหลังขาว, ทังหลังขาว หรือปาล์มเจ้าเมืองถลาง (*Kerriodoxaelegans Dransfield*) ซึ่งมีที่เดียวในภาคใต้ และสัตว์ป่าที่พบโดยส่วนใหญ่จะเป็นสัตว์ขนาดเล็ก สัตว์เลี้ยงลูกน และนกชนิดต่างๆ เช่น หมูป่า กระเจง กระรอก ชะมด ลิงลมหรือนางอาย นกกางเขน เขียวขาว นกกวัก นกปรอด นกแซงแซว นกโพระดก สัตว์เลี้ยงลูกนประกอบด้วย งูชนิดต่างๆ เต่า ตุ๊กแก ตะกวด ตะพาบน้ำ เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องจากเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทวเป็นพื้นที่ป่าที่มีขนาดเล็กและล้อมรอบด้วยหมู่บ้าน ถนน และสวนยางพาราของเอกชนทำให้ชนิดสัตว์ป่าที่เหลืออยู่มีจำนวนไม่มากนัก และด้วยความอุดมสมบูรณ์ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทวจึงได้รับความสนใจและเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ เข้าเยี่ยมชมปีละประมาณ 60,000–70,000 คน และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปีทั้งนี้เพราะในบริเวณพื้นที่เขาพระแทวเป็นผืนป่าเพียงแห่งเดียวของเกาะภูเก็ตที่ยังคงความสมบูรณ์มาก

ภาพที่ 2 แผนที่แสดงขอบเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว
 ที่มา: ฝ่ายภูมิสารสนเทศ ส่วนฟื้นฟูและพัฒนาพื้นที่อนุรักษ์
 สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 5 (นครศรีธรรมราช)

1.5.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1) การมีส่วนร่วมของประชาชน

สบสุข ลีละบุตร (2543) เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กรณีศึกษาเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พบว่า เพศต่างกันมีความสัมพันธ์ในการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เพศชายมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากกว่าเพศหญิง ทั้งนี้เป็นเพราะชุมชนปากเกล็ดเป็นชุมชนที่มีวัฒนธรรมเก่าแก่ โดยในสังคมสมัยก่อนยกย่องให้ผู้ชายเป็นผู้นำครอบครัวให้สินการตัดสินใจแก่ผู้ชาย และ กระทำกิจกรรมภายนอกบ้านได้มากกว่าเพศหญิง

มยุรี ศรีอุตร (2548) เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บริเวณตลาดน้ำวัดลำพญา อ.บางเลน จ. นครปฐม ผลการศึกษาพบว่า พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บริเวณตลาดน้ำวัดลำพญา โดยภาพรวมมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และพบว่า สถานภาพ รายได้ต่อเดือน และการเป็นสมาชิกกลุ่มที่ต่างกันมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบริเวณตลาดน้ำวัดลำพญา แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 และจากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่าผู้ประกอบการค้าส่วนใหญ่จะมีส่วนร่วมในด้านการปฏิบัติกิจกรรม โดยร่วมกันในการจัดสภาพแวดล้อมชุมชนให้คงงามสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อยและ มักเป็นฝ่าย ปฏิบัติตามนโยบายมากกว่าที่จะมีส่วนร่วมในการวางแผน หรือการติดตามและประเมินผล เนื่องจากผู้ประกอบการค้ามีภารกิจในด้านการค้าขายจึงเป็นอุปสรรคสำคัญในการที่จะเข้ามามีส่วนร่วม

สุขชี คำนวนณศิลาปะ (2550) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อุทยานแห่งชาติไทร้มเย็น อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาพบว่าผลการวิจัย พบว่า ระดับการมีส่วนร่วม ในรายด้านอยู่ในระดับปานกลางทุกรายการ ส่วนระดับการมีส่วนร่วมในภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติไทร้มเย็น พบว่า ระดับการศึกษา แหล่งข้อมูลข่าวสาร และจำนวนครั้งที่ได้รับข่าวสาร ต่างกันมีผลต่อส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอุทยานแห่งชาติไทร้มเย็น ส่วน ภูมิลำเนา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ประเภทกิจการ การเป็นสมาชิกกลุ่มชุมชน ไม่แตกต่างกัน ส่วนปัญหาที่พบได้แก่ ขาดบุคลากรในการนำเสนอผลการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม ขาดการเอาใจใส่ของเจ้าหน้าที่และหน่วยงานอื่น เจ้าหน้าที่ขาดปัจจัยหลาย ๆ ด้าน และการประชาสัมพันธ์ไม่ดีเท่าที่ควร สำหรับข้อเสนอแนะ ควรส่งเสริมให้เยาวชนมีจิตสำนึกและรู้จักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทำให้อุทยานฯ สะอาด น่าอยู่อย่างยั่งยืน และประชาชนรู้จักคุณค่าประโยชน์ของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ควรส่งเสริม

ให้ประชาชนและเจ้าหน้าที่ทุกคน มีส่วนร่วม ในการอนุรักษ์ฯ ควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ให้ประชาชนทราบอย่างต่อเนื่อง

สมชาย สกุลวรรณรักษ์ (2550) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าของประชาชนรอบพื้นที่อุทยานแห่งชาติน้ำตกสี่ขีด จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษา ประชาชนรอบพื้นที่อุทยานแห่งชาติน้ำตกสี่ขีด มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าในระดับต่ำ ปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับ การศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาการเข้ามาตั้งถิ่นฐาน และศักยภาพที่จะได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการ อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า ปัญหาอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า ส่วนใหญ่ เกิดจากการที่ ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า และเห็นว่าทางราชการ ขาดการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายของประชาชน เป็นต้น

สุชาติ ชูเอน (2555) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน: กรณีศึกษา ตำบลวังมะปราง อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรัง ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนในระดับต่ำ โดยเพศ สถานภาพในชุมชน การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับป่าชุมชน และความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

พระมหาประกาศิต สิริเมโธ (ฐิติปสิทธิกร) (2556) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม พบว่า ประชาชนในชุมชนบ้านคลองใหม่ ที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่โดยภาพรวม และรายด้านในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านการมีส่วนร่วมในการรับ ผลประโยชน์ไม่มีความแตกต่างกัน โดยผู้มีรายได้ 25,000 บาทขึ้นไปมีส่วนร่วมในทุกด้านมากที่สุด และผู้มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท มีส่วนร่วมในทุกด้านน้อยที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้มีรายได้ต่อ เดือนที่สูงกว่าหรือฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีกว่ามักจะมีเวลาในการทำงานเพื่อสาธารณะประโยชน์ มากกว่าผู้มีรายได้ต่ำหรือมีฐานะทางเศรษฐกิจต่างอันเนื่องมาจากมักจะเป็นห่วงเรื่องปากท้อง หรือเรื่อง รายจ่ายอื่นๆ จำเป็นต้องหารายรับให้เพียงพอต่อรายจ่ายจึงทำให้ระดับการมีส่วนร่วมในทุกด้านน้อย

สำรวจ สุดเจ็ลยว และคณะ (2557) ได้ทำการศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้บริเวณพื้นที่ ป่าสงวนแห่งชาติป่าดงระแนง อำเภอปางตลาด และอำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้ชายมีอายุ 51-60 ปี มีการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา/ต่ำกว่า ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานเฉลี่ย 38 ปี มีอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักและเป็นอาชีพรอง ขนาดที่ดินถือครองเฉลี่ย 13.69 ไร่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน การได้รับประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ อยู่ในระดับปานกลาง มีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในระดับมาก ประชาชนมีส่วนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.53 คะแนน สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้บริเวณพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าดงระแนง ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพรอง ขนาดพื้นที่ถือครอง จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานในครัวเรือน ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน การเป็นสมาชิกเครือข่าย การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับป่าไม้ การมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้ และ การได้รับประโยชน์จากป่าไม้

2) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

สมศักดิ์ พิริโยธา (2542) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของราษฎรในการจัดการป่าชายเลนชุมชนบางเตย อำเภอเมือง จังหวัดพังงา ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าไม้ชายเลนชุมชน บางเตย ประกอบด้วย ปัจจัยภายใน ได้แก่ การได้รับข่าวสาร ระดับการศึกษา รายได้ ความรู้ด้านป่าชายเลน และ ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ผู้นำชุมชน และกองทุนจัดการป่าชายเลน ส่วนปัจจัยอื่นไม่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมแต่อย่างใด ในการจัดลำดับความสำคัญของปัจจัยที่ราษฎรเห็นว่ามีส่วนช่วยสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าไม้ชายเลนชุมชนบางเตย ปัจจัยผู้นำชุมชน และปัจจัยที่ราษฎรจัดลำดับความสำคัญน้อยที่สุด คือ การสนับสนุนจากองค์กรพัฒนาเอกชน ส่วนปัจจัยอื่นมีคะแนนลดหลั่นกันลงไปตามลำดับ ได้แก่ การสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ ความรู้ด้านป่าชายเลน การสนับสนุนจากองค์กรต่างประเทศ กองทุนป่าชายเลน การได้รับข่าวสาร และผลของการปลูกป่า ในกระบวนการของการมีส่วนร่วม ขั้นตอนที่ราษฎรระบุว่ามีส่วนร่วมมากที่สุดคือขั้นตอน การติดตามตรวจสอบ รองลงไป ได้แก่ การดำเนินงาน การประเมินผล และการ คิดค้นปัญหาติดตามลำดับ ส่วนขั้นตอนการวางแผนและจัดทำโครงการ ราษฎรส่วนใหญ่ระบุว่าไม่มีส่วนร่วม

ชวลีภรณ์ นิมเจริญ (2544) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลน ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่าเพศไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นเพศชายหรือเพศหญิงก็ตามต่างก็มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นอย่างเสมอภาค

รัชชชัย สุขลอย และ นุชนาถ มั่งคั่ง (2549) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ : บ้านคลองทราย ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา พบว่า การศึกษาพบว่าหัวหน้าครัวเรือนตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นชาย อายุเฉลี่ย 48 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษามากที่สุด และอพยพย้ายมาจากถิ่นอื่น อาชีพหลักคือทำไร่ ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา การใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้ และทัศนคติของประชาชนที่มีต่อผู้นำชุมชน ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชน พบว่า มีสาเหตุทั้งที่เกิดจากประชาชน เช่น ประชาชนไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมป่าไม้ได้อย่างเต็มที่เพราะต้องประกอบอาชีพเพื่อความอยู่รอด และสาเหตุที่เกิดจากหน่วยงานราชการขาดความจริงใจที่จะช่วยเหลือประชาชน

วงศ์ปรกรณ์ ธาราสุข และคณะ (2556) ได้ทำการศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านทางสายในการจัดการป่าชายเลน ตำบลลิพัง อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นหัวหน้าครัวเรือน สถานภาพสมรส อายุระหว่าง 30-48 ปี จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา เป็นคนดั้งเดิมที่อยู่ในหมู่บ้านประกอบอาชีพ สวนยางพารา รายได้ครัวเรือนอยู่ระหว่าง 5,000-10,000 บาท ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม คนละ 3-4 กลุ่ม ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับป่าชายเลน 1-4 แหล่ง เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับป่าชายเลน มีการใช้ประโยชน์จากป่าชายเลน ด้วยการจับสัตว์น้ำมาบริโภค การมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนโดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก โดยด้านการคิดและเสนอปัญหา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ การรับประโยชน์ การติดตามประเมินผล การปฏิบัติการ และการตัดสินใจ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนของชุมชนบ้านทางสาย คือ ปัจจัยด้านสถานภาพ และการใช้ประโยชน์ มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ 0.05 ขณะที่ด้านระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน จำนวนอาชีพ มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านช่วง อายุ ภูมิลำเนา และการเป็นสมาชิกทางสังคม มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลน อยู่ที่ระดับ 0.01

3) การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน

จรัญธร บุญญาอนุภาพ (2541) ได้ศึกษาการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เพื่อกำหนดพื้นที่เสี่ยงต่อการถูกบุกรุกของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง ผลการศึกษาพบว่า ในช่วงระยะเวลา 22 ปี (พ.ศ.2516-2538) ซึ่งได้จำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินออกเป็น 6 ประเภท คือ พื้นที่ป่าไม้, พื้นที่เกษตรกรรม, พื้นที่อยู่อาศัย, พื้นที่ทุ่งหญ้า, พื้นที่แหล่งน้ำและพื้นที่อื่นๆ (ไร่ร้างและไร่เลื่อยลอย) พบว่า พื้นที่ป่าไม้มีการเปลี่ยนแปลงจาก 3,188.012 ตารางกิโลเมตร ในปี พ.ศ.2538 โดยมีพื้นที่ป่าลดลง 124.421 ตารางกิโลเมตรซึ่งส่วนใหญ่จะ

เปลี่ยนสภาพไปเป็นพื้นที่อื่นๆ,พื้นที่เกษตรกรรม, พื้นที่แหล่งน้ำ ,พื้นที่อยู่อาศัย ตามลำดับ ส่วนการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เหลือ คือ พื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่อยู่อาศัย และพื้นที่ทุ่งหญ้า,พื้นที่แหล่งน้ำและพื้นที่อื่นๆ พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 16.258, 0.795,0.226,5.047 และ102.096 ตารางกิโลเมตร

สุรัชย์ อจลบุญ (2543) ได้ศึกษาการใช้ประโยชน์ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ อุทยานแห่งชาติเขาสามหลั่น จังหวัดสระบุรี ผลการศึกษาพบว่า พื้นที่รายรอบอุทยานแห่งชาติเขาสามหลั่น มีการใช้ประโยชน์ที่ดินในการทำนาข้าว ปลูกพืชไร่ต่างๆ และเป็นที่ตั้งชุมชนตามลำดับ ภูมิประเทศของอุทยานแห่งชาติเขาสามหลั่นส่วนใหญ่เป็นเขาหินปูน เป็นพื้นที่ลาดชัน เคยมีการทำไร่เลื่อนลอยก่อนปี พ.ศ. 2524 จึงทำให้ประสิทธิภาพในการสืบต่อพันธุ์ตามธรรมชาติลดลง โดยมีไฟป่าเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้กล้าไม้และลูกไม้ถูกทำลาย สำหรับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมที่มีผลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดิน พบว่า ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน รายได้ และขนาดพื้นที่การถือครองที่ดินของครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์ที่ดินพื้นที่รายรอบอุทยานแห่งชาติเขาสามหลั่น

สุกฤดี กระต่ายจันทร์ (2551) ได้ศึกษาการประยุกต์ใช้การสำรวจระยะไกลในการจำแนกพื้นที่ป่าไม้และการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ บริเวณป่าสงวนแห่งชาติเขาพนมเบญจาและอุทยานแห่งชาติเขาพนมเบญจา จังหวัดกระบี่ ผลการศึกษา พบว่า การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินช่วงปี พ.ศ. 2541-2545 ของพื้นที่ศึกษามี การเปลี่ยนแปลงทั้งสิ้น 39,032.57 ไร่ โดยป่าดิบชื้นมีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุดคือลดลง 19,382.18 ไร่ ในขณะที่พื้นที่สวนปาล์ม มีพื้นที่เพิ่มขึ้นมากที่สุดคือ 8,320.48 ไร่ รองลงมาเป็นสวนยางพารา พื้นที่อยู่อาศัย สวนไม้ผลผสม และพื้นที่รกร้างว่างเปล่า โดยเพิ่มขึ้น 7,977.08 ไร่ 1,915.63 ไร่ 1,051.76 ไร่และ 385.45 ไร่ ตามลำดับ การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในช่วงปี พ.ศ. 2545–2549 พื้นที่สวนยางพารามีการ เปลี่ยนแปลงมากที่สุดคือเพิ่มขึ้น 6,770.94 ไร่ รองลงมาคือ พื้นที่อยู่อาศัย โดยเพิ่มขึ้น 1,699.27ไร่ ในขณะที่ป่าดิบชื้นมีพื้นที่ลดลงมากที่สุดคือ 5,837.09 ไร่ รองลงมาเป็น สวนปาล์มน้ำมัน สวนไม้ผลผสม และพื้นที่ รกร้างว่างเปล่า โดยลดลง 1,589.95 ไร่ 567.64 ไร่ และ 475.53 ไร่ ตามลำดับ จากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในช่วงปีพ.ศ. 2545 – 2549 จะเห็นได้ว่าพื้นที่ป่าดิบชื้นเปลี่ยนแปลงลดลงน้อยกว่าช่วงปี พ.ศ. 2541 – 2545 ส่วนพื้นที่สวนปาล์มน้ำมันช่วงปี พ.ศ. 2541 – 2545 เพิ่มขึ้นสูงมากแต่ในช่วงปี พ.ศ. 2545 – 2549 กลับมีการเปลี่ยนแปลงลดลง ในทางตรงข้ามในช่วงเวลาดังกล่าวพื้นที่สวนยางพารากลับเพิ่มมากขึ้น

นฤนาถ พยัคฆา (2556) ได้ทำการศึกษาอิทธิพลจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินต่อการทำลายป่าไม้ใน จังหวัดภูเก็ต ผลการศึกษาพบว่า พื้นที่ป่าไม้และเกษตรกรรมลดลง ในขณะที่พื้นที่เมืองเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณพื้นที่ชายฝั่งฝั่งตะวันตกของจังหวัด ในช่วงระยะเวลา 12 ปีแรก (2532-2543) พื้นที่ป่าไม้ลดลง 7.53 ตารางกิโลเมตร (4,700 ไร่) หลังจาก

นั้น 11 ปีต่อมา (2543-2554) ป่าไม้ลดลงถึง 23.37 ตารางกิโลเมตร (14,600 ไร่) คิดเป็น 3.5 เท่าของพื้นที่ป่าไม้ที่ลดลงในช่วงแรก ปัจจัยหลักที่ส่งผลให้พื้นที่ป่าไม้ลดลง คือการเพิ่มขึ้นของพื้นที่เกษตรกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สวนยางพารา พบว่าเพิ่มขึ้นแทนที่ป่าไม้ร้อยละ 29.17, 25.24, 32.13 และ 34.84 ในช่วงปี พ.ศ. 2532 - 2543, 2543 - 2548 , 2548 - 2554 และ 2532 - 2554 ตามลำดับ ซึ่งเป็นผลเกี่ยวเนื่องจากการเพิ่มขึ้นของพื้นที่อยู่อาศัยที่เปลี่ยนแปลงแทนที่ทุกประเภทการใช้ที่ดิน ได้แก่ พื้นที่ชายหาด สวนมะพร้าว นาข้าว แหล่งน้ำ ยางพารา ป่าชายเลน และ ป่าไม้ เนื่องจากมีความต้องการที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้นเพื่อรองรับการเพิ่มขึ้นของประชากรจากกิจกรรมการท่องเที่ยว ผลการศึกษาสามารถใช้เป็นฐานข้อมูลในการวางแผนการใช้ที่ดินในอนาคตของจังหวัดภูเก็ต ให้มีความเหมาะสมกับการพัฒนาการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

บทที่ 2

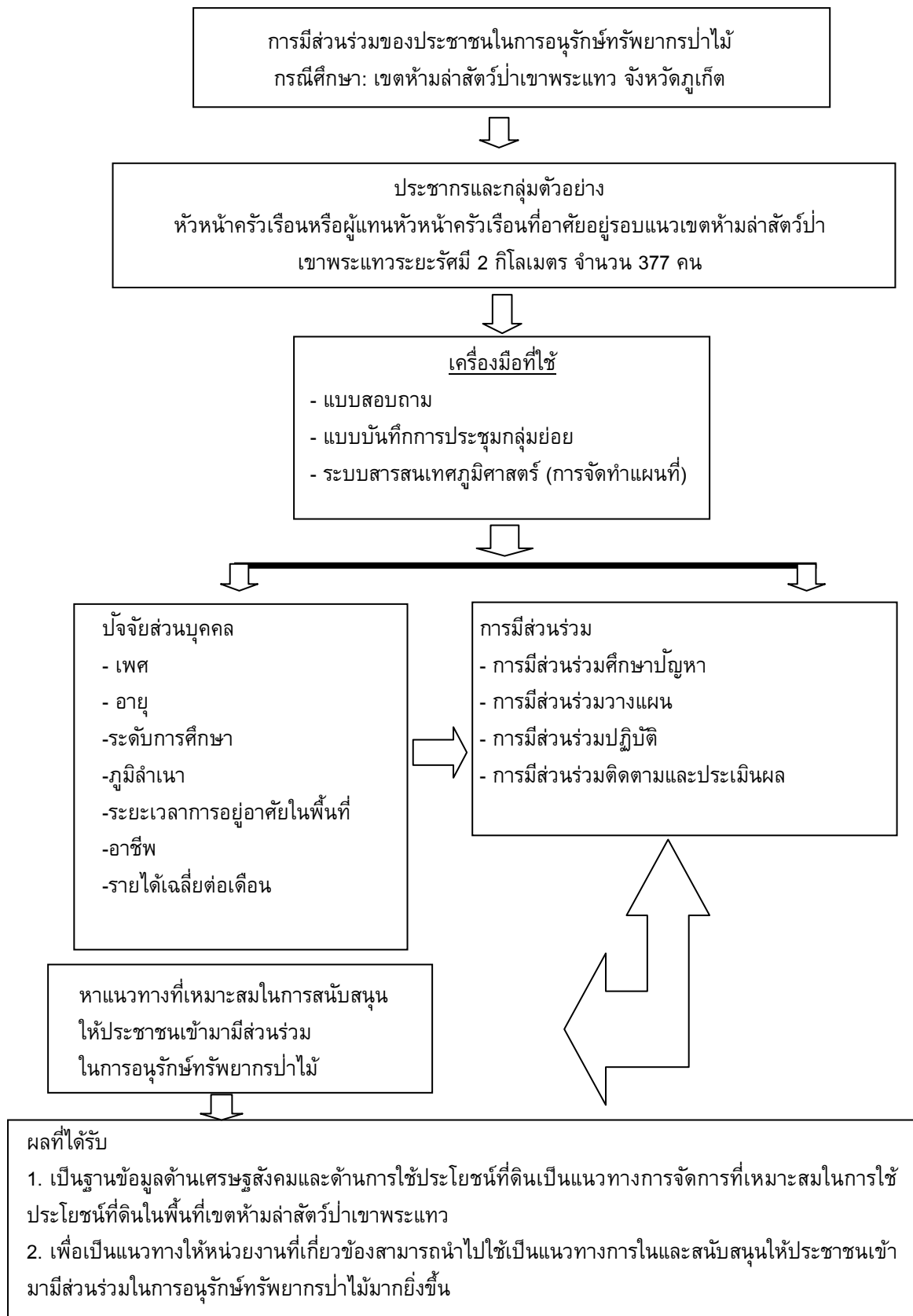
วิธีการวิจัย

2.1 ขอบเขตการวิจัยและกรอบแนวคิดการวิจัย

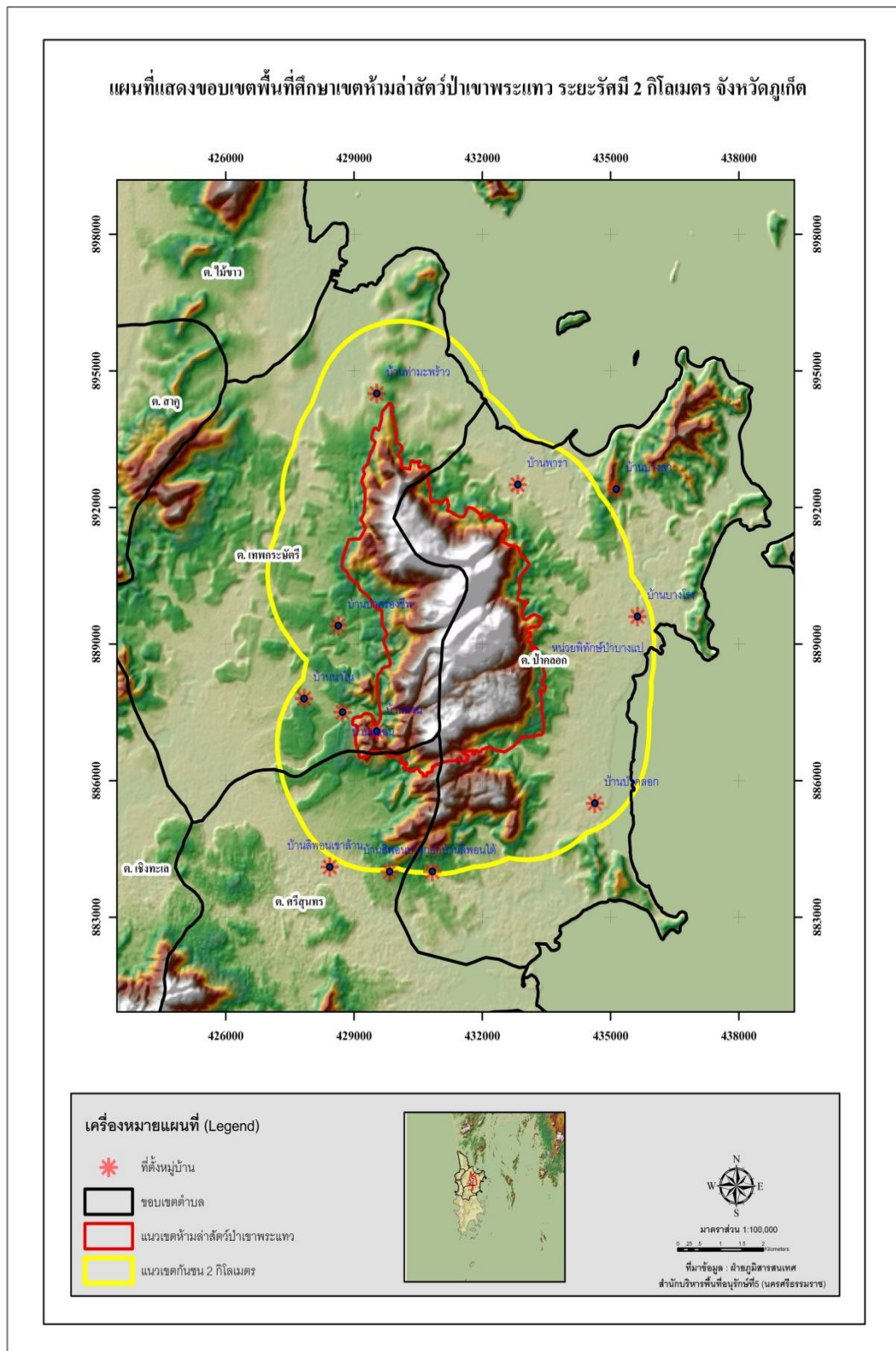
ขอบเขตการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยทำการศึกษาลักษณะทางเศรษฐกิจสังคมของประชาชนในพื้นที่ควบคู่กับการสำรวจข้อมูลการมีส่วนร่วมของประชาชนและประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์มาเพื่อนำเสนอการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต รอบพื้นที่จากแนวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว ระยะเวลา 2 กิโลเมตรนำผลการศึกษาที่ได้หาแนวทางที่เหมาะสมในการสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้รวมถึงหาแนวทางวางแผนการจัดการเพื่อให้พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทวยังคงความสมบูรณ์ของพื้นที่ป่าไม้ต่อไป แสดงดังภาพที่ 3

- ขอบเขตของพื้นที่ศึกษาการวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้กรณีศึกษา :เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต โดยทำการศึกษากลุ่มประชาชนที่อาศัยอยู่รอบแนวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว ระยะเวลา 2 กิโลเมตร ประกอบด้วย ตำบลเทพกระษัตรี 5 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 2 7 9 10 และ 11 ตำบลศรีสุนทร 3 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 2 3 และ 5 และตำบลปากคอก 4 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 2 3 4 และ 8 แสดงดังภาพที่ 4

- ขอบเขตด้านประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้กลุ่มประชาชน และกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่รอบแนวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทวระยะเวลา 2 กิโลเมตร และจากผู้นำท้องถิ่น ผู้นำกลุ่มต่างๆ และเจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 4 แผนที่แสดงที่ตั้งขอบเขตพื้นที่ศึกษา

ที่มา ฝ่ายภูมิสารสนเทศ ส่วนฟื้นฟูและพัฒนาพื้นที่อนุรักษ์
 สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 5 (นครศรีธรรมราช)

2.2 อุปกรณ์

ทางด้านอุปกรณ์ที่นำมาใช้ในการศึกษารั้งนี้ มี 2 ด้าน คือ ด้านแบบสอบถาม และ ด้านแผนที่การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน ดังต่อไปนี้

2.2.1 ด้านแบบสอบถาม มีรายละเอียดดังนี้

- เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายภาพดิจิทัล
- โปรแกรมประมวลผล SPSS

2.2.2 ด้านแผนที่การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน มีรายละเอียดดังนี้

- แผนที่ทุติยภูมิเบื้องต้น (ขอบเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว, เส้นชั้นความสูง, การใช้ที่ดินเป็นต้น)
- แผนที่ภูมิประเทศมาตราส่วน 1: 50,000 จากกรมแผนที่ทหาร
- แผนที่ภาพถ่ายดาวเทียม Landsat-5 TM ปี พ.ศ. 2545 และ ปี พ.ศ. 2557
- เครื่องมือคอมพิวเตอร์ Notebook และเครื่อง GPS ที่ใช้ใน งานวิจัยภาคสนาม
- โปรแกรมประมวลผลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

2.3 วิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (mixed research) มีการวิเคราะห์ข้อมูล ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยการ ใช้แบบสอบถาม การสำรวจข้อมูล การสนทนากลุ่ม และยังนำเอาเทคโนโลยีทางด้านระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ และการสำรวจระยะไกล มาใช้เพื่อ ตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงของการใช้ประโยชน์ควบคู่กับการสำรวจข้อมูลการมีส่วนร่วมของ ประชาชนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ กรณีศึกษา : เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต

เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ในการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนและ วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งผู้วิจัยได้ ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

2.3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.3.3 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

และเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 หาแนวทางที่เหมาะสมในการสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

2.3.6 จัดทำแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน

2.3.7 การจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group)

2.3.8 วางแผนการจัดการ

2.3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่รอบแนวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว ระยะรัศมี 2 กิโลเมตร และ ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำกลุ่มต่างๆ และเจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

1) กลุ่มตัวอย่างประชากร เป็นกลุ่มตัวอย่างประชาชนที่อาศัยอยู่รอบแนวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทวระยะรัศมี 2 กิโลเมตร โดยการสืบค้นข้อมูลพื้นฐานประชากร ที่ว่าการอำเภอกลาง หาจำนวนหรือขนาดตัวอย่างโดยใช้วิธีการคำนวณของ Taro Yamane (1973) (อ้างถึงในสุรชัย อจลบุญ, 2543) เนื่องจากทราบจำนวนประชากรพื้นที่เป้าหมายการวิจัยครั้งนี้ ใช้ประชากรกลุ่มเป้าหมาย คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่รอบแนวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทวระยะรัศมี 2 กิโลเมตร ประกอบด้วย ตำบลเทพกระษัตรี หมู่ 2,7,9,10 และ11 ตำบลศรีสุนทรหมู่ 2,3 และ5 และตำบลป่าคลอก หมู่ 2,3,4 และ8 ทำการสุ่มจากจำนวนครัวเรือนโดยจำนวนทั้งหมด 6,685 ครัวเรือน โดยครัวเรือนในตำบลเทพกระษัตรี จำนวน 954 ครัวเรือน ตำบลศรีสุนทร จำนวน 3,510 ครัวเรือน และตำบลป่าคลอก จำนวน 2,224 ครัวเรือน

การสุ่มตัวอย่างและขนาดของกลุ่มตัวอย่างทำการสุ่มตัวอย่างครัวเรือนโดย มีจำนวนทั้งหมด 6,685 ครัวเรือน ในการศึกษาครั้งนี้จะใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จากจำนวนครัวเรือนดังกล่าว แล้วคำนวณหากลุ่มตัวอย่างเพื่อนำมาเป็นตัวอย่างในการศึกษา ด้วยสูตรการหาตัวอย่างของ Yamane (1973) ซึ่งเป็นที่นิยมใช้ในการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่น้อยที่สุดที่ยอมรับได้ในการเป็นตัวอย่างของครัวเรือน มีสูตรดังนี้

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

เมื่อ

$$n = \text{ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง}$$

$$N = \text{จำนวนครัวเรือน (6,685 ครัวเรือน)}$$

$$e = \text{ค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง (0.05)}$$

ดังนั้น

$$n = \frac{6,685}{1 + (6,685)(0.05)^2}$$

$$= 377$$

เพราะ ฉะนั้นจำนวนตัวอย่างที่ต้องศึกษาในครั้งนี้ เท่ากับ 377 ครัวเรือน จากนั้นนำไปคำนวณหาจำนวนตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้าน โดยใช้สูตร $n_i = n(N_i/N)$

เมื่อ n_i = จำนวนตัวอย่างครัวเรือนประชาชนที่อาศัยอยู่รอบแนวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทวระยะรัศมี 2 กิโลเมตร ในแต่ละหมู่บ้าน

n = จำนวนตัวอย่างครัวเรือนทั้งหมดที่ต้องศึกษาในครั้งนี้ (377)

N_i = จำนวนครัวเรือนประชาชนที่อาศัยอยู่รอบแนวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทวระยะรัศมี 2 กิโลเมตร ในแต่ละหมู่บ้าน

N = จำนวนครัวเรือนที่อาศัยอยู่รอบแนวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทวระยะรัศมี 2 กิโลเมตร (6,685 ครัวเรือน)

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างวิจัย

ตำบล	หมู่ที่	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (ครัวเรือน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (ครัวเรือน) ที่เก็บข้อมูลจริง
เทพกระษัตรี	2 บ้านแขนง	197	11
เทพกระษัตรี	7 บ้านนาใน	167	9
เทพกระษัตรี	9 บ้านป่าคลองซีพ	338	19
เทพกระษัตรี	10 บ้านท่ามะพร้าว	159	9
เทพกระษัตรี	11 บ้านควน	93	5
ศรีสุนทร	2 บ้านลิพอนบางกอก	553	31
ศรีสุนทร	3 บ้านท่าเรือ	1,050	59
ศรีสุนทร	5 บ้านลิพอนใต้	1,907	108
ป่าคลอก	2 บ้านป่าคลอก	514	29
ป่าคลอก	3 บ้านบางโรง	530	30
ป่าคลอก	4 บ้านพารา	445	25
ป่าคลอก	8 บ้านบางลา	735	41
รวม		6,685	377

* ที่มา : ทะเบียนราษฎร ณ ที่ว่าการอำเภอถลาง ,เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม พ.ศ. 2554

2) ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำกลุ่มต่างๆ และเจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ซึ่งมีวิธีการเลือกกำหนดขนาดตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) ได้แก่ ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 2,7,9,10,11ตำบลเทพกระษัตรีผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2,3,5 ตำบล ศรีสุนทร ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2,3,4,8 ตำบลป่าคลอก กำนันตำบลเทพกระษัตรี กำนันตำบลศรีสุนทร กำนันตำบลป่าคลอก นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเทพกระษัตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบลศรีสุนทร นายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่าคลอก เจ้าหน้าที่ฝ่ายจัดการที่ดินจากสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 5 กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช หัวหน้าและเจ้าหน้าที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว เป็นต้น เพื่อสอบถามพูดคุยเกี่ยวกับพื้นที่ศึกษา ให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพมาใช้ในการสังเคราะห์ข้อมูล

2.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้ศึกษาพัฒนาขึ้นตามกรอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ กรณีศึกษา : เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมและปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน รวมทั้งศึกษาปัญหาและอุปสรรค พร้อมทั้งข้อเสนอแนะ ในการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ภูมิลำเนา ระยะเวลาอาศัยในพื้นที่ อาชีพ รายได้แบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Checklist)

ตอนที่ 2 ข้อมูลการถือครองที่ดินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์และลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน เช่น ขนาดที่ดินถือครอง วิธีการได้มาซึ่งที่ดิน การใช้ประโยชน์ที่ดิน ประเภทเอกสารสิทธิ์ที่ดิน เป็นแบบเลือกตอบ (Checklist)

ตอนที่ 3 การรับรู้ข่าวสาร ความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และ ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว เช่น แหล่งข่าวสาร ความถี่ในการรับรู้ข่าวสาร การเป็นสมาชิกกลุ่ม การได้รับประโยชน์ความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว เป็นแบบเลือกตอบ (Checklist) (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2541)

โดยมีลักษณะคำถามเป็นปลายปิด 2 ลักษณะ มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ตอบแบบสอบถาม	คะแนน
ตอบ เห็นด้วย	1
ตอบ ไม่เป็นด้วย	0

การจัดกลุ่มคะแนน ความรู้ ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ นำค่าที่ได้มาจัดระดับความรู้เกี่ยวกับ ความรู้ ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยพิจารณาจากค่าร้อยละ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับ (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธ์, 2535) ดังนี้

ช่วงคะแนน	ระดับความรู้
0 – 7	ความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ น้อย
8 – 14	ความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ปานกลาง
15 – 20	ความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ สูง

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนและปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ กรณีศึกษา : เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต 4 ด้านคือ 1. ด้านการมีส่วนร่วมศึกษาปัญหา 2. ด้านการมีส่วนร่วมวางแผน 3. ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติงาน 4. ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล

โดยที่ผู้ตอบแบบสอบถามจะต้องแสดงความคิดเห็นจากคำถามที่ผู้ศึกษากำหนดเกี่ยวกับระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี 4 ระดับ โดยมาตรวัดตามแบบของ Likert's Scale (Changing Minds.org, 2553) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน 4 ระดับ ดังนี้

ระดับการมีส่วนร่วม	ระดับคะแนนที่ได้
มีส่วนร่วมมาก	ได้คะแนนเท่ากับ 3 คะแนน
มีส่วนร่วมปานกลาง	ได้คะแนนเท่ากับ 2 คะแนน
มีส่วนร่วมน้อย	ได้คะแนนเท่ากับ 1 คะแนน
ไม่มีส่วนร่วม	ได้คะแนนเท่ากับ 0 คะแนน

เกณฑ์ในการแปลค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของตัวแปรต่างๆที่มีต่อระดับการมีส่วนร่วมแบ่งระดับการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ระดับโดยการหาความกว้างของอันตรภาคชั้นดังนี้

$$\text{อันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำที่สุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{3-1}{4} = 0.75$$

จากเกณฑ์การวัดระดับการมีส่วนร่วมดังกล่าวสามารถแปลความหมายได้ ดังต่อไปนี้

2.26 - 3.00	หมายถึง	การมีส่วนร่วมมาก
1.51 - 2.25	หมายถึง	การมีส่วนร่วมปานกลาง
0.76 - 1.50	หมายถึง	การมีส่วนร่วมน้อย
0.00 - 0.75	หมายถึง	ไม่มีส่วนร่วม

ค่าเฉลี่ย 0.00 – 0.75 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ กรณีศึกษา : เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต อยู่ในระดับไม่มีส่วนร่วม นั่นคือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่เกี่ยวข้องควรที่จะเข้าไปส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ แห่งนี้โดยด่วนที่สุด

ค่าเฉลี่ย 0.76 – 1.50 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ กรณีศึกษา : เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแหวง จังหวัดภูเก็ต อยู่ในระดับน้อยนั่นคือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่เกี่ยวข้องควรที่จะเข้าไปส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ แห่งนี้ โดยด่วน

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.25 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ กรณีศึกษา : เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแหวง จังหวัดภูเก็ต อยู่ในระดับปานกลางนั่นคือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่เกี่ยวข้องควรที่จะเข้าไปส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แห่งนี้ ในส่วนที่ยังบกพร่องอยู่บางประการตามความเหมาะสม

ค่าเฉลี่ย 2.26 – 3.00 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ กรณีศึกษา : เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแหวง จังหวัดภูเก็ต อยู่ในระดับมากนั่นคือประชาชนในพื้นที่ศึกษาได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ แห่งนี้อยู่ในเกณฑ์ที่ดีและเป็นที่ดี สมควรอย่างยิ่งที่จะต้องรักษาระดับมาตรฐานหรือปรับปรุงให้การมีส่วนร่วมดียิ่งขึ้นกว่าเดิม

ตอนที่ 5 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค พร้อมทั้งข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ กรณีศึกษา : เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแหวง จังหวัดภูเก็ตเป็นแบบถามปลายเปิด

2.3.3 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1) การสร้างเครื่องมือเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนการสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือ ดังนี้

(1) ศึกษาหลักการและแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ กรณีศึกษา : เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแหวง จังหวัดภูเก็ต จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

(2) กำหนดกรอบแนวคิด ในการสร้างเครื่องมือวิจัย

(3) กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(4) สร้างเครื่องมือ

(5) นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

(6) นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

(7) ปรับปรุงแก้ไข

(8) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

2) การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในการหาคุณภาพของเครื่องมือผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

(1) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้

(2) หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ กรณีศึกษา : เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต และตรวจสอบแบบสอบถามว่าครอบคลุมวัตถุประสงค์หรือไม่จากนั้นนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบและปรับปรุงตามคำแนะนำและตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 4 ท่าน

(1) นายณัฐพล รัตนพันธุ์ ผอ.ส่วนฟื้นฟูและพัฒนาพื้นที่อนุรักษ์ (สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 5 (นครศรีธรรมราช))

(2) ดร.สุชาติ เขิงทอง อาจารย์ที่ปรึกษา

(3) ผศ.ดร.นิศากร กล้าณรงค์ อ.ประจำ ภาควิชาภูมิศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

(4) นายสมใจ อินทร์เอียด นักวิชาการป่าไม้ชำนาญการ (สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 5 (นครศรีธรรมราช))

3) หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับประชาชนไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ในหมู่ที่ 1 ตำบลศรีสุนทร อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient Alpha) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด,2535) ดังนี้

$$\text{Cronbach } \alpha = \left(\frac{k}{k-1} \right) \left[1 - \frac{\sum_{i=1}^k s_i^2}{s_p^2} \right]$$

กำหนดให้

k = จำนวนข้อของแบบวัด

s_i^2 = ความแปรปรวน (Variance) ของข้อ i

s_p^2 = ความแปรปรวนของคะแนนรวม หรือความแปรปรวนระหว่างผู้ตอบ

ทั้งนี้ ค่าความเชื่อมั่น (Alpha) ของคำถามตัวแปรตามที่ได้จะต้องมีค่าไม่ต่ำกว่า 0.80 และผลจากการทดสอบดังกล่าว ปรากฏว่าได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.941

4) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้แจกกลุ่มตัวอย่างจริงในการวิจัยต่อไป

2.3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) แบบสอบถาม

(1) ผู้วิจัยจะลงพื้นที่เพื่อทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามสำรวจสถานภาพด้านเศรษฐกิจสังคมและการมีส่วนร่วมในพื้นที่โดยรอบเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามถึงประชาชนที่อาศัยอยู่รอบแนวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว ระยะรัศมี 2 กิโลเมตร

(2) นำแบบสอบถามจำนวน 377 ชุดไปทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มประชากรศึกษาโดยผู้วิจัยดำเนินการจัดส่งแบบสอบถามและเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเองจำนวน 377 ชุดคิดเป็นร้อยละ 100 และเป็นฉบับที่สมบูรณ์สามารถนำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยสังคมศาสตร์

2) การทำแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน

ผู้วิจัยทำการศึกษาด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินรอบแนวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว ระยะรัศมี 2 กิโลเมตร ดำเนินการในลักษณะดังนี้

(1) รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิที่เกี่ยวข้องกับการใช้ที่ดินในเขตพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทวเช่นแผนที่การใช้ที่ดินลักษณะการใช้ที่ดินทางการเกษตรย้อนหลัง 13 ปี เช่นชนิดพืชพื้นที่ปลูกและข้อมูลที่เป็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช และ กรมพัฒนาที่ดิน เป็นต้น

(2) ตรวจสอบลักษณะการใช้ที่ดินในภาคสนามโดยการใช้ GPS บันทึกพิกัดเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากการทำแผนที่แนวกันชน รอบแนวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทวระยะ รัศมี 2 กิโลเมตร เพื่อยืนยันความถูกต้องร่วมกับการใช้แบบสอบถามในการสำรวจข้อมูลประชาชนและชุมชนที่อาศัยรอบแนวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว รวมถึงเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่นหรือหน่วยงานราชการที่มีบทบาทหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่นบริเวณพื้นที่ศึกษา

(3) ทำการศึกษาโดยใช้เทคนิคการสำรวจระยะไกลโดยการใช้ข้อมูลจากภาพถ่ายดาวเทียม LANDSAT มาตรฐาน 1:50,000 ในการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ที่กำหนดในปัจจุบันประกอบด้วยข้อมูล 5 ชั้นประกอบด้วยชั้นพื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่อยู่อาศัย พื้นที่ป่าดงดิบ พื้นที่รกร้างว่างเปล่า และ พื้นที่แหล่งน้ำ โดยเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินนับจาก ปี พ.ศ. 2545 - 2557

- การสำรวจเบื้องต้นเป็นการสำรวจรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องป่าเบื้องต้นซึ่งได้อาศัยการทำแผนที่ต้นร่างจากภาพถ่ายดาวเทียม 1:50,000 โดยตรวจสอบสถานภาพของป่าเช่นการบุกรุกแผ้วถางป่า หรือเปลี่ยนแปลงสภาพของพื้นที่ เป็นต้น

- จำแนกการใช้ที่ดินเป็น 5 ประเภทประกอบด้วยพื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่ที่อยู่อาศัย พื้นที่ป่าดงดิบพื้นที่รกร้างว่างเปล่าและพื้นที่แหล่งน้ำ

(4) การปรับแก้ความคลาดเคลื่อนเชิงเรขาคณิตหรือการหาความคลาดเคลื่อนเชิงตำแหน่งของข้อมูลภาพถ่ายจากดาวเทียม Landsat พ.ศ. 2545 และ ข้อมูลปี พ.ศ. 2557 ด้วยวิธีการภาพเริ่มต้นไปยังแผนที่อ้างอิง ในขั้นตอนการปรับแก้ข้อมูลภาพและกำหนดจุดอ้างอิงบนพื้นโลกมาใช้ในการปรับแก้ความคลาดเคลื่อนเชิงตำแหน่งในส่วนของการเลือกจุดอ้างอิงบนข้อมูลภาพถ่ายจากดาวเทียมกับข้อมูลอ้างอิงต้องเป็นตำแหน่งเดียวกันบนพื้นผิวโลกใช้ระบบพิกัด UTM อ้างอิงมาตรฐานตาม WGS 1984 zone 47 ในการปรับแก้ความคลาดเคลื่อนเชิงตำแหน่งโดยใช้สมการคำนวณการปรับแก้ความคลาดเคลื่อนเชิงเรขาคณิตแบบ second order polynomials ที่กำหนดให้ค่าความคลาดเคลื่อนเฉลี่ย (root mean square error) ไม่เกิน 1 จุดภาพ (25) เมตรและกำหนดวิธีการหรือแปลงค่าระดับสี่เท่าใหม่ (resampling) แบบ nearest neighbor ที่มีขนาดจุดภาพใหม่เท่ากับ 25x25 เมตร

(5) การปรับแก้ความคลาดเคลื่อนเชิงสี ในขั้นตอนนี้จะใช้ข้อมูลภาพถ่ายจากดาวเทียมทั้งสองช่วงเวลาให้มีค่าการสะท้อนเหมือนกัน (normalized image data) โดยอาศัยทฤษฎี dark-objected subtraction ในหลักการคือการเลือกข้อมูลภาพถ่ายจากดาวเทียมที่สามารถเห็นความถูกต้องเชิงรังสีเป็นข้อมูลอ้างอิงจากนั้นให้เลือกจุดภาพที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในสองช่วงเวลาที่ทำการศึกษาซึ่งควรเลือกข้อมูลจุดภาพที่มีการสะท้อนแสงเป็นศูนย์หรือมีค่าการสะท้อนแสงน้อย เพื่อนำไปเปรียบเทียบกับข้อมูลจุดภาพ ณ ตำแหน่งเดียวกัน เพื่อหาความแตกต่างของค่าการสะท้อนในสองช่วงเวลาจากนั้นนำผลต่างนั้นไปลบออกจากค่าการสะท้อนของข้อมูลภาพถ่ายจากดาวเทียมในช่วงเวลาที่ 2 ซึ่งจะทำให้ข้อมูลภาพถ่ายดาวเทียมทั้งสองมีค่าการสะท้อนที่ใกล้เคียงกันมากที่สุด

(6) การจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินและสิ่งปกคลุมดิน เพื่อให้ทราบถึงลักษณะของการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่และการเปลี่ยนแปลงของสภาพพื้นที่จากกิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นโดยจะทำการจำแนกและแบ่งประเภทการใช้ที่ดินและสิ่งปกคลุมดิน ซึ่งประยุกต์ตามของกรมพัฒนาที่ดิน และกรมป่าไม้ ประกอบด้วย พื้นที่ป่าไม้ พื้นที่เกษตร พื้นที่อยู่อาศัย พื้นที่แหล่งน้ำ และ พื้นที่รกร้างว่างเปล่า เป็นต้น

- พื้นที่เกษตรกรรม หมายถึง พื้นที่เพื่อการเพาะปลูกพื้นที่ไร่หรือนา พื้นที่สวนผสมเช่นสวนมะพร้าว สวนผลไม้ สวนสับปะรด พื้นที่ที่มีการไถพรวนดินและพื้นที่ปศุสัตว์

- พื้นที่อยู่อาศัย หมายถึง เขตชุมชน อาคาร บ้านเรือนกลุ่มของที่พักอาศัยสถานที่ราชการ

- พื้นที่ป่าไม้ หมายถึง พื้นที่ป่าธรรมชาติ คือ ป่าผลัดใบ ได้แก่ ป่าเต็งรังป่าละเมาะ ป่าเบญจพรรณ ป่าประเภทไม่ผลัดใบ ได้แก่ ป่าดิบแล้ง ป่าชายเลน และพื้นที่ป่าที่มนุษย์ปลูกได้แก่ป่าชุมชน

- พื้นที่แหล่งน้ำ หมายถึง แหล่งน้ำผิวดินทั้งที่เป็นแหล่งน้ำผิวดินและแหล่งน้ำที่มนุษย์ขึ้น

- พื้นที่เบ็ดเตล็ด หมายถึง พื้นที่เปิดโล่งพื้นที่รกร้างว่างเปล่า และพื้นที่ที่ไม่ได้รวมอยู่ในการใช้ที่ดินประเภทอื่นๆ

(7) การตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงโดยเทคนิคตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงเชิงเลข เป็นจะทำการตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงจากผลการจำแนก ข้อมูลใน 2 ช่วงเวลา (Post- classification comparison) ทำการจำแนกข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินและสิ่งปกคลุมดินจากการจำแนกข้อมูลภาพถ่ายจากดาวเทียม ทั้งสองช่วงเวลา ปีพ.ศ. 2545 และ ปีพ.ศ. 2557 โดยเลือกแบนด์ 432 จากนั้นทำการจำแนกแบบผสม (จำแนกแบบคอมพิวเตอร์และแปลตีความด้วยสายตา) เพื่อจำแนกประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินและสิ่งปกคลุมดิน ออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ พื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่อยู่อาศัย พื้นที่ป่า พื้นที่แหล่งน้ำและพื้นที่

เบ็ดเตล็ด โดยนำมาผ่านกระบวนการกรองข้อมูลด้วยหน้าตาขนาด 5x5 นำผลที่ได้รับมาทำการเปรียบเทียบในรูปของตารางเมตริกซ์ เพื่อตรวจสอบ การเปลี่ยนแปลงของการใช้ประโยชน์ที่ดินและสิ่งปกคลุมดินที่เกิดขึ้นในระหว่าง ปี พ.ศ. 2545 และ ปี พ.ศ. 2557

2.3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

(1) การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistics Package for the Social Sciences) ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

- หาค่าร้อยละของข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับ สถานภาพทางสังคม สถานภาพทางเศรษฐกิจ

- หาค่ามัชฌิมเลขคณิต และหาเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชากรกลุ่มตัวอย่างเป็นรายตัวแปร

- การเปรียบเทียบค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้กลุ่มตัวอย่างที่มีกลุ่มตัวแปร 2 กลุ่ม โดยใช้สถิติ (t-test)

- การวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนของคะแนนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกลุ่มตัวอย่างที่มีตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่ม เป็นรายตัวแปร โดยใช้สถิติ (F-test)

- การเปรียบเทียบพหุคูณ (Post Hoc Multiple Comparisons) โดยใช้วิธีการของเซฟเฟ่ (Scheffé)

(2) การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการจำแนกเนื้อหาและการแจกแจงความถี่ เพื่อใช้ในการศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกลุ่มตัวอย่าง

(3) การวิเคราะห์ข้อมูลใช้หลักทางตรรกวิทยาและการวิเคราะห์ปัญหา ที่ได้จากการสังเกต และสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากกลุ่มตัวอย่าง

2) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์โดยใช้สถิติดังนี้

(1) วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา สถิติที่ใช้ คือ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่และร้อยละ

(2) วิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
กรณีศึกษา : เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต สถิติที่ใช้ คือ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

(3) ทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) การทดสอบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลโดยหาความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของประชากรทั้ง 2 กลุ่ม ที่เป็นอิสระต่อกัน (t-test Independent samples) และการทดสอบแบบ F-test ใช้ทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวแปรตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป และการเปรียบเทียบพหุคูณ (Post Hoc Multiple Comparisons) โดยวิธีการด้วยของ (Scheffé) ใช้ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยที่ละคู่ เมื่อพบว่าความแตกต่างระหว่างกลุ่มดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยนำเสนอผลการศึกษาโดยใช้วิธีพรรณนาประกอบตารางข้อมูลทางสถิติ

2.3.6 จัดทำแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว

การจัดทำแผนที่ทั้งในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทวและพื้นที่โดยรอบเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว ระยะรัศมี 2 กิโลเมตร จากขอบเขตห้ามล่าฯ นั้นเพื่อให้ประชาชนได้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพพื้นที่ในช่วงเวลา 13 ปี ที่ผ่านมานั้นพื้นที่เปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินไปมากน้อยมีการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทใด และการใช้ประโยชน์ที่ดินส่งผลกระทบต่อทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่มากน้อยเพียงใดเพื่อให้ประชาชนได้เข้าใจและตระหนักมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้การจัดทำแผนที่ยังเป็นเครื่องมือช่วยในการตรวจสอบการใช้ประโยชน์ที่ดิน เพราะพื้นที่ชุมชนที่รายรอบเขตห้ามล่าฯ มีถนน ตัดผ่านโดยรอบ ดังนั้นการคมนาคม จึงเป็นปัจจัยส่วนหนึ่งที่ทำให้เข้าถึงพื้นที่ทำกิน ได้ง่ายการลักลอบเข้าไปตัดไม้ หรือลักลอบเข้าไปหาของป่าจึงทำได้ง่ายและทำให้ยากต่อการควบคุมดังนั้นการจัดทำแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว และพื้นที่โดยรอบเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว ระยะรัศมี 2 กิโลเมตร จึงเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้การทำงานของเจ้าหน้าที่ทำงานได้รวดเร็วสามารถเข้าถึงพื้นที่ได้สะดวกและมีความถูกต้องแม่นยำ

2.3.7 การจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group)

1) การสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อหาแนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้โดยการให้เข้ามามีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้แสดงความคิดเห็นต่อปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อแนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่ดำเนินการอยู่ในพื้นที่รวมทั้งข้อเสนอแนะ เพื่อนำข้อเสนอแนะที่ได้จากพื้นที่กรณีศึกษามาใช้ประกอบการวิเคราะห์ เพื่อหาแนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ต่อไป

ดังนั้นผู้วิจัย นำผลสรุปการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเชิงสำรวจ มาเสนอในการจัดประชุมสนทนากลุ่มโดยใช้วิธีแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อรวมหรือและเสนอแนะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้โดยทำการรวบรวมข้อมูลและนำมาประมวลผลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์ และสังเคราะห์เนื้อหา เพื่อเสนอแนวทางที่เหมาะสมในการสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ต่อไป

โดยการสนทนากลุ่มย่อยร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในประเด็นเกี่ยวกับแนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่โดยมีกลุ่มเป้าหมาย 2 กลุ่ม ได้แก่

- 1) กลุ่มประชาชนที่อาศัยอยู่รอบแนวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทวระยะรัศมี 2 กิโลเมตร จำนวน 50 คน
- 2) ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำกลุ่มต่างๆ และเจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ได้แก่

ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 2, 7, 9, 10, 11 ตำบลเทพกระษัตรี	จำนวน 5 คน
ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 ตำบล ศรีสุนทร	จำนวน 1 คน
ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 2, 3, 4, ตำบล ป่าคลอก	จำนวน 3 คน
กำนันตำบลเทพกระษัตรี	จำนวน 1 คน
กำนันตำบลศรีสุนทร	จำนวน 1 คน
กำนันตำบลป่าคลอก	จำนวน 1 คน
สมาชิกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเทพกระษัตรี	จำนวน 1 คน
เจ้าหน้าที่ฝ่ายจัดการที่ดินจากสำนักบริหาร	จำนวน 1 คน
พื้นที่อนุรักษ์ที่ 5 กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช	
เจ้าหน้าที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว	จำนวน 5 คน

โดยตัวแทนที่เข้าร่วมในการสนทนามีจำนวน ทั้งหมด 69 คน เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้แสดงความคิดเห็นต่อปัญหาของชุมชน สภาพป่าไม้ และอุปสรรคที่มีต่อแนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่ดำเนินการอยู่ในพื้นที่รวมทั้งข้อเสนอแนะ เพื่อนำข้อเสนอแนะที่ได้จากพื้นที่กรณีศึกษา มาใช้ประกอบการวิเคราะห์ เพื่อหาแนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ต่อไป ส่วนตัวแทนหน่วยงานราชการจะทำหน้าที่ช่วยให้ข้อมูลทางความรู้ด้านการอนุรักษ์ป่าไม้ ด้านกฎหมายป่าไม้ ให้ข้อมูลด้านการทำการเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียง และแนวทางการนำแผนปฏิบัติการการอนุรักษ์ป่าไม้ไปใช้ในพื้นที่

- 2) ขั้นตอนการจัดสนทนากลุ่ม มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- (1) ศึกษาสถานการณ์ป่าไม้ในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว และนโยบายแผนงานในการจัดการป่าไม้ในส่วนขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น รวมถึงหน่วยงานที่

เกี่ยวข้องในพื้นที่ จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง รายงานการประชุมสถานการณ์ป่าไม้ พร้อมทั้งเอกสารรายงานวิจัยด้านต่างๆ

(2) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจสังคมความรู้ความเข้าใจในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในพื้นที่

(3) การกำหนดวัตถุประสงค์ของการประชุมกลุ่ม โดยนำผลการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหาการบุกรุกป่าไม้ในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว วัตถุประสงค์ในการอนุรักษ์ป่าไม้ เพื่อมาพิจารณาประกอบกับผลการสำรวจแบบสอบถาม โดยมุ่งให้ผู้เข้าร่วมประชุมมีความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ และแนวทางในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกป่าไม้ในพื้นที่ รวมทั้งสร้างความตระหนักต่อผลกระทบที่เกิดจากการปัญหาการใช้ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่อีกด้วย

2.3.9 วางแผนการจัดการ

ประมวลผลการวิจัยทั้งทางด้านลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน ในการมีส่วนร่วมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และผลทางด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินมาประกอบ เนื่องจากลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน ที่เกิดขึ้นนั้น ล้วนส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว โดยการกำหนดวิธีการใช้ที่ดินที่ เหมาะสมโดยไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศจากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลจาก ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นมาใช้ประกอบในการวางแผนการจัดการเพื่อลดปัญหาที่เกิดขึ้นพร้อมหา แนวทางที่เหมาะสมในการสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

บทที่ 3

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ กรณีศึกษา: เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Method) โดยมุ่งเน้นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เสริมด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) และประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทวเพื่อวางแผนการจัดการที่เหมาะสม โดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ร่วมกัน มีรายละเอียดผลการศึกษา ดังนี้

- 3.1 ข้อมูลลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม
- 3.2 ข้อมูลการถือครองที่ดิน
- 3.3 การรับรู้ข่าวสาร ความรู้ความเข้าใจ ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อเขตห้ามล่าฯ
- 3.4 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
- 3.5 เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
- 3.6 ลักษณะการใช้ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน
- 3.7 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ
- 3.8 ผลการเสวนาระดมความคิดเห็น (Focus Group)
- 3.9 แนวทางการจัดการ

3.1 ข้อมูลลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม (ตอนที่1)

การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพในครอบครัว ระดับการศึกษา ภูมิลำเนา ระยะเวลาอาศัยอยู่ในพื้นที่ อาชีพ รายได้ การเป็นสมาชิกกลุ่ม การได้รับประโยชน์ ดังแสดงในตารางที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า

- **เพศ** จากกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ร้อยละ 52.3 เป็นเพศชาย จำนวน 197 คน และ เพศหญิง ร้อยละ 47.7 จำนวน 180 คน

- **อายุ** จากกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอายุอยู่ในช่วง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 39.0 จำนวน 147 คน รองลงมา อยู่ในช่วง 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.9 จำนวน 94 คน อายุ 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 16.2 จำนวน 61 คน อายุ 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 10.3 จำนวน 39 คน อายุมากกว่า 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 7.7 จำนวน 29 คน และ อายุต่ำกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 1.9 จำนวน 7 คน จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 41-50 ปี พบว่าทำงานอยู่ในพื้นที่และมีจำนวนมากกว่าผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี และ อายุ 21-30 ปี ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักเรียนนักศึกษาหรือทำงานต่างจังหวัด นั้นแสดงให้เห็นว่าชุมชนมีประชาชนที่มีกำลังคนที่สามารถเป็นแรงขับเคลื่อนในการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

- **สถานภาพ** จากกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ร้อยละ 56.0 มีสถานภาพ เป็นหัวหน้าครอบครัวมากที่สุด จำนวน 211 คน รองลงมา ร้อยละ 38.5 เป็นสมาชิกในครอบครัว จำนวน 145 คน รองลงมา ร้อยละ 4.4 เป็นญาติหรือผู้อาศัย จำนวน 17 คน และ อื่นๆ ร้อยละ 1.1 จำนวน 4 คน

- **การศึกษา** จากกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ร้อยละ 28.6 มีระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวน 108 คน รองลงมา ร้อยละ 25.5 จำนวน 96 คน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/เทียบเท่า ร้อยละ 19.4 จำนวน 73 ระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าร้อยละ 12.5 จำนวน 47 คน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 7.4 จำนวน 28 คน ระดับปวส./อนุปริญญา และ ร้อยละ 6.6 จำนวน 25 คน ไม่ได้เรียนหนังสือ

- **ภูมิลำเนา** จากกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ จำนวน 294 คน คิดเป็นร้อยละ 78 และย้ายถิ่นฐานมาจากที่อื่น จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 22 คน โดยย้ายถิ่นฐานมาจากจังหวัดอื่นในภาคอื่น จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 8.2 ส่วนใหญ่จะเป็นคนมาจากจังหวัดทางภาคอีสาน เช่น สกลนคร ยโสธร นครราชสีมา ขอนแก่น รองลงมา คือ ย้ายถิ่นฐานมาจาก จังหวัดอื่นในภาคเดียวกัน จำนวน 30 คน ร้อยละ 8 พบว่าส่วนใหญ่ มาจาก จังหวัดนครศรีธรรมราช ตรัง พัทลุง สตูล ชุมพร สุราษฎร์ธานี ปัตตานี เป็นต้น ย้ายมาจากอำเภออื่นในจังหวัดเดียวกัน จำนวน 14 คน ร้อยละ 16.87 และ ร้อยละ 9.64 จำนวน 8 คน ตำบลอื่นในอำเภอกลางเดียวกัน

- **ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่** จากกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่มากกว่า 30 ปี จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 31.8 รองลงมา อยู่ในพื้นที่ 21-30 ปี จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 27.3 อยู่ในพื้นที่ 16-20 ปี จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 16.2 อยู่ในพื้นที่ 11-15 ปี จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 12.7 อยู่ในพื้นที่ 6-10 ปี จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 8.8 และอยู่ในพื้นที่ 1-5 ปี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.2 ตามลำดับ

- **อาชีพ** จากกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่รอบ แนวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแหวง ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ เมื่อจำแนกตาม ลักษณะอาชีพ พบว่าประกอบอาชีพ สวนยางพารา จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 35.3 รองลงมา สวนปาล์ม จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 14.9 สวนผลไม้ จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3 ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 12.7 รับจ้างทั่วไป จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 9.5 ค้าขาย จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.9 และ ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 10คน คิดเป็นร้อยละ 2.7 จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ พบว่าอาชีพหลักของประชาชนในพื้นที่ นิยมปลูก ยางพารา ปาล์มน้ำมัน นอกจากนี้ยังมีการทำสวนสมรมและสวนผลไม้ เช่น ปลูกสับปะรด ทูเรียน เงาะ ลองกอง สะตอ เป็นต้น ซึ่งจากการสำรวจ พบว่าประชาชนในพื้นที่ นิยม ปลูกยางพาราและปาล์มน้ำมันเป็นจำนวนมาก เนื่องจากราคายางพาราและปาล์มน้ำมันมีราคาสูงและเป็นที่ต้องการของตลาด ส่งผลให้ในพื้นที่ปลูกยางพาราและปาล์มน้ำมันเพิ่มมากขึ้น รวมถึงการสร้างโรงแรม รีสอร์ท บังกะโล ก็เพิ่มจำนวนมากขึ้นด้วย ด้วยเหตุนี้ยังทำให้มีการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้เพื่อขยายพื้นที่ทำกินมากขึ้นตามไปด้วย

- **รายได้** จากกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทาง เกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ รายได้จึงขึ้นอยู่กับพืชผลทางการเกษตร พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ร้อยละ 23.9 จำนวน 90 คน มีรายได้อยู่ที่ 30,001-40,000 บาท/เดือน รองลงมา ร้อยละ 21.2 จำนวน 80 คน มีรายได้10,000-20,000บาท/เดือน ร้อยละ16.2จำนวน 61 คน มีรายได้ 20,001-30,000บาท/เดือน ร้อยละ 13.3จำนวน 50 มีรายได้มากกว่า 60,001 บาท/เดือน ร้อยละ 12.7จำนวน 48 คนมีรายได้ 40,001-50,0000 บาท/เดือน ร้อยละ 9.8 จำนวน 37 คน รายได้อยู่ที่ 50,001-60,000 บาท/เดือน และรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท/เดือน ร้อยละ 2.9จำนวน 11 คน

ตารางที่ 2 ข้อมูลลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม

(n = 377)

ลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	197	52.3
หญิง	180	47.7
อายุ		
1. ต่ำกว่า 20 ปี	7	1.9
2. 21-30 ปี	39	10.3
3. 31-40 ปี	61	16.2
4. 41-50 ปี	147	39.0
5. 51-60 ปี	94	24.9
6. มากกว่า 60 ปี	29	7.7
สถานภาพในครอบครัว		
1. เป็นหัวหน้าครอบครัว	211	56.0
2. เป็นสมาชิกในครอบครัว	145	38.5
3. เป็นญาติหรือผู้อาศัย	17	4.4
4. อื่นๆ (ระบุ).....	4	1.1
ระดับการศึกษา		
1. ไม่ได้เรียนหนังสือ	25	6.6
2. ประถมศึกษา	108	28.6
3. มัธยมศึกษาตอนต้น	47	12.5
4. มัธยมศึกษาตอนปลาย/เทียบเท่า	96	25.5
5. ปวส./ อนุปริญญา	28	7.4
6. ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	73	19.4
ภูมิลำเนา		
1. คนในพื้นที่	294	78
2. ย้ายถิ่นฐานมาจากที่อื่นๆ	83	22
2.1 ตำบลอื่นในอำเภอเดียวกัน	8	2
2.2 อำเภออื่นในจังหวัดเดียวกัน	14	3.7
2.3 จังหวัดอื่นในภาคเดียวกัน	30	8
2.4 จังหวัดอื่นในภาคอื่น	31	8.2

ตารางที่ 2 ข้อมูลลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม (ต่อ)

	(n = 377)	
ลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่		
1. 1-5 ปี	12	3.2
2. 6-10 ปี	33	8.8
3. 11-15 ปี	48	12.7
4. 16-20 ปี	61	16.2
5. 21-30 ปี	103	27.3
6. มากกว่า 30 ปี	120	31.8
อาชีพ		
1.สวนยางพารา	133	35.3
2.สวนปาล์ม	56	14.9
3.สวนผลไม้	50	13.3
4.ประมง	21	5.6
5.เลี้ยงสัตว์	12	3.2
6.ค้าขาย	11	2.9
7.รับจ้างทั่วไป	36	9.5
8.ธุรกิจส่วนตัว	48	12.7
9.ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	10	2.7
รายได้ต่อเดือน		
1. ต่ำกว่า 5,000 บาท	11	2.9
2. 10,000-20,000	80	21.2
3. 20,001-30,000	61	16.2
4. 30,001- 40,000	90	23.9
5. 40,001-50,000	48	12.7
6. 50,001-60,000	37	9.8
7. มากกว่า 60,001	50	13.3

จากตารางที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างข้างต้น สรุปได้ว่า ประชาชนส่วนใหญ่เป็น เพศชาย มีสถานภาพเป็นหัวหน้าครอบครัว อายุเฉลี่ยอยู่ที่ 41-50 ปี ภูมิลำเนาเดิมเป็นคนในพื้นที่ โดยอาศัยอยู่ในพื้นที่มากกว่า 30 ปี ประชาชนส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษา โดยประกอบอาชีพสวนยางพารา เป็นส่วนมากและมีรายได้ เฉลี่ยอยู่ที่ 30,001-40,000 บาท/เดือน จะเห็นได้ว่า เพศ ระดับการศึกษา อายุ อาชีพ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ล้วนแต่เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ แม้ว่าประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ไม่ได้เข้าไปใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่าโดยตรง แต่ไม่ว่าจะเป็น เพศชายหรือหญิงต่างก็เข้าร่วมเมื่อมีการจัดกิจกรรมขึ้นในพื้นที่ เช่นเดียวกับผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เป็นระยะเวลานานย่อมที่จะเห็นการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ ย่อมทำให้เกิดความรักและผูกพันกับพื้นที่ และไม่ต่างไปจากกลุ่มอาชีพจะเห็นได้ว่าชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตร ซึ่งส่วนใหญ่ปลูกยางพารา ซึ่งชาวบ้านบางส่วนมีการเข้าไปใช้ประโยชน์ทำกินในพื้นที่บริเวณป่า บุคคลนี้เหล่าย่อมเป็นตัวแปรที่สำคัญในการช่วยกันอนุรักษ์ และในส่วนของประชาชนส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ 41-50 ปี จะเห็นได้ว่าผู้ที่มีอายุมากกว่าจะมีวุฒิภาวะในการคิดไตร่ตรองและมีประสบการณ์มากกว่าผู้ที่มีอายุน้อยโดยบุคคลเหล่านี้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงไปของสภาพพื้นที่ทำให้เกิดความตระหนัก และนำไปสู่ความตั้งใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมแต่ทั้งนี้ก็ควรปลูกฝังจิตสำนึกให้เกิดความรักและหวงแหนทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่แก่พวกเขาชนอายุยังน้อย เนื่องจากกลุ่มเยาวชนเหล่านี้เป็นวัยที่พร้อมเรียนรู้และเป็นกำลังในการที่จะช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่

3.2 ข้อมูลการถือครองที่ดิน (ตอนที่2)

การวิเคราะห์ข้อมูลการถือครองที่ดินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์และลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินจำนวน 377 คน วิเคราะห์โดยการใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ดังแสดงในตารางที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า

ในด้านที่ดินถือครองพบว่าประชาชนในส่วนใหญ่พื้นที่ที่มีที่ดินถือครองหรือมีการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์เขาพระแทว ร้อยละ 67.4 โดยในส่วนของด้านขนาดที่ดินถือครอง พบว่า ประชาชนมีที่ดินถือครองตั้งแต่น้อยกว่า10 ไร่ ไปจนถึงมากกว่า 100 ไร่ โดยส่วนใหญ่ประชาชนในพื้นที่มีขนาดที่ดินถือครอง 11-25 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 48.3 รองลงมาคือ น้อยกว่า10ไร่ 26-50 ไร่ 51-100 ไร่ มากกว่า100 ไร่ ขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ 36 12 3.2 และ 0.5 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาขนาดพื้นที่ถือครองเฉลี่ยของประชาชน มี 14.8 ไร่ ต่อครัวเรือน ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่ถือครองเกษตรเฉลี่ยของประเทศและภาคใต้ เท่ากับ

25.24 และ 22.67 ไร่ต่อครัวเรือน (ส่วนอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมป่าไม้ และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ , 2543) แม้ว่าประชาชนในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จะมีการถือครองที่ดินเฉลี่ยน้อยกว่าการถือครองที่ดินของทั้งประเทศและภาคใต้ และเป็นไปได้ว่าอนาคตข้างหน้าอาจมีการขยายพื้นที่ทำกินเพิ่มขึ้นอีก เนื่องจากจากราคายางพาราและปาล์มน้ำมันมีราคาสูงและเป็นที่ต้องการของตลาด ส่งผลให้ในพื้นที่ปลูกยางพาราและปาล์มน้ำมันเพิ่มมากขึ้น รวมถึงการสร้างโรงแรม รีสอร์ท ก็เพิ่มจำนวนมากขึ้นด้วย ด้วยเหตุนี้ยิ่งทำให้มีการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้เพื่อขยายพื้นที่ทำกินมากขึ้นตามไปด้วย

การถือครองที่ดินส่วนใหญ่ของประชาชน พบว่า ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ป่า คิดเป็นร้อยละ 57.8 รองลงมา อยู่นอกเขตพื้นที่, ไม่รู้สถานที่ตั้งที่แน่นอน, อยู่ติด/คาบเกี่ยวกับพื้นที่ คิดเป็นร้อยละ 25.7 10.3 และ 6.2 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาสำหรับวิธีการได้มาซึ่งที่ดินนั้น มีหลายหนทางด้วยกัน ส่วนใหญ่ร้อยละ 53 ได้มาจากการเข้าจับจองพื้นที่ รองลงมา คือ ซื้อขาย ร้อยละ 26 รับมรดก ร้อยละ 15 และอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 6 ตามลำดับ โดยการเข้าจับจองพื้นที่ นั้นมักจะทำในรูปแบบของการบุกเบิกพื้นที่ป่า หลังจากนั้นก็จะมีการเพิ่มมูลค่าของที่ดินโดยการเริ่มปลูกไม้ยืนต้นลงไป เช่น ปลูกยางพารา ปลูกปาล์ม น้ำมัน ทำสวนผสมที่มีการปลูกไม้ผลอื่นร่วม เช่น สุดอ ฝรั่ง ทุเรียน ลองกอง ลางสาด จำปาตะ มะพร้าว สับปะรด เพื่อให้พื้นที่ดังกล่าวกลายเป็นพื้นที่เกษตร แล้วจึงขายต่อให้ผู้ที่สนใจจะเข้ามาอยู่ในพื้นที่ หรือขายให้นายทุนที่ต้องการซื้อที่ดินอีกทอดหนึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรัชย์ อจลบุญ (2543) ทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมที่มีผลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดิน ผลการศึกษาพบว่า ขนาดพื้นที่การครอบครองที่ดินของครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์ที่ดิน พื้นที่รายรอบอุทยานแห่งชาติเขาหลัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05

ในส่วนการใช้ประโยชน์ที่ดินของครัวเรือน นอกจากประชาชนจะใช้พื้นที่เพื่อสร้างที่อยู่อาศัย ร้อยละ 33.2 แล้วนั้น การใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนใหญ่ในพื้นที่ พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ร้อยละ 38.5 ใช้ที่ดินเพื่อทำการเกษตร เช่น สวนยางพารา สวนปาล์ม น้ำมัน สวนผลไม้ สวนสมรม นอกจากนี้แล้วที่ดินในพื้นที่ ยังถูกเปลี่ยนไปเป็นโรงแรม/ รีสอร์ท คิดเป็นร้อยละ 21 รองลงมา คือ เลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 6.4 และ อื่นๆ ร้อยละ 1.1 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาการถือครองที่ดินของครัวเรือนตัวอย่าง พบว่า ลักษณะการถือครองที่ดินโดยส่วนใหญ่ร้อยละ 64 มีเอกสารสิทธิการถือครองที่ดินทำกิน ประเภท ฎทบ.5 ที่ใช้แสดงสิทธิการถือครองที่ดินทำกินในพื้นที่ นอกจากนี้ยังมีโฉนดและน.ส.3 ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้เพื่อทำการเกษตร (38.5%)และเพื่อเป็นที่อยู่อาศัย (33.2%) และร้อยละ 16.4 พบว่าประชาชนไม่มีเอกสารสิทธิการครอบครองที่ดิน และเป็นที่น่าสนใจได้ว่าการบุกรุกพื้นที่เพื่อเข้าไปทำกินในพื้นที่ส่วนใหญ่ มักจะเป็นพวกที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์และมีเอกสารสิทธิการถือครองที่ดินทำกินประเภท ฎทบ.5 เป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากประชาชนไม่มีหนังสือรับรองที่ทำกินที่แน่นอนจากรัฐบาลและเสี่ยงต่อการบุกรุกป่าเพิ่มขึ้นด้วย และด้วยประชาชนไม่มั่นใจในอนาคตข้างหน้ารัฐบาลอาจให้ประชาชนพวกเค้าออกจากพื้นที่ทำกิน เลยขายที่ดินส่วนใหญ่ให้พวกนายทุน ทำให้ปัจจุบันนี้การถือครองที่ดินส่วนใหญ่ในพื้นที่มีนายทุนต่างชาติถือครองที่ดินยิ่งเสี่ยงต่อการขยายพื้นที่บุกรุกป่าเพิ่มมากยิ่งขึ้นไปด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมใจ ธาระพุด (2543) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในอุทยานแห่งชาติภูพาน จังหวัดสกลนคร ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการถือครองที่ดิน มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของการทำการเกษตร ที่อยู่อาศัย ล้วนแต่ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่เกิดขึ้นจากพื้นที่ว่างเปล่าถูกเปลี่ยนเป็นพื้นที่เพาะปลูก พื้นที่เพาะปลูกถูกเปลี่ยนเป็นที่อยู่อาศัย เป็นต้น และจากการสังเกตพบว่าประชาชนส่วนใหญ่ เลี่ยงที่จะตอบคำถามในส่วนนี้เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่ในพื้นที่รอบแนวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแหวก กลัวเมื่อตอบคำถามไปแล้วอาจจะมีผลกระทบถึงตัวประชาชน

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละการถือครองที่ดินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์และลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน

(n = 377)

การถือครองที่ดินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์และลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มีการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่า		
1. มี	254	67.4
2. ไม่มี	123	32.6
ขนาดที่ดินถือครอง		
1. น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่	136	36
2. 11 – 25 ไร่	182	48.3
3. 26 – 50 ไร่	45	12
4. 51 – 100 ไร่	12	3.2
5. มากกว่าหรือเท่ากับ 100 ขึ้นไป	2	0.5
มีการใช้ประโยชน์ที่ดินตั้งอยู่บริเวณใด		
1. อยู่ในเขตพื้นที่ป่า	218	57.8
2. อยู่ติด/คาบเกี่ยวกับพื้นที่	23	6.2
3.อยู่นอกเขตพื้นที่	97	25.7
4. ไม่รู้สถานที่ตั้งที่แน่นอน	39	10.3
วิธีการได้มาซึ่งที่ดิน		
1. จ้างจอง	200	53
2. รับมรดก	56	15
3. ซื้อมา	98	26
4. อื่นๆ(ระบุ).....	23	6

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละการถือครองที่ดินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์และลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน(ต่อ)

(n = 377)		
การถือครองที่ดินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์และลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่		
1. ที่อยู่อาศัย	125	33.2
2. ทำการเกษตร	145	38.5
3. เลี้ยงสัตว์	24	6.4
4. โรงแรม/ รีสอร์ท/	79	21
5. อื่นๆ(ระบุ)	4	1.1
ประเภทเอกสารสิทธิ์ที่ดิน		
1. โฉนด	32	8.5
2. น.ส.3	42	11.1
3. ส.ป.ก. 4-01	0	0
4. ภทบ.5	241	64
5. ไม่มีเอกสารสิทธิ์	62	16.4

3.3 การรับรู้ข่าวสาร ความรู้ความเข้าใจ ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อเขตห้ามล่าสัตว์ป่า (ตอนที่3)

การวิเคราะห์ข้อมูลการรับรู้ข่าวสารของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว และความคิดเห็นของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ต่อเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว ดังแสดงในตารางที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า

การรับรู้ข่าวสาร จากกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 377 คน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสาร จำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 56 และได้รับข่าวสาร จำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 44 โดยส่วนใหญ่รับรู้ข่าวสารจากผู้นำชุมชนมากที่สุด ร้อยละ 12.7 รองลงมา คือ หอกระจายข่าว ร้อยละ 6.8 โทรทัศน์ ร้อยละ 5.8 หนังสือพิมพ์ ร้อยละ 4.7 ญาติ/เพื่อนบ้าน ร้อยละ 4 หน่วยงานราชการ ร้อยละ 3.4 วิทยุ ร้อยละ 2.9 อื่นๆ ร้อยละ 2.4 องค์กรเอกชน ร้อยละ 1.3

จะเห็นได้ว่ามีผู้ที่ได้รับข่าวสารในสัดส่วนที่แตกต่างกันไป โดยการที่ประชาชนได้รับข่าวสารนั้นเป็นเพราะตัวผู้ข่าวเป็นผู้ข่าวข่าวสารไปกระจายข่าวให้ประชาชนทราบ โดยการใช้ช่องทางหรือกระจายข่าว ในการให้ความรู้ หรือการประชาสัมพันธ์กิจกรรมข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ อาจมีส่วนกระตุ้นให้ประชาชนในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของป่าไม้มากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไลพร จันทรสุวรรณ (2544) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของสมาชิกนิคมสร้างตนเองในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในนิคมสร้างตนเองท้ายเหมือง จังหวัดพังงา ผลการวิจัย พบว่าการติดต่อสื่อสารและการรับรู้ข่าวสาร และการได้รับการอบรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติแก่ประชากรกลุ่มตัวอย่าง ช่วยในการเพิ่มความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในด้านต่างๆ

ความถี่ในการรับรู้ข่าวสาร จากกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 377 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ในรอบปีที่ผ่านมานี้ไม่เคยได้รับข่าวสาร ร้อยละ 51 รองลงมา คือ ได้รับข่าวสาร 1-3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 23.6 ได้รับข่าวสาร 4-6 ครั้ง ร้อยละ 12.2 ได้รับข่าวสาร 7-9 ครั้ง ร้อยละ 7.6 และได้รับข่าวสารมากกว่า 9 ครั้ง ร้อยละ 5.6 ตามลำดับ

จากการสังเกตการตอบแบบสอบถามของประชาชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 59.7 พบว่า เคยเห็นเจ้าหน้าที่ของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าฯ ออกลาดตระเวนในพื้นที่ และ ร้อยละ 40.3 ไม่เคยเห็นเจ้าหน้าที่ของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าฯ ออกลาดตระเวนในพื้นที่และ ร้อยละ 75.3 ไม่เคยเห็นเจ้าหน้าที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าฯ ออกพบปะชาวบ้านในหมู่บ้านและให้ความรู้แก่ชาวบ้าน และ ร้อยละ 24.7 เคยเห็นเจ้าหน้าที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าฯ ออกพบปะชาวบ้านในหมู่บ้านและให้ความรู้แก่ชาวบ้านโดยจะเห็นได้ว่า ความถี่ในการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆนั้นประชาชนส่วนใหญ่ไม่เคยรับรู้ข่าวสาร ทั้งนี้เพราะยังขาดการประชาสัมพันธ์ที่ทั่วถึง ทำให้ประชาชนพลาดโอกาสในการรับรู้ข่าวสารทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมน้อย

การเป็นสมาชิกกลุ่ม จากกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 377 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เคยเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ จำนวน 221 คน คิดเป็นร้อยละ 59 และไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 41 โดยกลุ่มที่ประชาชนเข้าร่วมเป็นสมาชิกมากที่สุดคือ กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 16.4 รองลงมา คือ กลุ่ม อสม.จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 15 กลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติ จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 11.4 และ กลุ่มโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ หรือ (OTOP) จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 4 และ อื่นๆ เช่น จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.4

เห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมในการเป็นสมาชิกกลุ่มหลากหลายที่อยู่ในชุมชนนั้น แสดงให้เห็นถึงความสนใจของคนในชุมชนต่อกิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้น โดยประชาชนนั้นสังเกตเห็น

ถึงผลประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตและการสร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือน โดยประชาชนพร้อมที่จะเข้าร่วมทำกิจกรรมโดยต้องมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลให้ประชาชนทราบอย่างทั่วถึง

การได้รับประโยชน์ จากกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 377 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ได้รับประโยชน์ จำนวน 333 คน ร้อยละ 88.3 และ ไม่ได้ประโยชน์ จำนวน 44 คน ร้อยละ 11.7 โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ได้รับประโยชน์ เป็นแหล่งท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 51.7 รองลงมา ใช้พื้นที่สำหรับการเพาะปลูก จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 38.5 เก็บหาของป่า จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 26.8 และใช้พื้นที่สำหรับการเลี้ยงสัตว์ จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 16.7 และเป็นสิ่งที่สังเกตว่าผู้ที่เคยเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่มีความรู้ความเข้าใจมากกว่าผู้ที่ไม่เคยเข้าไปใช้ประโยชน์ เนื่องจากผู้ที่เคยเข้าไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าจะทำการเกษตร หาของป่า เลี้ยงสัตว์ หรือพักผ่อนหย่อนใจ ย่อมเข้าใจเรื่องการอนุรักษ์ และมีความเต็มใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมมากกว่า ส่วนผู้ที่ไม่เคยเข้าไปใช้ประโยชน์มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการอนุรักษ์น้อยกว่า จึงไม่เข้าร่วมกิจกรรมในการอนุรักษ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิรุพท์ ศรีสนิท (2544) ความต้องการมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้บริเวณวัดปลักไม้ลาย ตำบลทุ่งขวาง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม พบว่า ประชาชนที่เข้าไปใช้ประโยชน์สมุนไพรในป่าชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากกว่าผู้ที่ไม่เคยเข้าไปใช้ประโยชน์สมุนไพรจากป่าชุมชนวัดปลักไม้ลาย ตำบลทุ่งขวาง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

จากข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างข้างต้น สรุปได้ว่าประชาชนส่วนใหญ่เข้าเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชนเป็น กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน มากที่สุด และมีการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่าเขาพระทวมมากที่สุดคือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ ประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่เลือกตอบไม่ได้รับข้อมูลข่าวสาร ร้อยละ 56 และตอบว่าได้รับข้อมูล ร้อยละ 44 โดยช่องทางที่ประชาชนได้รับข่าวสารมากที่สุด คือ ผู้นำชุมชน สะท้อนให้เห็นว่าการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร รวมถึงกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ยังมีน้อยโดยส่วนใหญ่จะได้รับข่าวสารจากตัวผู้นำชุมชนเป็นหลัก โดยในทางหน่วยงานภาครัฐ มีเพียงร้อยละ 3.4 ที่ประชาชนเลือกตอบ นั้นสะท้อนให้เห็นว่า หน่วยงานภาครัฐควรเข้ามาพบปะประชาชนในพื้นที่มากยิ่งขึ้น ซึ่งจากการสอบถามและเข้าร่วมประชุมกับผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่ ปรากฏว่า ผู้เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่มักจะเป็นผู้นำชุมชนเมื่อสอบถามสาเหตุการไม่เข้าร่วมประชุมจากผู้นำชุมชน ได้ให้เหตุผลว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีภาระหน้าที่ด้านการประกอบอาชีพ จึงไม่สามารถมาเข้าร่วมประชุม และจากการสอบถามเจ้าหน้าที่เขตห้ามล่าฯ ได้ให้เหตุผลว่า ประชาชนจะสนใจเข้าร่วมประชุมหรือทำกิจกรรมก็ต่อเมื่อเห็นว่าเป็นเรื่องที่ตนเองเป็นผู้มีส่วนได้เสียในการประชุมดังกล่าว

ตารางที่ 4 การรับรู้ข่าวสารของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว

(n = 377)

การรับรู้ข่าวสาร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
แหล่งที่ได้รับข้อมูลข่าวสาร		
ไม่ได้รับ	210	56
ได้รับ	167	44
แหล่งที่ได้รับข้อมูลข่าวสาร		
1. หอกระจายข่าว	26	6.8
2. วิทยุ	11	2.9
3. โทรทัศน์	22	5.8
4. หนังสือพิมพ์	18	4.7
5. ผู้นำชุมชน	48	12.7
6. หน่วยงานราชการ	13	3.4
7. ญาติ/เพื่อนบ้าน	15	4
8. องค์กรเอกชน	5	1.3
9. อื่นๆ (ระบุ).....	9	2.4
ความถี่ในการรับรู้ข่าวสารต่อปี		
1. 1-3 ครั้ง	89	23.6
2. 4-6 ครั้ง	46	12.2
3. 7-9 ครั้ง	29	7.6
4. มากกว่า 9 ครั้ง	21	5.6
5. ไม่เคยได้รับข่าวสาร	192	51

ตารางที่ 4 การรับรู้ข่าวสารของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว(ต่อ)

(n = 377)

การรับรู้ข่าวสาร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เคยเห็นเจ้าหน้าที่ของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว ออกลาดตระเวนในพื้นที่หรือไม่		
1. ไม่เคย	152	40.3
2. เคย	225	59.7
เคยเห็นเจ้าหน้าที่ของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว ออกพบปะชาวบ้านในหมู่บ้านให้ความรู้แก่ชาวบ้านหรือไม่		
1. ไม่เคย	284	75.3
2. เคย	93	24.7
การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมต่างๆ		
1. ไม่เคยเข้าร่วม	156	41
2. เข้าร่วม	221	59
2.1 กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน	62	16.4
2.2 กลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติ	43	11.4
2.3 กลุ่มสตรี/แม่บ้าน	37	9.8
2.4 กลุ่ม อสม.	55	15
2.5 กลุ่ม OTOP	15	4
2.6 อื่นๆ (ระบุ).....	9	2.4
การได้รับประโยชน์จากพื้นที่ป่าเขาพระแทว		
ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ		
1. ไม่ได้รับประโยชน์	44	11.7
2. ได้รับประโยชน์ (ระบุ)	333	88.3
1. การเก็บหาของป่า	101	26.8
2. ใช้พื้นที่สำหรับการเพาะปลูก	145	38.5
3. ใช้พื้นที่สำหรับเลี้ยงสัตว์	63	16.7
4. เป็นแหล่งท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ	195	51.7

ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว (ตอนที่3 ต่อ)

ความเข้าใจ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทวมีคำถาม 20 ข้อ โดยให้ค่าคะแนนตามลักษณะของข้อความคือ ข้อความเชิงบวกข้อความเชิงลบคละกัน มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ตอบแบบสอบถาม	คะแนน
ตอบ เห็นด้วย	1
ตอบ ไม่เป็นด้วย	0

การจัดกลุ่มคะแนน ความรู้ ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ นำค่าที่ได้มาจัดระดับความรู้เกี่ยวกับ ความรู้ ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยพิจารณาจากค่าร้อยละซึ่งแบ่งออกเป็น 3ระดับ ดังนี้

ช่วงคะแนน	ระดับความรู้
0 – 7	ความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ น้อย
8 – 14	ความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ปานกลาง
15 – 20	ความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ สูง

จากการจัดกลุ่มคะแนน ความรู้ ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ นำค่าที่ได้จากผู้ตอบแบบสอบถามมาจัดระดับความรู้เกี่ยวกับ ความรู้ ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งมี คำถาม 20 ข้อ ด้วยกัน โดยพิจารณาจากค่าร้อยละ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3ระดับ ดังนี้

(n=377)		
ระดับความรู้	จำนวน	ร้อยละ
1.ระดับต่ำ (0-7คะแนน)	7	1.85
2.ระดับปานกลาง (8-14คะแนน)	298	79.05
3.ระดับสูง (15-20คะแนน)	72	19.10
รวม	377	100

ตารางที่ 5 ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว

(n = 377)		
ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เป็นการรู้จักใช้ทรัพยากรที่มีอยู่บนพื้นที่ป่าเพื่อให้เกิดประโยชน์ยาวนานที่สุด		
เห็นด้วย	316	83.8
ไม่เห็นด้วย	61	16.2
ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าควรมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง		
เห็นด้วย	335	88.9
ไม่เห็นด้วย	42	11.1
การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น ประชาชนในพื้นที่ไม่ควรเข้าไปมีส่วนร่วม		
เห็นด้วย	126	33.4
ไม่เห็นด้วย	251	66.6
พื้นที่ป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์จะทำให้มีพืชและสัตว์ที่เป็นอาหารเพื่อการบริโภคของประชาชนในพื้นที่		
เห็นด้วย	265	70.3
ไม่เห็นด้วย	112	29.7
ประชาชนที่ตั้งบ้านเรือนในท้องถิ่น ไม่มีหน้าที่และส่วนเกี่ยวข้องในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่า		
เห็นด้วย	116	30.8
ไม่เห็นด้วย	261	69.2
การใช้พื้นที่ป่าเพื่อทำการเกษตร จะทำให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศชาติมากกว่าการปล่อยให้คงสภาพเป็นป่าอยู่เช่นเดิม		
เห็นด้วย	162	43.0
ไม่เห็นด้วย	215	57.0

ตารางที่ 5 ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว(ต่อ)

(n = 377)		
ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ทรัพยากรป่าไม้สมบัติของส่วนรวมจึงเป็นหน้าที่ของทุกคนจะช่วยกันดูแล เพื่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกันตลอดไป		
เห็นด้วย	349	92.6
ไม่เห็นด้วย	28	7.4
การอนุรักษ์ป่าไม้หมายถึงการเก็บรักษาป่าไม้เอาไว้โดยไม่ให้ใครเข้าไปใช้ ประโยชน์		
เห็นด้วย	178	47.2
ไม่เห็นด้วย	199	52.8
การควบคุมและป้องกันไม่ให้เข้าไปใช้พื้นที่ป่าเสื่อมโทรมเพื่อให้ป่าเกิดการ ฟื้นตัวตามธรรมชาติจะสามารถกลับคืนอุดมสมบูรณ์เหมือนเดิมได้		
เห็นด้วย	301	79.8
ไม่เห็นด้วย	76	20.2
การส่งเสริมให้มีการปลูกพืชท้องถิ่นเพื่อบริโภคในครัวเรือนสามารถทดแทน การเข้าไปเก็บหาของป่า		
เห็นด้วย	206	54.6
ไม่เห็นด้วย	171	45.4
ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าครอบครองพื้นที่ป่าเสื่อมสภาพแล้วตามใจชอบ เพื่อใช้ประโยชน์โดยถือว่าเป็นการกระทำที่ไม่ผิดกฎหมาย		
เห็นด้วย	150	39.8
ไม่เห็นด้วย	227	60.2
เราไม่ควรบุกรุกพื้นที่ป่าหรือล่าสัตว์ป่าเพราะป่าไม้และสัตว์ป่าเป็นสมบัติของ ส่วนรวม ทุกคนเป็นเจ้าของร่วมกัน		
เห็นด้วย	278	73.7
ไม่เห็นด้วย	99	26.3

ตารางที่ 5 ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว(ต่อ)

(n=377)		
ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ป่าที่มีสภาพอุดมสมบูรณ์ จะสามารถเป็นกำแพงที่ช่วยลดหรือป้องกันความรุนแรงของลมพายุและน้ำป่าได้		
เห็นด้วย	325	86.2
ไม่เห็นด้วย	52	13.8
เขตห้ามล่าสัตว์ป่าสัตว์ป่าเขาพระแทวควรเปิดโอกาสให้ประชาชน อบต. เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรักษาป่าและจัดการป่า		
เห็นด้วย	339	89.9
ไม่เห็นด้วย	38	10.1
สนับสนุนให้มีการจัดอบรมส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้		
เห็นด้วย	279	74.0
ไม่เห็นด้วย	98	26.0
ป่าไม้มีความสำคัญกับชีวิตเพราะป่าไม้ให้อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรคและป่าไม้ให้ความชุ่มชื้นและทำให้ฝนตกตามฤดูกาล		
เห็นด้วย	340	90.2
ไม่เห็นด้วย	37	9.8
การป้องกันและปราบปรามการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าควรดำเนินการไปพร้อมกับการทำมวลชนสัมพันธ์		
เห็นด้วย	306	81.2
ไม่เห็นด้วย	71	18.8
วิธีการอนุรักษ์ป่าไม้ คือ การสงวน บำรุงดูแลรักษาและเลิกใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่มีอยู่ในป่า		
เห็นด้วย	102	27.1
ไม่เห็นด้วย	275	72.9

ตารางที่ 5 ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว(ต่อ)

	จำนวน (คน)	ร้อยละ
(n=377)		
ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้		
ท่านรู้สึกเฉย ๆถ้ามีใครมาตัดไม้ จุดไปเผาป่าหรือล่าสัตว์ในพื้นที่ชุมชนของท่าน		
เห็นด้วย	118	31.3
ไม่เห็นด้วย	259	68.7
ท่านมีความรู้สึกยินดีกับผู้ร่วมทำกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า		
เห็นด้วย	344	91.2
ไม่เห็นด้วย	33	8.8

จากตารางที่ 5 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีความรู้ ความเข้าใจ อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 79.05 รองลงมาคือ ร้อยละ 19.10 และร้อยละ 1.89 ตามลำดับ โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่าง มีความรู้ความเข้าใจ ในข้อคำถาม “ทรัพยากรป่าไม้ เป็นสมบัติของส่วนรวมจึงเป็นหน้าที่ของทุกคนจะช่วยกันดูแลเพื่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกันตลอดไป คิดเป็นร้อยละ 92.6 มากที่สุด รองลงมา คือ มีความรู้ขึ้นชมนยินดีกับผู้ที่ร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าและเห็นว่าป่าไม้มีความสำคัญกับชีวิตเพราะป่าไม้ให้อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และป่าไม้ให้ความชุ่มชื้นและทำให้ฝนตกตามฤดูกาลคิดเป็นร้อยละ 91.2 และ ร้อยละ 90.2 สอดคล้องกับแนวคิดของ กนก ชียงนาคบุตร (2547) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรที่อยู่อาศัยในอุทยานแห่งชาติเอราวัณ จังหวัดกาญจนบุรี พบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้น้อย โดยมีความรู้มากที่สุดคือ การทำลายป่าไม้ทำให้เกิดน้ำท่วมเฉียบพลัน ป่าไม้ให้ความชุ่มชื้นและทำให้ฝนตกตามฤดูกาล และในส่วนข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างมียังขนาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องนั้น คือ วิธีการอนุรักษ์ป่าไม้ คือ การสงวน บำรุงดูแลรักษาและเลิกใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่มีอยู่ในป่า คิดเป็นร้อยละ 27.1

จากการลงพื้นที่สอบถามชาวบ้านพบว่า ประชาชนชนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แค่เพียงหลักการเบื้องต้น โดยชาวบ้านต้องการให้หน่วยงานเป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว หรือหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ เข้ามา อบรมให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่ประชาชนเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ไม่เข้าไปบุกรุกพื้นที่ป่าโดยที่คนสามารถอยู่

ร่วมกับป่าได้และถ้าหากประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการอนุรักษ์เพิ่มขึ้นทำให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยรัตน์ วงศ์ฟู (2550) ปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม ของราษฎรบ้านป่าแดงในการจัดการป่าชุมชน ผลการวิจัยพบว่า หากประชาชนในพื้นที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชนเพิ่มขึ้นก็ย่อมมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชุมชนมากขึ้นเช่นกัน

ตารางที่ 6 ความคิดเห็นของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ต่อเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว

(n = 377)

ความคิดเห็นของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ต่อเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย / กฎระเบียบของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว		
เลือก	228	60.5
ไม่เลือก	149	39.5
ให้ความสนทสนมคุ้นเคย		
เลือก	258	68.4
ไม่เลือก	119	31.6
เพิ่มการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการดำเนินงานต่างๆ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว		
เลือก	260	69.0
ไม่เลือก	117	31.0
กวดขันการเข้าไปทำลายป่า / ล่าสัตว์อย่างเคร่งครัด		
เลือก	212	56.2
ไม่เลือก	165	43.8
ให้จัดตั้งหน่วยพิทักษ์ / ด่านตรวจบริเวณใกล้เคียงกับหมู่บ้านเพิ่มขึ้น		
เลือก	106	28.1
ไม่เลือก	271	71.9

ตารางที่ 6 ความคิดเห็นของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ต่อเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว(ต่อ)

(n = 377)

ความคิดเห็นของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ต่อเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไปปฏิบัติต่อราษฎรทุกคนเท่าเทียมกัน		
เลือก	245	65.0
ไม่เลือก	132	35.0
ให้ความช่วยเหลือและมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน		
เลือก	226	84.1
ไม่เลือก	151	15.9
ปักหลักเขตหรือเครื่องหมายบอกแนวเขตให้ชัดเจน		
เลือก	253	67.9
ไม่เลือก	124	32.9

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ร้อยละ 84.1 ต้องการให้หน่วยงาน เข้ามาส่งเสริมให้ความช่วยเหลือในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนรองลงมา ร้อยละ 69.0 ต้องการให้มีการเพิ่มประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการดำเนินงานต่าง ๆ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว ร้อยละ 68.4 ต้องการให้เจ้าหน้าที่ เข้ามาสร้างความสนิทสนมคุ้นเคยประชาชน ร้อยละ 67.9 ต้องการให้ทางเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทวสำรวจ และมีการปักหลักเขตหรือเครื่องหมายบอกแนวเขตให้ชัดเจน ร้อยละ 65.0 ประชาชนต้องการ ให้เจ้าหน้าที่มีการปฏิบัติต่อราษฎรทุกคนเท่าเทียมกันร้อยละ 60.5 ต้องการให้หน่วยงานเขตห้ามล่าฯ เข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย / กฎระเบียบของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว และ ร้อยละ 56.2 อยากให้มีการตรวจตรากวาดขันการเข้าไปทำลายป่า / ล่าสัตว์อย่างเคร่งครัด

เป็นที่น่าสังเกต คือประชาชนอยากให้มีการตรวจตราและกวาดขันการเข้าไปทำลายป่า / ล่าสัตว์อย่างเคร่งครัด ในทางกลับกัน พบว่า ร้อยละ 71.9 ประชาชนไม่อยากให้มีการจัดตั้งหน่วยพิทักษ์ / ด้านตรวจบริเวณใกล้เคียงกับหมู่บ้านเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ อาจเป็นไปได้ว่า มีประชาชนบางส่วนเข้าไปใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่า เช่น เก็บหาของป่า ล่าสัตว์ เก็บไม้ผืน

เป็นต้น ด้วยเหตุนี้จึงไม่ยากให้มีการจัดตั้งหน่วยพิทักษ์ / ด่านตรวจบริเวณใกล้เคียงกับหมู่บ้าน เนื่องจากตัวเองกลัวความผิด และกลัวถูกจับดำเนินคดี

ตารางที่ 6 ความรู้ ความเข้าใจการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแหวง (ต่อ)

	(n=377)	
ปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การสนับสนุนขององค์กรเอกชน		
เห็นด้วย	92	24.4
ไม่เห็นด้วย	285	75.6
บทบาทของผู้นำชุมชน		
เห็นด้วย	211	56.0
ไม่เห็นด้วย	116	44.0
บทบาทของเจ้าหน้าที่		
เห็นด้วย	195	51.7
ไม่เห็นด้วย	182	48.3
ความรู้ด้านการอนุรักษ์ป่าไม้และข้อกฎหมายต่างๆ		
เห็นด้วย	215	57.0
ไม่เห็นด้วย	162	43.0
ข่าวสารกิจกรรมด้านการปลูกป่า		
เห็นด้วย	198	52.5
ไม่เห็นด้วย	179	47.5
การสนับสนุนของหน่วยงานราชการ		
เห็นด้วย	217	57.6
ไม่เห็นด้วย	160	42.4

จากตาราง แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ร้อยละ 57.6 เห็นว่าการสนับสนุนของหน่วยงานราชการเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการอนุรักษ์ทรัพยากร ร่องลงมา คือ ความรู้ด้านการอนุรักษ์ป่าไม้และข้อกฎหมายต่างๆ บทบาทของผู้นำชุมชนข่าวสารกิจกรรมด้านการปลูกป่าบทบาทของเจ้าหน้าที่ และ การสนับสนุนขององค์กรเอกชน คิดเป็นร้อยละ 57.0 , 56.0, 52.5, 51.7 และ ร้อยละ 24.4 ตามลำดับ

เป็นที่น่าสังเกตว่าปัจจัยที่ประชาชนเลือกให้ปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ นั่นคือ การสนับสนุนของหน่วยงานราชการ ทางกลับกันพบว่า ร้อยละ 75.6

ประชาชนไม่เห็นด้วย ที่จะให้องค์กรเอกชนเข้ามาสนับสนุน โดยประชาชนในพื้นที่มองว่าการที่หน่วยงานเอกชนเข้ามาสนับสนุนหรือเข้ามามีส่วนร่วมล้วนแต่มีกลุ่มนายทุนอยู่เบื้องหลัง เพื่อที่จะเข้าหาผลประโยชน์ในพื้นที่มากกว่าที่จะเข้ามาพัฒนาพื้นที่ให้ดีขึ้นและชาวบ้านยังคงให้ความไว้วางใจที่จะให้หน่วยงานราชการเข้ามาสนับสนุน หรือเข้ามาพัฒนาในพื้นที่มากกว่าโดยชาวบ้านมองว่าหน่วยงานราชการไม่ได้เข้ามาหาผลประโยชน์จากตัวพื้นที่แต่เพียงเพื่อเข้ามาพัฒนาพื้นที่ให้ดีขึ้น

3.4 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (ตอนที่4)

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ กรณีศึกษา : เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต ได้จำแนกกิจกรรมที่เกี่ยวข้องออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการมีส่วนร่วมศึกษาปัญหา 2. ด้านการมีส่วนร่วมวางแผน 3. ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติงาน 4. ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล วิเคราะห์โดยใช้ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ลักษณะคำถามเป็นแบบประเมินค่า (Rating Scale) ซึ่งมีด้วยกัน 4 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน 4 ระดับ ดังนี้

ระดับการมีส่วนร่วม	ระดับคะแนนที่ได้
มีส่วนร่วมมาก	ได้คะแนนเท่ากับ 3 คะแนน
มีส่วนร่วมปานกลาง	ได้คะแนนเท่ากับ 2 คะแนน
มีส่วนร่วมน้อย	ได้คะแนนเท่ากับ 1 คะแนน
ไม่มีส่วนร่วม	ได้คะแนนเท่ากับ 0 คะแนน

หลักเกณฑ์การจัดกลุ่มคะแนนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ กรณีศึกษา : เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต พิจารณาจากค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ที่มีต่อระดับการมีส่วนร่วม แบ่งระดับการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ระดับ ดังนี้

2.26 - 3.00	หมายถึง	การมีส่วนร่วมมาก
1.51 - 2.25	หมายถึง	การมีส่วนร่วมปานกลาง
0.76 - 1.50	หมายถึง	การมีส่วนร่วมน้อย
0.00 - 0.75	หมายถึง	ไม่มีส่วนร่วม

ตารางที่ 7 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต โดยภาพรวม

การมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1.การมีส่วนร่วมศึกษาปัญหา	1.16	0.73	น้อย
2.การมีส่วนร่วมวางแผน	1.24	0.83	น้อย
3.การมีส่วนร่วมปฏิบัติงาน	1.35	0.87	น้อย
4.การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล	1.25	0.86	น้อย
เฉลี่ย	1.25	0.82	น้อย

จากตาราง 7 พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต ทั้ง 4 ด้านรวมอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.25 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับน้อยทั้ง 4 ด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดนั้น คือ ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ย 1.35 รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล มีค่าเฉลี่ย 1.25 ด้านการมีส่วนร่วมวางแผนงาน มีค่าเฉลี่ย 1.24 และ ด้านการมีส่วนร่วมศึกษาปัญหา มีค่าเฉลี่ย 1.16 ซึ่งถือได้ว่าจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการส่งเสริมและพัฒนา เพื่อเพิ่มระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มีมากขึ้น ซึ่งทั้งนี้ต้องมีการเข้ามาปรับปรุงและส่งเสริมในด้านต่างๆให้เกิดแรงจูงใจแก่ประชาชนเพื่อที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ให้ได้มากที่สุด

ทั้งนี้จากการสอบถามชาวบ้าน พบว่าในพื้นที่มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารการจัดกิจกรรมต่างๆยังไม่ทั่วถึงทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมหรือเข้ามามีส่วนร่วม และส่วนใหญ่กลุ่มที่เข้าไปมีส่วนร่วมจะมีส่วนร่วมปฏิบัติงานเป็นครั้งคราวเท่านั้นตามที่ ผู้นำ หรือ หน่วยงานขอความร่วมมือจึงทำให้ประชาชนชนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนอื่นเลย เพราะเหตุนี้ จึงทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมน้อยในทุกด้าน เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติการ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมศึกษาปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของอภิศักดิ์ดา เผือกจันทิก (2550) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งชุมชนเกาะมะพร้าวอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ตพบว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ประชาชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนในระดับน้อยถึงน้อยที่สุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในที่ประชุมเกี่ยวกับการอนุรักษ์และ

พื้นที่ฟูป่าชายเลน การมีส่วนร่วมในการประชุมวางแผนการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการ
 ปฏิบัติการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล
ตารางที่ 8 การมีส่วนร่วมในด้านร่วมศึกษาปัญหา

ด้านการมีส่วนร่วมศึกษาปัญหา	ระดับการมีส่วนร่วม (%)				$(\bar{X})$	(S.D.)	ระดับ
	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีส่วนร่วม			
1.ร่วมประชุมค้นหาสาเหตุปัญหาและ วิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่	4.5	20.7	53.6	21.2	1.08	0.77	น้อย
2.ร่วมแสดงความคิดเห็นและ ข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไข/พัฒนาที่ตรง ประเด็น	4.5	23.1	48.8	23.6	1.08	0.80	น้อย
3.ร่วมศึกษาปัญหาการลักลอบตัดไม้ และการบุกรุกป่าในพื้นที่รอบเขตห้าม ล่าฯ	5.6	25.2	45.4	23.9	1.12	0.84	น้อย
4.ร่วมเสนอแนวทางส่งเสริมให้ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการ อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	6.1	29.7	44.8	19.4	1.23	0.83	น้อย
5.ร่วมรณรงค์ให้ประชาชนปลูกป่าเพื่อ ฟื้นฟูสภาพป่าในพื้นที่รอบบริเวณเขา พระแทว	6.6	28.9	45.1	19.4	1.23	0.84	น้อย
6.ร่วมในการปฏิบัติงานกับเจ้าหน้าที่ใน การอนุรักษ์ป่า	6.1	29.7	45.4	18.8	1.23	0.82	น้อย
เฉลี่ย					1.16	.73	น้อย

จากตารางที่ 8 พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่า
 ไม้ ด้านการมีส่วนร่วมศึกษาปัญหาในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ย 1.16 เมื่อ
 พิจารณา เป็นรายข้อ พบว่า ร่วมเสนอแนวทางส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการ
 อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ร่วมรณรงค์ให้ประชาชนปลูกป่าเพื่อฟื้นฟูสภาพป่าในพื้นที่รอบบริเวณ
 เขาพระแทวและ ร่วมในการปฏิบัติงานกับเจ้าหน้าที่ในการอนุรักษ์ป่ามีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ
 1.23 ในขณะที่ ร่วมประชุมค้นหาสาเหตุปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่และร่วม
 แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไข/พัฒนาที่ตรงประเด็นมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 1.08

จากการสอบถามผู้นำชุมชน พบว่าหากมีการจัดประชุมขึ้นในชุมชน ผู้เข้าร่วม
 ประชุมส่วนใหญ่มักจะเป็นผู้นำชุมชน และเมื่อสอบถามสาเหตุการไม่เข้าร่วมประชุมของ
 ประชาชน จากผู้นำชุมชน ได้ให้เหตุผลว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีภาระหน้าที่ด้านการประกอบ
 อาชีพ แตกต่างกัน ทำให้บางคนไม่ได้รับทราบว่ามีการจัดประชุมขึ้น จึงทำให้ไม่สามารถมาเข้า

ร่วมประชุม และคิดว่าเป็นหน้าที่ของผู้นำชุมชนที่ต้องเข้าร่วมประชุม และหากประชาชนจะสนใจเข้าร่วมประชุมหรือทำกิจกรรมก็ต่อเมื่อเห็นว่าเป็นเรื่องที่ตนเองเป็นผู้มีส่วนได้เสียในการประชุม หรือมีผลตอบแทนในการเข้าประชุมสอดคล้องกับ WHO (1981) อ้างโดย (สมบูรณ์ อำพนพนาวัฒน์, 2542) กล่าวว่า การสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนเห็นว่าหากการเข้าไปมีส่วนร่วมแล้วจะ ได้รับผลประโยชน์ตอบแทน ยิ่งทำให้ประชาชนอยากเข้ามามีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้นเพราะถือได้ว่า ได้รับผลประโยชน์ตอบแทน ซึ่งถือเป็นเรื่องของการกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจที่อยากเข้าร่วม

ตารางที่ 9 การมีส่วนร่วมในด้านร่วมวางแผนงาน

ด้านการมีส่วนร่วมวางแผนงาน	ระดับการมีส่วนร่วม(%)				$(\bar{X})$	(S.D.)	ระดับ
	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีส่วนร่วม			
1.มีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาที่เกิดขึ้น	8.2	25.5	45.4	21.0	1.20	0.87	น้อย
2.มีส่วนร่วมในการกำหนดกรอบแผนงาน การปฏิบัติงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ป่า	7.7	27.6	43.8	21.0	1.22	0.86	น้อย
3 มีส่วนร่วมในการวางแผนงานแก้ไขปัญหาการลักลอบตัดไม้	8.5	28.4	40.6	22.5	1.23	0.89	น้อย
4.มีส่วนร่วมในการวางแผนงานการปลูกฟื้นฟูสภาพป่าในพื้นที่และรอบบริเวณเขาพระแทว	10.1	28.9	39.0	22.0	1.27	0.92	น้อย
5.มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	9.8	29.2	38.2	22.8	1.26	0.92	น้อย
6.มีส่วนร่วมในการให้คำปรึกษาและส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	10.1	29.4	38.5	22.0	1.28	0.92	น้อย
เฉลี่ย					1.24	0.83	น้อย

จากตารางที่ 9 พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ด้านการมีส่วนร่วมวางแผนงานในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย 1.24 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีส่วนร่วมในการให้ คำปรึกษาและส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมใน

การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 1.28 และ รองลงมาคือมีส่วนร่วมในการวางแผนงานการปลูกฟื้นฟูสภาพป่าในพื้นที่และรอบบริเวณเขาพระแทวมีค่าเฉลี่ย 1.27 และ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยคือ มีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาที่เกิดขึ้น มีค่าเฉลี่ย 1.20 เห็นได้ว่าส่วนใหญ่ประชาชนมักจะตอบ มีส่วนร่วมน้อยในการการเสนอปัญหา กำหนดกรอบการทำงาน ทั้งนี้เพราะชาวบ้านเห็นว่าในการการประชุมแต่ละครั้งผู้นำชุมชนจะเป็นผู้เข้าร่วมเสียเป็นส่วนใหญ่ จึงเห็นว่าตนไม่ต้องเข้าร่วมประชุมก็ได้แต่ถ้าเป็นการขอความร่วมมือในการปฏิบัติงานชาวบ้านก็พร้อมที่จะให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่

ตารางที่ 10 การมีส่วนร่วมในด้านร่วมปฏิบัติ

ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติ	ระดับการมีส่วนร่วม(%)				$(\bar{X})$	(S.D.)	ระดับ
	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีส่วนร่วม			
1.มีส่วนร่วมปฏิบัติงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ในการลาดตระเวนพื้นที่ป่า	11.7	31.3	35.5	21.5	1.36	0.94	น้อย
2.มีส่วนร่วมในการตรวจสอบรายละเอียดปัญหาการลักลอบบุกรุกป่าในพื้นที่รอบบริเวณเขาพระแทว	12.2	32.4	33.2	21.8	1.36	0.95	น้อย
3.มีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมไฟป่าในพื้นที่ป่ารอบบริเวณเขาพระแทว	13	33.2	31.8	22.0	1.37	0.97	น้อย
4.มีส่วนร่วมปฏิบัติงานปลูกฟื้นฟูสภาพป่า	14.1	31.8	32.6	21.5	1.38	0.97	น้อย
5.มีส่วนร่วมในการอบรม สัมมนาที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	14.3	29.2	35.5	21.2	1.37	0.97	น้อย
6.มีส่วนร่วมในการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	12.2	30.0	35.8	22.0	1.32	0.95	น้อย
7.มีส่วนร่วมในการเสียสละเวลา แรงงาน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ	11.9	32.4	33.7	22.0	1.34	0.95	น้อย
8.มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข่าวสาร หรือแจ้งข่าวเจ้าหน้าที่เมื่อพบการกระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้	12.2	30.8	36.1	21.0	1.34	0.94	น้อย
เฉลี่ย					1.35	0.87	น้อย

จากตารางที่ 10 พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติ ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย 1.35 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมปฏิบัติงานปลูกฟื้นฟูสภาพป่ามีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 1.38 รองลงมา คือ มีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมไฟป่าในพื้นที่ป่ารอบบริเวณเขาพระแทวและมีส่วนร่วมในการอบรม สัมมนา ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ 1.37 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยคือ มีส่วนร่วมในการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มีค่าเฉลี่ย 1.32 และจากการสังเกตของผู้ศึกษาพบว่าเมื่อมีกิจกรรมการปลูกป่าในพื้นที่วันสำคัญ เช่น วันพ่อ ชาวบ้านต่างเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติของชุมชนอย่างพร้อมเพียงและหากเป็นการขอความร่วมมือจากผู้นำชุมชนหรือหน่วยงานราชการ ชาวบ้านมีความยินดีที่จะช่วยขอแค่ให้มีการประชาสัมพันธ์ให้รับทราบ และเมื่อสอบถามชาวบ้านมักจะได้คำตอบว่า หากมีเวลาก็จะเข้าร่วม และชาวบ้านคิดว่าเป็นกิจกรรมที่สามารถทำได้ทุกวัย เพราะหากให้เข้าไปมีส่วนร่วมในขั้นตอนอื่น ๆ ชาวบ้านส่วนใหญ่ต้องประกอบอาชีพ ซึ่งแต่ละอาชีพล้วนแต่เกี่ยวข้องกับสถานที่ และเวลาในการปฏิบัติงาน ทำให้ไม่อาจมีเวลาเข้าไปร่วมกิจกรรม จึงทำให้เข้าไปมีส่วนร่วม

ตารางที่ 11 การมีส่วนร่วมในด้านร่วมติดตามและประเมินผลงาน

ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล	ระดับการมีส่วนร่วม(%)				$(\bar{X})$	(S.D.)	ระดับ
	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีส่วนร่วม			
1.เคยเข้าร่วมประชุมติดตามดูผลงานการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	9.0	29.2	39.0	22.8	1.24	0.91	น้อย
2.การมีส่วนร่วมในการสังเกตว่าสภาพพื้นที่ป่ามีความอุดมสมบูรณ์เพิ่มขึ้นหรือลดลง	11.7	31.0	34.7	22.5	1.32	0.95	น้อย
3.ท่านเข้าร่วมติดตามและประเมินผลงานในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	9.3	28.1	40.1	22.5	1.24	0.91	น้อย
4.ท่านเสนอแนะปรับปรุงวิธีการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ให้ดีขึ้น	8.2	26.8	42.2	22.8	1.20	0.89	น้อย
เฉลี่ย					1.25	0.86	น้อย

จากตารางที่ 11 พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย 1.25 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมในการสังเกตว่าสภาพพื้นที่ป่ามีความอุดมสมบูรณ์เพิ่มขึ้นหรือลดลง มีค่าเฉลี่ย มากที่สุด คือ 1.32 รองลงมา คือ เคยเข้าร่วมประชุมติดตามดูผลงานการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และ เข้าร่วมติดตามและประเมินผลงานในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ที่ 1.24 ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อย คือ เสนอแนะปรับปรุงวิธีการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ให้ดีขึ้น มีค่าเฉลี่ย 1.20 เห็นได้ว่าในด้านการติดตามและประเมินผล จากการที่คนในชุมชนได้ใช้ประโยชน์จากพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว นั้น ทำให้คนในพื้นที่เห็นถึงความสำคัญของป่าเขาพระแทว และ ตระหนักถึงปัญหาที่พบ ทำให้คนเหล่านี้เข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นหูเป็นตา พบเห็นผู้กระทำความผิดก็มาแจ้งแก่

ผู้นำชุมชน หรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ แต่ส่วนใหญ่มักจะไม่แสดงตัวว่าตนเป็นผู้แจ้งข่าวเนื่องมาจากเกรงกลัวคนมีอิทธิพลในพื้นที่ แต่ชาวบ้านมักจะร่วมประเมินในลักษณะของการกลับมาพูดคุย แลกเปลี่ยนกันมากกว่าที่จะออกไปร่วมดำเนินการตรวจสอบกับเจ้าหน้าที่

ดังนั้นระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับน้อย เนื่องจากประชาชนไม่ได้มีการใช้ประโยชน์จากในพื้นที่โดยตรง เช่น การเข้าไปเก็บหาของป่า การเก็บหาไม้ผืน หาพืชสมุนไพร รักษาโรค อื่นๆ จึงทำให้ประชาชนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในพื้นที่มากนัก ทำให้เมื่อมีการจัดกิจกรรมเกิดขึ้นจึงมีผู้เข้าร่วมน้อย หากแต่จะมีการใช้ประโยชน์ในรูปแบบของการท่องเที่ยวเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบการบุกรุกพื้นที่ป่าอาจจะน้อยกว่าพื้นที่อื่นๆ เนื่องจากประชาชนไม่ได้เข้าไปใช้ประโยชน์ทำกินในพื้นที่ป่าไม้ซึ่งหากเปรียบเทียบกับพื้นที่อื่น

3.5 เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

วิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต 4 ด้าน คือ 1.การมีส่วนร่วมศึกษาปัญหา 2.การมีส่วนวางแผน 3.การมีส่วนร่วมปฏิบัติงาน 4.การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล โดยการทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์แปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) และทดสอบค่าเอฟ (f-test) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรมากกว่า 2 ค่า เมื่อพบความแตกต่างจึงทำการเปรียบเทียบรายคู่ ด้วยวิธีการของ Scheffe' โดยทดสอบภายใต้ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ผลปรากฏว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ตในแต่ละด้านแตกต่างกันตามปัจจัยส่วนบุคคล ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistics Package for the Social Sciences) ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

- หาค่าร้อยละของข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับ สถานภาพทางสังคม สถานภาพทางเศรษฐกิจ
- หาค่ามัธยฐานเลขคณิต และหาเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชากรกลุ่มตัวอย่างเป็นรายตัวแปร
- การเปรียบเทียบค่ามัธยฐานเลขคณิต ของคะแนนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้กลุ่มตัวอย่างที่มีกลุ่มตัวแปร 2 กลุ่ม โดยใช้สถิติ (t-test)
- การวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนของคะแนน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกลุ่มตัวอย่างที่มีตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่ม เป็นรายตัวแปร โดยใช้สถิติ (F-test)

สัญลักษณ์ทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยกำหนดสัญลักษณ์ต่าง ๆ ได้ ในการแปลความหมาย ดังนี้

- X แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)
- S.D. แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
- N แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
- t แทน ค่าสถิติที่ใช้ทดสอบสมมุติฐาน t-test (t-test : Independent Samples)
- F แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความมีนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบ F (F-Distribution)
- Df แทน ค่าความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
- SS แทน ผลรวมกำลังสอง (Sum of Squares)
- MS แทน ค่าเฉลี่ยกำลังสอง (Mean of Squares)
- Sig. แทน นัยสำคัญทางสถิติ (Significant)
- * แทน มีนัยความสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.1 เพศ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ จำแนกตาม เพศ ดังแสดงในตารางที่ 12 ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($t = 3.31, \text{Sig} = 0.001$) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านจะเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วมศึกษาปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติงาน ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล ประชาชนที่มี เพศต่างกันมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เขตห้ามล่าสัตว์ป่า เขาพระแก้ว จังหวัดภูเก็ต แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จะเห็นได้ว่า เพศชายเข้ามามีบทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในทุกด้าน เห็นได้ว่าเพศชายมีบทบาทมากกว่าเพศหญิง นั้นอาจจะเป็นเพราะเพศชายเป็นครัวห้ำครอบครัวและมีภาวะเป็นผู้นำ กล้าตัดสินใจ มีโอกาสได้เข้าร่วมประชุมหรือร่วมปฏิบัติงานกับเจ้าหน้าที่บ่อยครั้ง และด้วยข้อจำกัดการทำกิจกรรมบางอย่างก็ทำให้ เพศหญิงไม่ได้เข้าร่วมในกิจกรรม เช่น การเดินลาดตระเวนป่า หรือ กิจกรรมที่ต้องใช้กำลัง เป็นต้นสอดคล้องกับงานวิจัยของสบสุข ลีละบุตร (2543) เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กรณีศึกษาเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พบว่า เพศชายมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากกว่าเพศหญิง ทั้งนี้เป็นเพราะชุมชนปากเกล็ดเป็นชุมชนที่มีวัฒนธรรมเก่าแก่ โดยในสังคมสมัยก่อนยกย่องให้ผู้ชายเป็นผู้นำครอบครัว ให้สิทธิการตัดสินใจแก่ผู้ชาย และกระทำกิจกรรมภายนอกบ้านได้มากกว่าเพศหญิง ซึ่งต่างจากงานวิจัยของ ชุติภรณ์ ฉิมเจริญ (2544) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลนตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า เพศไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ทั้งนี้เพราะ เพศชายและเพศหญิงก็ตามต่างก็มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นอย่างเสมอภาค ทั้งนี้เพราะไม่ว่าจะเป็นเพศชายหรือเพศหญิงมีสิทธิเข้าร่วมกิจกรรมและมีสิทธิในการออกความคิดเห็นและร่วมปฏิบัติงานและให้การสนับสนุนในเรื่องต่างๆอย่างเท่าเทียมกัน

ตารางที่ 12 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต จำแนกตาม เพศ

(n=377)

ระดับการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้	เพศ				t	Sig.
	ชาย (n=197)		หญิง (n=180)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1.การมีส่วนร่วมศึกษาปัญหา	1.27	.78	1.04	.65	2.98*	.003
2.การมีส่วนวางแผน	1.37	.87	1.10	.76	3.18*	.002
3.การมีส่วนร่วมปฏิบัติงาน	1.49	.92	1.20	.79	3.21*	.001
4.การมีส่วนร่วมติดตามและ ประเมินผล	1.37	.90	1.12	.80	2.88*	.004
เฉลี่ย	1.38	.81	1.12	.69	3.31*	.001

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

5.2 อายุ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ จำแนกตาม อายุ ดังแสดงในตารางที่ 13 ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ จำแนกตาม อายุ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีระดับอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($t = 2.443, \text{Sig} = 0.034$) ส่วนด้านอื่นๆไม่พบความแตกต่างและได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธี (Scheffe's Method) ได้ผลการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ (ภาคผนวก ก ตารางที่ 1) พบว่าประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต ด้านการปฏิบัติงาน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 20-30ปี มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต ด้านการปฏิบัติงาน น้อยกว่าประชาชนที่มีอายุ 41-50 ปี, 51-60 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนรายคู่อื่นๆ ไม่แตกต่าง

จะเห็นได้ว่าผู้ที่มีอายุมากกว่าจะมีคุณภาพะในการคิดไตร่ตรองและมีประสบการณ์มากกว่าผู้ที่มีอายุน้อยโดยบุคคลเหล่านั้นเห็นถึงการเปลี่ยนแปลงไปของสภาพพื้นที่ทำให้เกิดความตระหนัก และนำไปสู่ความตั้งใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย วลัยภรณ์ ดาวสุวรรณ (2533) การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมรอบบึงขุนทะเล พบว่า ความแตกต่างของอายุทำให้เกิดความแตกต่างในเรื่องของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมบึงขุนทะเลอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 อาจเป็นเพราะคนที่มีอายุมากได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมากกว่าคนที่มีอายุน้อยและย่อมมีความตระหนักถึงผลของการทำลายสิ่งแวดล้อมได้มากกว่าคนที่มีอายุน้อยเช่นกัน และ ต่างจากงานวิจัยของ มยุรี ศรีอุตร (2548) เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บริเวณตลาดน้ำวัดลำพญา อ.บางเลน จังหวัดนครปฐม การวิจัยพบว่า อายุที่ต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บริเวณตลาดน้ำวัดลำพญา ไม่แตกต่างกัน เพราะประชาชนในพื้นที่ไม่ว่าจะช่วงอายุเท่าไรต่างก็เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ทุกช่วงอายุ

สรุปประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรไม้ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต ด้านการปฏิบัติงาน แตกต่างกันได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 20-30 ปี มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต ด้านการปฏิบัติงาน น้อยกว่าประชาชนที่มีอายุ 41-50 ปี, 51-60 ปี

ตารางที่ 13 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต จำแนกตาม อายุ

(n=377)

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
1.การมีส่วนร่วมศึกษาปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	4.033	5	.807	1.505	.187
	ภายในกลุ่ม	198.851	371	.536		
	รวม	202.884	376			
2.การมีส่วนวางแผน	ระหว่างกลุ่ม	4.668	4	.934	1.362	.238
	ภายในกลุ่ม	254.326	371	.686		
	รวม	258.225	376			
3.การมีส่วนร่วมปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่ม	9.061	5	1.812	2.443*	.034
	ภายในกลุ่ม	275.164	370	.742		
	รวม	284.225	376			
4.การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	6.151	5	1.230	1.667	.142
	ภายในกลุ่ม	273.785	371	.738		
	รวม	279.936	376			
เฉลี่ย	ระหว่างกลุ่ม	5.294	5	1.059	.464	.105
	ภายในกลุ่ม	213.836	371	.576		
	เฉลี่ย	219.130	376			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

5.3 ระดับการศึกษา

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ จำแนกตาม ระดับการศึกษา ดังแสดงในตารางที่ 14 ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ จำแนกตาม ระดับการศึกษาโดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($t = 5.270$, Sig = 0.000) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าการมีส่วนร่วมศึกษาปัญหาด้านการมีส่วนร่วมวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติงาน ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล ผู้ที่มีระดับการศึกษา ต่างกันมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

ดังนั้น จึงได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแหวง จังหวัดภูเก็ต โดยภาพรวม ด้านร่วมศึกษาปัญหา ด้านร่วมวางแผน ด้านร่วมปฏิบัติงาน และด้านร่วมติดตามและประเมินผล ด้วยวิธีการทดสอบ (Scheffe's Method) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ (ภาคผนวก ก ตารางที่ 2-6)

ระดับการศึกษา พบว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วมวางแผน การมีส่วนร่วมปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล ผู้ที่มีระดับการศึกษา ต่างกันมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ (ภาคผนวก ก ตารางที่ 2-6) พบข้อสังเกตว่า ในการมีส่วนร่วมในแต่ละขั้นตอนส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มีระดับการศึกษา ตั้งแต่มัธยมศึกษาตอนปลาย/เทียบเท่า ไปจนถึงระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่า มีส่วนร่วมมากกว่าผู้ที่ไม่ได้เรียนหนังสือ ผู้ที่มีระดับการศึกษาระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น อาจเป็นไปได้ว่าประชาชนที่ไม่ได้เรียนหนังสือ ระดับประถมศึกษา หรือมัธยมศึกษาตอนต้น เหล่านี้ส่วนมากออกไปทำงานนอกพื้นที่ เช่น ออกไปรับจ้างทำงานข้างนอกชุมชน จึงมีบทบาทน้อยในชุมชน ทำให้การที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมจึงน้อยกว่าพวกที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย/เทียบเท่า ไปจนถึงระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่า เพราะบุคคลเหล่านี้มีเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของชุมชนมากกว่า และมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ มีทัศนคติ ที่สามารถเข้าใจในการอนุรักษ์ป่าไม้ได้ง่ายกว่า และเสียสละเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมมากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษา น้อย สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิจิตร บุญจันทร์ (2542) ศึกษาประสิทธิภาพของโครงการเพื่อป่าอนุรักษ์และมีทะเลภาคตะวันออกของสมาคมหยาดฝน: ศึกษากรณีการดำเนินงานในจังหวัดจันทบุรี พบว่า นักเรียนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันจะมีความรู้ความเข้าใจคุณค่าของป่าอนุรักษ์แตกต่างกัน โดยที่นักเรียนที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีความรู้ ความเข้าใจคุณค่าของป่าอนุรักษ์มากกว่า นักเรียนที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า และสอดคล้องกับงานวิจัยของชัยยันต์ กาวิวน (2544) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการควบคุมไฟป่า กรณีศึกษาป่าสงวนแห่งชาติแม่ลาน-แม่กาง อำเภอลอง จังหวัดแพร่ พบว่าระดับการศึกษาสูงกว่ามีส่วนร่วมในการควบคุมไฟป่ามากกว่าระดับการศึกษาต่ำ โดยระดับการศึกษาที่สูงกว่าทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจต่อปัญหาต่างๆมีวิสัยทัศน์กว่าระดับการศึกษาที่ต่ำกว่าซึ่งจากจากงานวิจัยของ ชวิชัย สุขลอย และนุชนาถ มั่งคั่ง (2549) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ : บ้านคลองทราย ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ผู้ที่มีการศึกษาสูงไม่ได้หมายความว่า จะเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์ป่าไม้มากตามไป

ด้วยโดยพบว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงมีส่วนร่วมน้อยกว่าผู้ที่มีการศึกษาในระดับต่ำกว่า เนื่องจากผู้ที่มีการศึกษาในระดับสูงมีทัศนคติแตกต่างกับผู้ที่มีการศึกษาต่ำกว่า จึงไม่ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ป่าไม้มากนัก เพราะเกรงว่าจะเกิดความขัดแย้งทางความคิดภายในชุมชนและส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านส่วนหนึ่ง เป็นเพราะผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงเข้าไปใช้ประโยชน์น้อยกว่า หากไปแสดงความคิดเห็นที่บ่งชี้ไปในทิศทางที่ขัดแย้งกับวิถีการดำเนินชีวิตของกลุ่มผู้เข้าไปใช้ประโยชน์จากป่า อาจจะทำให้เกิดความขัดแย้งได้

สรุปผู้ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ต่างกันทั้ง 4 ด้าน โดยส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มีระดับการศึกษา ตั้งแต่มัธยมศึกษาตอนปลาย/เทียบเท่า จนถึงระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่า มีส่วนร่วมมากกว่าผู้ที่ไม่ได้เรียนหนังสือ ผู้ที่มีระดับการศึกษาระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น

ตารางที่ 14 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแหวง จังหวัดภูเก็ต จำแนกตาม ระดับการศึกษา

(n=377)

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
1.การมีส่วนร่วมศึกษาปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	16.752	5	3.350	6.678*	.000
	ภายในกลุ่ม	186.132	371	.502		
	รวม	202.884	376			
2.การมีส่วนวางแผน	ระหว่างกลุ่ม	14.219	5	2.844	4.310*	.001
	ภายในกลุ่ม	244.775	371	.660		
	รวม	258.994	376			
3.การมีส่วนร่วมปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่ม	15.915	5	3.183	4.401*	.001
	ภายในกลุ่ม	268.310	371	.723		
	รวม	284.225	376			
4.การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	12.671	5	2.534	3.518*	.004
	ภายในกลุ่ม	267.265	371	.720		
	รวม	279.936	376			
เฉลี่ย	ระหว่างกลุ่ม	14.531	5	2.906	5.270*	.000
	ภายในกลุ่ม	204.599	371	.551		
	เฉลี่ย	219.130	376			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.4 ภูมิสำเนา

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ จำแนกตามภูมิสำเนา ดังแสดงในตารางที่ 15 ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนที่มีภูมิสำเนาต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแหวง จังหวัดภูเก็ต ในภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อธิบายได้ว่ากิจกรรมต่างๆที่จัดขึ้นล้วนแต่เป็นการเปิดโอกาสให้ทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วม ไม่ได้จำกัดว่าต้องเป็นคนในพื้นที่เท่านั้นแต่หากคนที่ย้ายถิ่นฐานมาจากที่อื่นก็สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้เท่าเทียมกัน ซึ่งสอดคล้องกับ สุขชี คำนวนศิลป์ (2550) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อุทยานแห่งชาติไทรโยค อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าภูมิสำเนาที่แตกต่างกันจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกันซึ่งต่างจากงานวิจัยของ วงศ์ปรกณ์ ชาราสุข (2556) ที่ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านทางสายในการจัดการป่าชายเลน ตำบลลิพัง อำเภอปะเหลียง จังหวัดตรังพบว่าภูมิสำเนาแตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนในภาพรวมต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับสถิติที่ระดับ .05 นั้นเพราะการที่มีภูมิสำเนาอยู่ในพื้นที่ทำให้มีการสำนึกรักชุมชนมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ย้ายมาเพียงเพื่อประกอบอาชีพ

ตารางที่ 15 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแหวง จังหวัดภูเก็ต จำแนกตาม ภูมิสำเนา

(n=377)

ระดับการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้	ภูมิสำเนา				t	Sig.
	เกิดในตำบล (n=294)		ย้ายถิ่นฐานมา (n=83)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1.การมีส่วนร่วมศึกษาปัญหา	1.16	.71	1.18	.81	.219	.82
2.การมีส่วนวางแผน	1.24	.82	1.27	.87	.261	.79
3.การมีส่วนร่วมปฏิบัติงาน	1.37	.87	1.30	.87	.622	.54
4.การมีส่วนร่วมติดตามและ ประเมินผล	1.27	.86	1.18	.86	.852	.40
เฉลี่ย	1.26	.75	1.23	.81	.294	0.77

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.5 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ จำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ดังแสดงในตารางที่ 16 ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ จำแนกตาม ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($t = 8.730$, $Sig = 0.000$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าการมีส่วนร่วมศึกษาปัญหาด้านการมีส่วนร่วมวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติงาน ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ต่างกันมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เขตห้ามล่าสัตว์ป่า เขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ดังนั้น จึงได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต โดยภาพรวม ,ด้านร่วมศึกษาปัญหา ,ด้านร่วมวางแผน ,ด้านร่วมปฏิบัติงานและ ด้านร่วมติดตามและประเมินผล ด้วยวิธีการทดสอบ (Scheffe's Method) รายละเอียดดังแสดงใน (ภาคผนวก ก ตารางที่ 7-11)

ระยะเวลาอาศัยอยู่ในพื้นที่ พบว่าผู้ที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน จะเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วมศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วมวางแผน การมีส่วนร่วมปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล ผู้ที่มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในพื้นที่ ต่างกันมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ รายละเอียดดังแสดงใน(ภาคผนวก ก ตารางที่ 7-11)

พบข้อสังเกตว่าประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 1-5 ปี มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ น้อยกว่าประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 6-10 ปี 11-15 ปี 16-20 ปี 21-30 ปี และมากกว่า 30 ปี โดยพบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ มากกว่า 30ปี นั้นเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในทุกระดับชั้นมากกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่แค่เวลาน้อย จากการสังเกตภายในชุมชน พบว่าส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนเกิดและเติบโตในพื้นที่อาศัยอยู่ในชุมชนมานานย่อมที่จะมีความผูกพันกับบริเวณพื้นที่ป่าเขาพระแทวไม่ว่าจะเป็นการประกอบอาชีพหรือการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่าเขาพระแทวก็ตาม ทำให้สามารถเห็นการเปลี่ยนแปลงไปของสภาพพื้นที่ป่าตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้ดี และนี่น่าจะเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้คนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นระยะเวลานานเกิดจิตสำนึกในการรักและหวงแหนทรัพยากรป่าไม้ อยากที่จะเข้ามาเล่าประสบการณ์ต่างๆที่ผ่านมาให้แก่คนรุ่นหลังเพื่อให้เกิดความตระหนักในการใช้ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ อยากให้พื้นที่ยังคงความสมบูรณ์ เพื่อให้ลูกหลานได้มีทรัพยากรใช้ในพื้นที่ต่อไป จึงส่งผลให้ผู้ที่อยู่อาศัยในพื้นที่เป็นระยะเวลานาน ให้ความร่วมมือและอยากที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในแต่ละขั้นตอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ส้ารววย สุดเฉลียวและคณะ (2557) ทำการศึกษา

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้บริเวณพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าดงระแนง อำเภอยางตลาดและอำเภอห้วยเม็กจังหวัดกาฬสินธุ์พบว่า ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้บริเวณพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าดงระแนงที่แตกต่างกัน เนื่องจากประชาชนที่มีการตั้งถิ่นฐานเป็นระยะเวลานานโดยเฉพาะตั้งแต่ 6 ปี ขึ้นไปมักจะมีความผูกพันและเห็นความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติที่ได้ทำการฟังกฟังมาเป็นเวลานานมากจึงเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากกว่าผู้ที่มีระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานน้อยกว่าและสอดคล้องกับงานวิจัยของสมพงษ์ ทองเกื้อ (2544) ทำการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการอนุรักษ์ป่าชายเลนของราษฎร ตำบลบางขุนไทร อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนที่แตกต่างกัน

สรุป ผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ มากกว่า 30 ปี นั้นเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในทุกระดับชั้นมากกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 1-5 ปี และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้น้อยกว่าประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 6-10 ปี 11-15 ปี 16-20 ปี และ 21-30 ปี

ตารางที่ 16 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เขตห้ามล่าสัตว์ป่า
เขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต จำแนกตาม ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่

(n=377)

ระดับการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้	แหล่ง ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
1.การมีส่วนร่วมศึกษาปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	17.197	5	3.439	6.872*	.000
	ภายในกลุ่ม	185.687	371	.501		
	รวม	202.884	376			
2.การมีส่วนวางแผน	ระหว่างกลุ่ม	19.172	5	3.834	5.932*	.000
	ภายในกลุ่ม	239.822	371	.646		
	รวม	258.994	376			
3.การมีส่วนร่วมปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่ม	32.561	5	6.512	9.600*	.000
	ภายในกลุ่ม	251.664	371	.678		
	รวม	284.225	376			
4.การมีส่วนร่วมติดตามและ ประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	27.020	5	5.404	7.927*	.000
	ภายในกลุ่ม	252.916	371	.682		
	รวม	279.936	376			
เฉลี่ย	ระหว่างกลุ่ม	23.067	5	4.613	8.730*	.000
	ภายในกลุ่ม	196.063	371	.528		
	รวม	219.130	376			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.6 อาชีพ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ จำแนกตาม อาชีพ ดังแสดงในตารางที่ 17 ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ จำแนกตาม อาชีพ โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($t = 3.661, \text{Sig} = 0.000$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าการมีส่วนร่วมศึกษาปัญหาด้านการมีส่วนร่วมวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติงาน ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล ผู้ที่มีอาชีพ ต่างกันมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เขตห้ามล่าสัตว์ป่า เขาพระแก้ว จังหวัดภูเก็ต แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ดังนั้น จึงได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแก้ว จังหวัดภูเก็ต โดยภาพรวม ,การมีส่วนร่วมศึกษาปัญหา ,การมีส่วนร่วมวางแผน ,การมีส่วนร่วมปฏิบัติงาน ด้วยวิธีการทดสอบ (Scheffe's Method) รายละเอียดดังแสดงใน(ภาคผนวก ก ตารางที่ 12-16)

อาชีพ พบว่า ผู้ที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วมวางแผน การมีส่วนร่วมปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล ผู้ที่มีอาชีพแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ รายละเอียดดังแสดงใน (ภาคผนวก ก ตารางที่ 12-16)

พบว่าประชาชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น สวนยางพารา ปาล์มน้ำมัน และเลี้ยงสัตว์ จะเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในแต่ละด้านมากกว่าผู้ที่ประกอบ อาชีพรับจ้างทั่วไป สวนผลไม้ ประมง ค้าขาย ธุรกิจส่วนตัว และ รัฐบาล เป็นต้น ทั้งนี้จากการสังเกตพบว่า กลุ่มอาชีพเกษตรกรรมจะเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมได้ง่าย เนื่องจากพื้นที่ในการเพาะปลูกอาจจะอยู่ใกล้ที่ทำการหน่วยงานเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแก้ว หรือ ที่ทำกินอาจอยู่บริเวณรอบแนวเขตอุทยานทำให้ทราบข่าวสารกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและเข้าร่วมกิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ร่วมกับทางหน่วยงานภาครัฐได้ง่ายกว่าผู้ที่ประกอบ อาชีพรับจ้างทั่วไป รัฐบาลราชการ หรือ ทำธุรกิจส่วนตัว และเป็นที่น่าสนใจว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพสวนผลไม้ไม้เนื้อแข็งอยู่ในกลุ่มของอาชีพเกษตรกรรม ทำไม่ถึงไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ในแต่ละด้านเหมือน อาชีพ สวนยางพารา ปาล์มน้ำมัน หรือ เลี้ยงสัตว์ จากการสอบถามชาวบ้านผู้ที่ประกอบอาชีพสวนผลไม้บอกว่า เนื่องจาก ชาวสวนผลไม้ไม่ได้มีการเก็บเกี่ยวผลผลิตทุกวันเหมือนกับยางพาราหรือปาล์มน้ำมัน แต่ สวนผลไม้จะเก็บเกี่ยวได้ตามช่วงฤดูกาลเท่านั้นทำให้ประชาชนต้องออกไปทำงานนอกพื้นที่เลยทำให้ไม่มีเวลาได้เข้าร่วมในการทำกิจกรรม แต่อย่างไรก็ตามกลุ่มคนที่ไม่ได้ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ก็ยังมีส่วนร่วมในด้านอื่นๆ เช่น ร่วมกันบริจาคเงินในการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมต่างๆที่จัดขึ้นเกี่ยวกับ

กิจกรรมการอนุรักษ์ มีส่วนร่วมในขั้นตอนของการวางแผนงาน หรือร่วมติดตามและประเมินผล เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัย ธวัช สิทธิกิจโยธิน (2543) ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติป่าชายเลน: ศึกษาเฉพาะกรณี ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า อาชีพเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจทำให้เกิดความแตกต่างในการเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติป่าชายเลน และสอดคล้องกับงานวิจัย วิไลพร จันทรสุวรรณ (2544) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของสมาชิกนิคมสร้างตนเองในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในนิคมสร้างตนเองท้ายเหมือง จังหวัดพังงา พบว่า อาชีพของสมาชิกนิคมสร้างตนเองท้ายเหมือง จังหวัดพังงามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กล่าวคือ อาชีพมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในด้านร่วมศึกษาปัญหาและติดตามผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งต่างจาก ผลการศึกษาของ วิทวัส แก้วทะนง (2541) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ประชาชนในบริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังที่มีอาชีพแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำแตกต่างกันด้วย โดยผู้ที่มีอาชีพการงานที่มั่นคง เช่น รับราชการ รัฐวิสาหกิจ ธุรกิจส่วนตัว ฯลฯ ย่อมมีความสนใจในการแสวงหาความรู้ทั้งจากการปฏิบัติงาน หรือจากการฝึกอบรมสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ได้มากกว่าและมักจะเข้ามามีบทบาทในขั้นตอนการ วางแผน การติดตามและประเมินผลมากกว่าอาชีพ เกษตรกรรม หรือ อาชีพรับจ้าง

สรุป ผู้ที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ แตกต่างกัน โดยพบว่าประชาชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม จะเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในแต่ละด้านมากกว่าผู้ที่ประกอบ อาชีพรับจ้างทั่วไป สวนผลไม้ ประมง ค้าขาย ธุรกิจส่วนตัว และ รับราชการ เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามกลุ่มคนที่ไม่ได้ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ก็ยังมีส่วนร่วมในด้านอื่นๆ เช่น ร่วมกันบริจาคเงินในการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมต่างๆที่จัดขึ้นได้

ตารางที่ 17 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เขตห้ามล่าสัตว์ป่า
เขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต จำแนกตาม อาชีพ

(n=377)

ระดับการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้	แหล่ง ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
1.การมีส่วนร่วมศึกษาปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	15.540	8	1.943	3.816*	.000
	ภายในกลุ่ม	187.344	368	.509		
	รวม	202.884	376			
2.การมีส่วนวางแผน	ระหว่างกลุ่ม	17.988	8	2.249	3.433*	.001
	ภายในกลุ่ม	241.005	368	.655		
	รวม	258.994	376			
3.การมีส่วนร่วมปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่ม	18.208	8	2.276	3.149*	.002
	ภายในกลุ่ม	266.017	368	.723		
	รวม	284.225	376			
4.การมีส่วนร่วมติดตามและ ประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	16.531	8	2.066	2.887*	.004
	ภายในกลุ่ม	263.405	368	.716		
	รวม	279.936	376			
เฉลี่ย	ระหว่างกลุ่ม	16.153	8	2.019	3.661*	.000
	ภายในกลุ่ม	202.977	368	.552		
	เฉลี่ย	219.130	376			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.7 รายได้

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ จำแนกตาม รายได้
ดังแสดงในตารางที่ 18 ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์
ทรัพยากรป่าไม้ จำแนกตาม รายได้ โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
ความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($t = 7.589$, $Sig = 0.000$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าการมีส่วน
ร่วมศึกษาปัญหาด้านการมีส่วนร่วมวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติงาน ด้านการมีส่วนร่วม
ติดตามและประเมินผล ผู้ที่มีรายได้ ต่างกันมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เขตห้ามล่า
สัตว์ป่า เขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ดังนั้น จึงได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต โดยภาพรวม ,การมีส่วนร่วมศึกษาปัญหา ,การมีส่วนวางแผน ,การมีส่วนร่วมปฏิบัติงาน ด้วยวิธีการทดสอบ (Scheffe's Method) รายละเอียดแสดงใน(ภาคผนวก ก ตารางที่ 17-21)

รายได้ พบว่า ผู้ที่มีรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วมวางแผน การมีส่วนร่วมปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล ผู้ที่มีรายได้แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ รายละเอียดแสดงใน (ภาคผนวก ก ตารางที่ 17-21)

พบว่าประชาชนที่มีรายได้อยู่ในช่วง 5,000,10,000-20,000 บาท มีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติและร่วมติดตามและประเมินผล น้อยกว่าครัวเรือนที่มีรายได้ 20,001-30,000บาท ,30,001- 40,000บาท,40,001-50,000บาท และ 50,001-60,000 อาจเป็นไปได้ว่าครัวเรือนที่มีรายได้ ในช่วง 5,000,10,000-20,000บาทนั้น ส่วนใหญ่ประกอบรับจ้างทั่วไปทำให้ไม่มีเวลาที่จะเข้าร่วม เนื่องจากเวลาและสถานที่ ดำเนินกิจกรรมนั้นตรงกับช่วงเวลาที่ต้องทำงานทำให้ครัวเรือนที่มีรายได้ ในช่วง 5,000,10,000-20,000บาท นั้นเข้ามามีส่วนร่วมน้อยกว่าครัวเรือนที่มีรายได้ในระดับสูง แต่หากช่วงเวลาที่จัดกิจกรรมนั้นไม่ตรงกับช่วงที่พวกเขาทำงานเขาก็เต็มใจที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมที่จัดขึ้นเพราะเนื่องจากบางคนก็เคยเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่า และมองว่าหากมีเวลาก็จะไปร่วมกิจกรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของสมพงษ์ ทองเกื้อ (2548) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของราษฎรตำบลบางขุนไทร อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี พบว่ารายได้เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน โดยพบว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่านั้นต้องทำงานเพื่อหารายได้ใน การดำรงชีวิต ทำให้โอกาสที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์นั้นจึงมีน้อยกว่า และต่างจากงานวิจัยของ สมชาย สุกุลวรรณรักษ์ (2550) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าของประชาชนรอบพื้นที่อุทยานแห่งชาติน้ำตกสี่ขีด จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ประชาชนที่มีรายได้สูงมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าสูงกว่าผู้ที่มีรายได้น้อย และยังพบว่าผู้ที่มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 5,000บาท มีส่วนร่วมรองลงมาจากผู้ที่มีรายได้สูงเนื่องจาก กลุ่มผู้ที่รายได้น้อยอาศัยอยู่รอบบริเวณที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมได้ง่าย เช่น อาศัยอยู่ใกล้ที่ทำการ หรือหน่วยพิทักษ์อุทยานฯบริเวณแนวเขตอุทยาน จึงทราบข่าวในการจัดกิจกรรมที่หน่วยงานภาครัฐได้ได้ง่าย ทั้งนี้ผู้ที่มีรายได้น้อยบางครั้งอาจจะว่างงาน ทำให้มีเวลาว่างมากขึ้นรวมทั้งผู้ที่มีรายได้น้อยมักจะถูกนายจ้างให้เข้าร่วมกิจกรรมการมีส่วนร่วมแทน เช่น ลูกจ้างกรีดยาง และอาศัยอยู่ในสวนยางที่ติดกับแนวเขตอุทยานฯ คนเรานี้มักใช้ประโยชน์จากป่าเป็นหลักในการ

ดำรงชีพ เมื่อได้รับข่าวให้เข้าร่วมกิจกรรม เช่น การร่วมปลูกป่ากับหน่วยงานราชการก็จะเข้าร่วมโดยไม่ปฏิเสธ เป็นที่น่าสังเกตเช่นเดียวกันว่า ครว้เรือนที่มีรายได้มากกว่า 60,001บาท นั้นมีส่วนร่วมในศึกษาปัญหา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ และร่วมติดตามและประเมินผล น้อยกว่าครว้เรือนที่มีรายได้ 20,001-30,000บาท,30,001- 40,000บาท,40,001-50,000บาท และ 50,001-60,000 บาท อาจเป็นเพราะ ครว้เรือนที่มีรายได้มากกว่า 60,001บาท นั้น ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว ค้าขาย หรือรับราชการ จึงทำให้ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วม แต่จากการสอบถามพบว่า แม้จะไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนอื่น แต่ก็มีส่วนร่วมในด้านอื่นๆ เช่น บริจาคเงินในการดำเนินกิจกรรม หรือบริจาควัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆที่จัดขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ วลัยภรณ์ ดาวสุวรรณ (2533) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมบึงขุนทะเล พบว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมบึงขุนทะเล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีรายสูงมีความพร้อมทางการเงินและสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้มากกว่ากลุ่มคนที่รายได้น้อย ซึ่งต่างจากงานวิจัยของ พระมหาประกาศิต สิริเมโธ (ฐิติปสิทธิกร) (2556) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม พบว่า ผู้ที่มีรายได้สูงมีส่วนร่วมในทุกด้านมากที่สุดและผู้ที่มีรายได้น้อยมีส่วนร่วมในทุกด้านน้อยที่สุด เนื่องมาจากผู้ที่มีรายได้ต่อเดือนสูงมีฐานะทางการเงินที่ดีมักจะมีเวลาในการทำงานเพื่อสังคมมากกว่าผู้ที่มีรายได้น้อย เนื่องมาจากต้องหารายรับให้เพียงพอต่อรายจ่ายจึงทำให้ระดับการมีส่วนร่วมในทุกด้านน้อย

สรุป ผู้ที่มีรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แตกต่างกัน พบว่าประชาชนที่มีรายได้อยู่ในช่วง 5,000,10,000-20,000 บาท มีส่วนร่วมในศึกษาปัญหา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติและร่วมติดตามและประเมินผล น้อยกว่าครว้เรือนที่มีรายได้ 20,001-30,000บาท ,30,001- 40,000บาท,40,001-50,000บาท และ 50,001-60,000 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ที่มีรายได้น้อยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ รับจ้างทั่วไปทำให้ไม่มีเวลา ทำให้เข้ามามีส่วนร่วมน้อยกว่าครว้เรือนที่มีรายได้ในระดับสูง แต่หากช่วงเวลาที่จัดกิจกรรมนั้นไม่ตรงกับช่วงที่พวกเขาทำงานเขาก็เต็มใจที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมที่จัดขึ้นเพราะเนื่องจากบางคนก็เคยเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่า

ตารางที่ 18 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เขตห้ามล่าสัตว์ป่า
เขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต จำแนกตาม รายได้

(n=377)

ระดับการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้	แหล่ง ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
1.การมีส่วนร่วมศึกษาปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	16.204	6	2.701	5.353*	.000
	ภายในกลุ่ม	186.680	370	.505		
	รวม	202.884	376			
2.การมีส่วนวางแผน	ระหว่างกลุ่ม	23.880	6	3.980	6.263*	.000
	ภายในกลุ่ม	235.113	370	.635		
	รวม	258.994	376			
3.การมีส่วนร่วมปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่ม	28.085	6	4.681	6.762*	.000
	ภายในกลุ่ม	256.139	370	.692		
	รวม	284.225	376			
4.การมีส่วนร่วมติดตามและ ประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	32.454	6	5.409	8.087*	.000
	ภายในกลุ่ม	247.482	370	.669		
	รวม	279.936	376			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	24.011	6	4.002	7.589*	.000
	ภายในกลุ่ม	195.119	370	.527		
	รวม	219.130	376			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.6 ลักษณะการใช้ที่ดินและลักษณะการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน

1) ลักษณะการใช้ที่ดินและลักษณะ

การจำแนกข้อมูลภาพถ่ายดาวเทียม พ.ศ. 2545 และ พ.ศ. 2557 ในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแหวง และรอบพื้นที่เขตห้ามล่าฯ ระยะรัศมี 2 กิโลเมตร จากขอบเขตห้ามล่าฯ ครอบคลุมพื้นที่ 83.19 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 51,994 ไร่ โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากดาวเทียม LANDSAT -5ระบบ TM ซึ่งสามารถจำแนกประเภทการใช้พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแหวง ออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้ (ตารางที่ 19)

(1) พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง

พื้นที่อยู่อาศัย ประกอบด้วย เขตชุมชน อาคาร บ้านเรือน กลุ่มของที่พักอาศัย สถานที่ราชการ สถานประกอบการ โรงแรม บังกะโล เป็นต้น ผลจากการจำแนกข้อมูลภาพถ่ายดาวเทียมทั้ง 2 ปี พบว่า พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง ปีพ.ศ.2545 มีเนื้อที่ประมาณ 3,670 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 7.06 และในปี พ.ศ.2557 มีเนื้อที่ประมาณ 8,394 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 16.14 จากผลการศึกษา พบว่าพื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้างมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี จากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในด้านการท่องเที่ยว มีการลงทุนภาคเอกชนในด้านการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ และด้วยจำนวนนักท่องเที่ยวที่นิยมเดินทางเข้ามาจังหวัดภูเก็ตอย่างต่อเนื่องทุกปีทำให้มีสร้างสิ่งปลูกสร้างมากขึ้น รวมทั้งการเคลื่อนย้ายประชากรเข้ามาทำงานในพื้นที่ด้วย

(2) พื้นที่เกษตรกรรม

พื้นที่เกษตร ซึ่งประกอบไปด้วย พื้นที่ที่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเพาะปลูก ทำเกษตรกรรม พื้นที่สวนยางพารา พื้นที่สวนปาล์ม พื้นที่สวนผลไม้ สวนผสม เช่น สะตอ ฝรั่ง ผักเหียง ทุเรียน เงาะ ลองกอง มังคุด มะพร้าว สับปรด นาข้าว สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เป็นต้น ผลจากการจำแนกข้อมูลภาพถ่ายดาวเทียมทั้ง 2 ปี พบว่า พื้นที่เกษตรกรรม พ.ศ.2545 มีเนื้อที่ประมาณ 29,729 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 57.18 และในปี พ.ศ.2557 มีเนื้อที่ประมาณ 27,128 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 52.17 จากการศึกษาพบว่า พื้นที่เกษตรกรรมมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากสภาพพื้นที่ถูกเปลี่ยนไปเป็นที่พื้นที่ชุมชนและที่อยู่อาศัยเพิ่มมากขึ้น

(3) พื้นที่ป่าไม้

พื้นที่ป่าไม้ของพื้นที่ศึกษา มีลักษณะที่ยังอุดมสมบูรณ์ และมีความหลากหลายทางนิเวศ รวมถึง ป่าชายเลน เป็นต้น ผลจากการจำแนกข้อมูลภาพถ่ายดาวเทียมทั้ง 2 ปี พบว่า พื้นที่ป่าไม้ พ.ศ.2545 มีเนื้อที่ประมาณ 16,976 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 32.64 และในปีพ.ศ.2557 มีเนื้อที่ประมาณ 14,517 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 27.92 จากการศึกษาพบว่า พื้นที่ป่าไม้มีการลดลง จาก พ.ศ. 2545 – พ.ศ.2557 เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในรูปแบบอื่นเพิ่มมากขึ้น

(4) พื้นที่แหล่งน้ำ

พื้นที่แหล่งน้ำ หมายถึง แหล่งน้ำผิวดินทั้งที่เป็นแหล่งน้ำผิวดิน และแหล่งน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น เป็นต้น ผลจากการจำแนกข้อมูลภาพถ่ายดาวเทียมทั้ง 2 ปี พบว่า พื้นที่แหล่งน้ำ พ.ศ. 2545 มีเนื้อที่ประมาณ 415 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.80 และในปี พ.ศ. 2557 มีเนื้อที่ประมาณ 400 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.77 จากการศึกษาพบว่า พื้นที่แหล่งน้ำ มีการลดลง จาก พ.ศ. 2545 – พ.ศ.2557 เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในรูปแบบอื่น

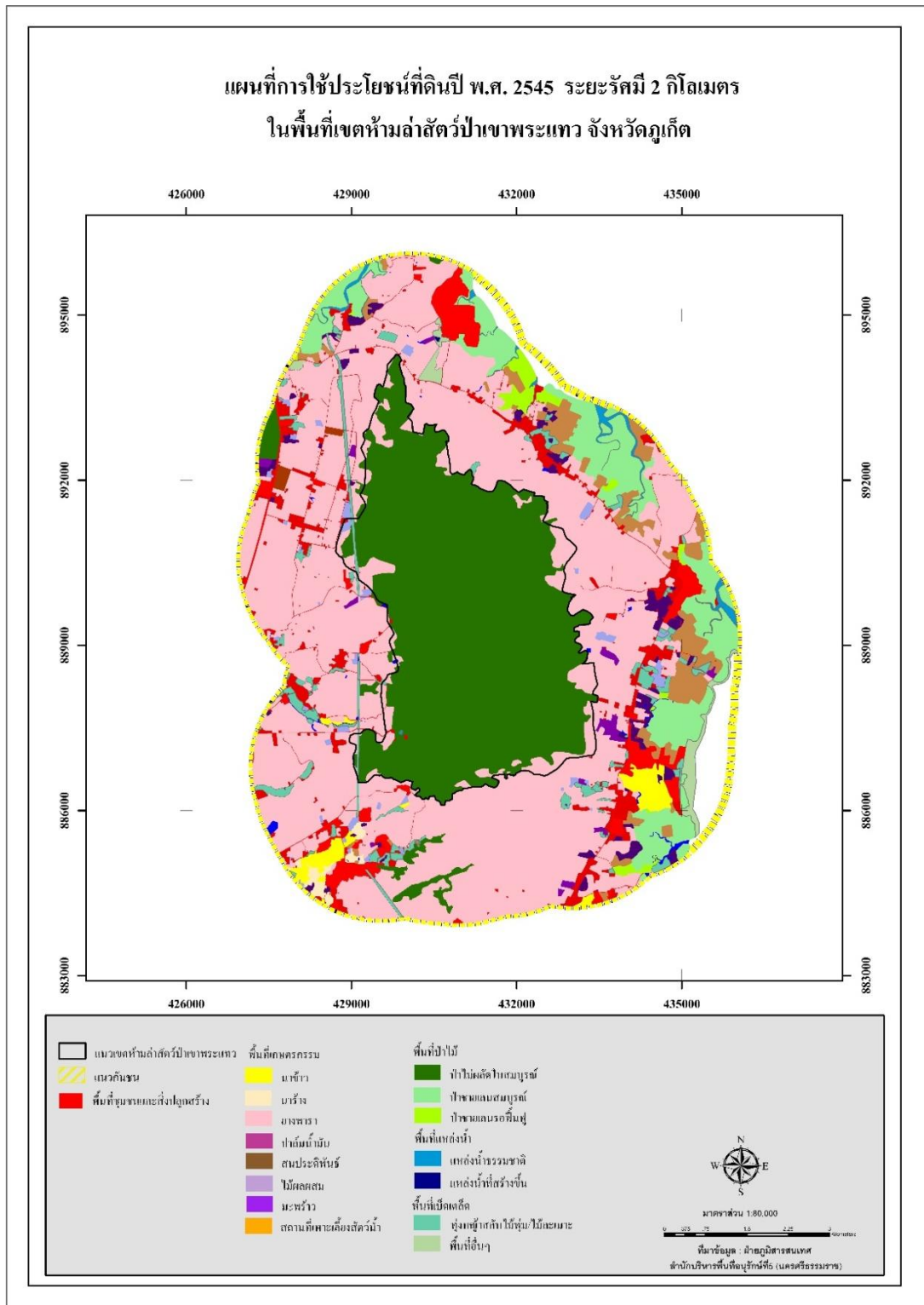
(5) พื้นที่เบ็ดเตล็ด

พื้นที่เบ็ดเตล็ด หมายถึง ท่งหญ้าและป่าละเมาะ พื้นที่ลุ่ม เหมือนแระ บ่อขุดเก่า เหมือนเก่า บ่อดิน บ่อทราย พื้นที่ถม และอื่นๆ ผลจากการจำแนกข้อมูลภาพถ่ายดาวเทียมทั้ง 2 ปี พบว่า พื้นที่แหล่งน้ำ พ.ศ. 2545 มีเนื้อที่ประมาณ 1,206 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 2.32 และในปี พ.ศ.2557 มีเนื้อที่ประมาณ 1,555 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 3.00 จากผลการศึกษาพบว่า พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีการเพิ่มขึ้นของพื้นที่เล็กน้อย โดยส่วนมากมักจะเป็นพื้นที่ถม เตรียมไว้สำหรับสร้างที่อยู่อาศัย หรือสร้างสำหรับการใช้ที่ดินในรูปแบบอื่นๆ

ตารางที่ 19 ลักษณะการใช้ที่ดินบริเวณพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว

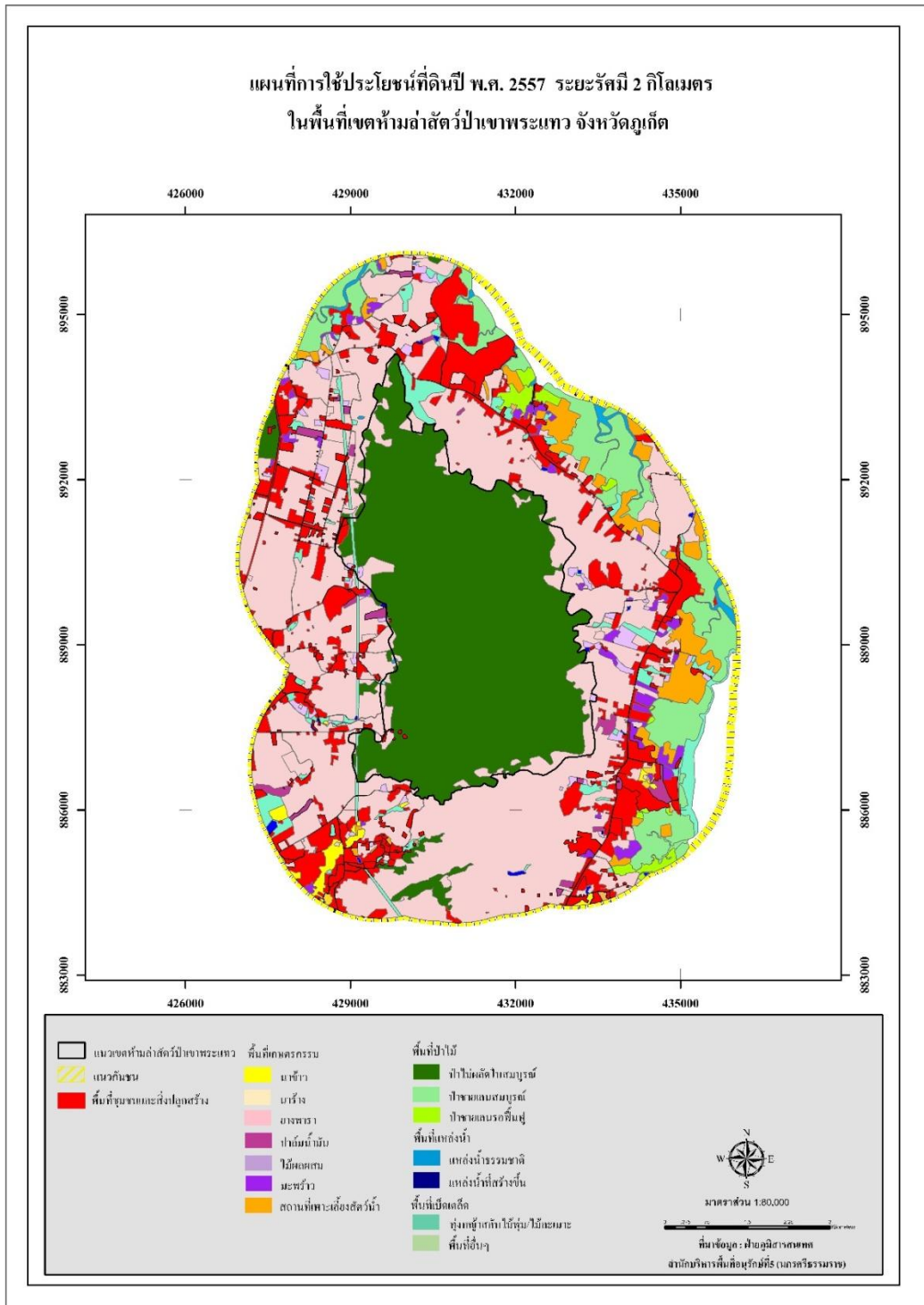
ในปี พ.ศ. 2545 – พ.ศ.2557

ประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	ปี2545		ปี2557	
	ไร่	ร้อยละ	ไร่	ร้อยละ
1.พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	3,670	7.06	8,394	16.14
2.พื้นที่เกษตรกรรม	29,729	57.18	27,128	52.17
3.พื้นที่ป่าไม้	16,974	32.64	14,517	27.92
4.พื้นที่น้ำ	415	0.80	400	0.77
5.พื้นที่เบ็ดเตล็ด	1,206	2.32	1,555	3.00
พื้นที่รวม	51,994	100	51,994	100

ภาพที่ 5 แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน ปี พ.ศ. 2545

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศ ส่วนฟื้นฟูและพัฒนาพื้นที่อนุรักษ์
 สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 5 (นครศรีธรรมราช)

ภาพที่ 6 แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินใน ปี พ.ศ. 2557

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศ ส่วนฟื้นฟูและพัฒนาพื้นที่อนุรักษ์
 สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 5 (นครราชสีมา)

2) ลักษณะการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน

การศึกษาสภาพการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน โดยใช้เทคนิคการซ้อนทับข้อมูล (overlay) ระหว่างข้อมูลแผนที่การใช้ที่ดินของ พ.ศ. 2545 และ พ.ศ. 2557 ตามช่วงเวลาที่ต้องการศึกษา คือระหว่างปี พ.ศ. 2545 และ พ.ศ. 2557 โดยใช้โปรแกรมประมวลผลข้อมูลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการวิเคราะห์การใช้ที่ดิน เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน ดังตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 20 การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินบริเวณพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว
ในปี พ.ศ. 2545 – พ.ศ.2557

ประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	พื้นที่ (ไร่)			
	ปี 2545	ปี 2557	การเปลี่ยนแปลง	การเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)
1.พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	3,670	8,394	+4,724	+9.08
2.พื้นที่เกษตรกรรม	29,729	27,128	-2,601	-5.00
3.พื้นที่ป่าไม้	16,974	14,517	-2,457	-4.73
4.พื้นที่น้ำ	415	400	-15	-0.02
5.พื้นที่เบ็ดเตล็ด	1,206	1,555	+349	0.67
พื้นที่รวม	51,994	51,994	0.00	0.00

การศึกษาสภาพการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินระหว่างปี พ.ศ. 2545 และ พ.ศ.2557 ได้ผลลัพธ์ของสภาพการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน สามารถสรุปลักษณะการเปลี่ยนแปลงได้ดังนี้

(1) การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้างพบว่า เพิ่มขึ้นประมาณ 4,724 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 9.08 (ตารางที่ 20) ทั้งนี้พื้นที่ศึกษามีพื้นที่ที่อยู่อาศัยเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน เนื่องจากจากการปรับเปลี่ยนพื้นที่ให้เหมาะสมต่อการรองรับนักท่องเที่ยว ก่อให้เกิดการพัฒนาตามมาในหลายๆด้าน ไม่ว่าจะเป็นการเพิ่มขึ้นของสิ่งปลูกสร้าง การขยายตัวของพื้นที่ รวมไปถึงการอพยพของประชากรเข้ามาอาศัยในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น

และจากการลงสำรวจสภาพพื้นที่ พบว่า รอบบริเวณแนวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแหวน มีการปลูกสร้างอาคารบ้านเรือน บ้านเช่า และรีสอร์ท เพิ่มมากขึ้น และมีความเป็นไปได้สูงที่พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้างในขอบบริเวณแนวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแหวน จะเพิ่มสูงขึ้นและมีการเปลี่ยนแปลงจากพื้นที่ต่าง ๆ เป็นพื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง ดังเช่น เปลี่ยนจากพื้นที่เกษตรกรรม 4,371 ไร่ เปลี่ยนจากพื้นที่แหล่งน้ำ 42 ไร่ และ เปลี่ยนจาก พื้นที่เบ็ดเตล็ด 261 ไร่ ตามลำดับ (ตารางที่ 21) ซึ่งการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ดังกล่าว จะเห็นได้ว่า มีการเปลี่ยนแปลงจากพื้นที่เกษตรกรรม มากที่สุด พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้างขยายตัวเพิ่มสูงขึ้น โดยเข้าไปแทนที่การใช้ที่ดินทุกประเภท เช่น สวนยางพารา สวนมะพร้าว นาข้าว แหล่งน้ำ ป่าชายเลน และป่าไม้ เป็นต้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤนาถ พยัคฆา (2556) ได้ทำการศึกษาอิทธิพลจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินต่อการทำลายป่าไม้ใน จังหวัดภูเก็ต ผลการศึกษาพบว่า จากการเพิ่มขึ้นของพื้นที่อยู่อาศัยที่เปลี่ยนแปลงแทนที่ทุกประเภทการใช้ที่ดิน ได้แก่ พื้นที่ชายหาด สวนมะพร้าว นาข้าว แหล่งน้ำ ยางพารา ป่าชายเลน และ ป่าไม้ เนื่องจากมีความต้องการที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้นเพื่อรองรับการเพิ่มขึ้นของประชากรจากกิจกรรมการท่องเที่ยว

(2) การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่เกษตรกรรม พบว่า พื้นที่เกษตรกรรมลดลงประมาณ 4,601 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 5.00 (ตารางที่ 20) ในอดีตอาชีพหลักของคนในพื้นที่ คือ อาชีพเกษตรกรรม เช่น การทำสวนยางพารา สวนผลไม้ สวนมะพร้าว นาข้าว เป็นต้น แต่เมื่อมีการเติบโตของเศรษฐกิจการท่องเที่ยวพื้นที่เกษตรกรรมส่วนหนึ่งก็ถูกเปลี่ยนไปเป็นพื้นที่อยู่อาศัย เพื่อรองรับการท่องเที่ยวที่กำลังเจริญเติบโต เช่น โรงแรม บ้านเช่า และสิ่งปลูกสร้างอื่น ๆ ซึ่งการขยายตัวของพื้นที่เมือง การท่องเที่ยว และการอพยพเข้ามาทำงาน มีผลกระทบต่อพื้นที่ป่าไม้และพื้นที่เกษตรกรรมลดลงเนื่องจากการแปรสภาพเป็นพื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง 29,831 ไร่ พื้นที่แหล่งน้ำ 234 ไร่ และ พื้นที่เบ็ดเตล็ด 110 ไร่ ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤนาถ พยัคฆา (2556) ศึกษาอิทธิพลจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินต่อการทำลายป่าไม้ใน จังหวัดภูเก็ต ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยหลักที่ส่งผลให้พื้นที่ป่าไม้ลดลง คือการเพิ่มขึ้นของพื้นที่เกษตรกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สวนยางพารา พบว่าเพิ่มขึ้นแทนที่ป่าไม้และเมื่อมีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในด้านการท่องเที่ยวจึงก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินที่ดินในพื้นที่มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินจากการทำเกษตรกรรมไปเป็นที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้น

(3) การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ป่าไม้ พบว่าพื้นที่ป่าไม้ลดลงประมาณ 2,457 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 4.73 (ตารางที่ 20) การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าไม้ส่วนใหญ่เกิดจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร ทำให้ความต้องการพื้นที่ทำกินเพิ่มตามขึ้นไปด้วย ส่งผลให้มีการขยายพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งอัตราการลดลงเกิดจากการแทนที่โดยพื้นที่เกษตรกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่สวนยางพารา การบุกรุกเพื่อทำสวนยางพาราเป็นสาเหตุสำคัญที่ส่งผลให้ป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ลดลง ทั้งในพื้นที่ป่าทั่วไป และ ในเขตป่าสงวน เช่นในพื้นที่บริเวณเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงมีพระราชดำริว่าสภาพป่าไม้ส่วนใหญ่ถูกบุกรุก เพื่อปลูกยางพารา และพืชเศรษฐกิจอื่น ๆ ด้วยเหตุนี้จึงมีความเป็นไปได้ที่จะทำให้พื้นที่ป่าไม้ของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว ลดลง เนื่องจากการแปรสภาพเป็นพื้นที่เกษตรกรรม 9,097 ไร่ พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง 6,115 ไร่ และพื้นที่แหล่งน้ำ 14 ไร่ ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จรรย์ธร บุญญานุภาพ (2541) ได้ศึกษาการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เพื่อกำหนดพื้นที่เสี่ยงต่อการถูกบุกรุกของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง พบว่า พื้นที่ป่าไม้มีพื้นที่ลดลงโดยพื้นที่ป่าส่วนใหญ่ถูกเปลี่ยนสภาพไปเป็นพื้นที่อื่น ๆ, พื้นที่เกษตรกรรม, พื้นที่แหล่งน้ำ, พื้นที่อยู่อาศัย ตามลำดับ

(4) การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่แหล่งน้ำ พบว่าพื้นที่แหล่งน้ำลดลงประมาณ 15 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.02 (ตารางที่ 20) จะเห็นได้ว่าผลจากการลดลงของพื้นที่ป่าไม้ที่เห็นได้ชัดที่สุด คือ การลดลงของพื้นที่แหล่งน้ำ ในปัจจุบันปริมาณน้ำลดลงอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากพื้นที่ต้นน้ำถูกเปลี่ยนเป็นพื้นที่เกษตรกรรม 107 ไร่ เปลี่ยนเป็นพื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง 85 ไร่ เปลี่ยนเป็นพื้นที่เบ็ดเตล็ด 124 ไร่ และเปลี่ยนเป็นป่าชายเลนสมบูรณ์ 96 ไร่ ซึ่งหากพื้นที่แหล่งน้ำถูกเปลี่ยนไปเป็นการใช้ที่ดินประเภทอื่น ๆ ย่อมมีผลทำให้ปริมาณน้ำลดลง ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำตามมาในอนาคต

(5) การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่เบ็ดเตล็ด พบว่าพื้นที่เบ็ดเตล็ดเพิ่มขึ้นประมาณ 349 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.67 (ตารางที่ 20) การเปลี่ยนแปลงจากพื้นที่ต่าง ๆ เป็นพื้นที่เบ็ดเตล็ด ดังนี้ เปลี่ยนจากพื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง 1,397 ไร่ เปลี่ยนจากพื้นที่เกษตรกรรม 110 ไร่ เปลี่ยนจากพื้นที่แหล่งน้ำ 31 ไร่ ตามลำดับ เช่น พื้นที่บางส่วนเป็นเหมืองเก่า บ่อขุดเก่า เหมืองแร่ร้างจะปล่อยพื้นที่ทิ้งกลายเป็นบ่อดิน เพราะหมดการได้รับสัมปทานจากรัฐบาล และเมื่อเวลาผ่านไปจะมีต้นหญ้าขึ้นปกคลุมและต้นไม้ขึ้นกลายเป็นป่า แต่ในเวลาต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ดังกล่าวขึ้น โดยพื้นที่ลุ่มบางแห่งได้มีการนำดินมาถมเพื่อสร้างเป็นชุมชนและสิ่งปลูกสร้างขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้ทำให้การใช้ที่ดินมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

จะเห็นได้ว่าในระยะเวลา 13 ปีที่ผ่านมา มีการลดลงของพื้นที่ป่าส่วนใหญ่มีผลมาจากการแทนที่โดยพื้นที่เกษตรกรรม โดยพื้นที่ส่วนใหญ่มักจะปลูกยางพาราและยิ่งในช่วงที่ราคายางพาราราคาสูงถึง กิโลกรัม 200 ยิ่งส่งผลให้ประชาชนชนในพื้นที่หันมาปลูกยางพาราเพิ่มมากขึ้น และพบว่าในพื้นที่เขตป่าสงวน เช่นพื้นที่ป่าในบริเวณ เขานาคเกิด เขาพระแทว ปัจจุบันพบว่าสภาพพื้นที่ป่าส่วนใหญ่ถูกบุกรุกแผ้วถางเป็นจำนวนมาก ซึ่งสอดคล้องกับ (สุกฤดี กระจ่างจันทร์, 2551) การลดลงของพื้นที่ป่าดิบชื้นในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติเขาพนมเบญจาและอุทยานแห่งชาติเขาพนมเบญจา จังหวัดกระบี่ เนื่องจากประชากรในพื้นที่มีการบุกรุกพื้นที่ป่า เพื่อปรับเปลี่ยนไปเป็นพื้นที่ทางการเกษตร เพื่อ ปลูกยางพารา สวนปาล์ม อันเนื่องมาจากราคาผลผลิตทางการเกษตรมีราคาสูงขึ้น เป็นต้น นอกจากนี้ในพื้นที่ยังมีการเพิ่มขึ้นของชุมชนและสิ่งปลูกสร้างเนื่องจากการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการ

ใช้ที่ดินและจากปริมาณประชาชนในพื้นที่และประชาชนที่เพิ่มขึ้นจากการเข้ามาท่องเที่ยวทำให้มีการขยายพื้นที่ของสิ่งปลูกสร้างเข้าไปในพื้นที่เกษตรกรรมเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นเมื่อพื้นที่เกษตรเดิมถูกเปลี่ยนแปลงแทนที่โดยพื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง นั้นยังส่งผลให้การเกษตรได้ขยายตัวขึ้นไปบนพื้นที่สูงมากยิ่งขึ้น นั่นจึงเป็นเหตุที่ทำให้พื้นที่ป่าไม้ลดลง

ตารางที่ 21 ลักษณะการเปลี่ยนแปลงพื้นที่การใช้ที่ดินบริเวณเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแก้ว
ในปี พ.ศ. 2545 – พ.ศ.2557

ลักษณะการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน	พื้นที่ (ตาราง		
	กิโลเมตร)	พื้นที่(ไร่)	การเปลี่ยนแปลง(%)
พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้างเปลี่ยนเป็นพื้นที่เกษตรกรรม	7.0	4,371	8.42
พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้างเปลี่ยนเป็นพื้นที่แหล่งน้ำ	0.07	42	0.1
พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้างเปลี่ยนเป็นพื้นที่เบ็ดเตล็ด	0.41	261	0.50
พื้นที่เกษตรกรรมเปลี่ยนเป็นพื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	47.72	29,831	57.40
พื้นที่เกษตรกรรมเปลี่ยนเป็นพื้นที่เบ็ดเตล็ด	0.2	110	0.21
พื้นที่เกษตรกรรมเปลี่ยนเป็นพื้นที่แหล่งน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น	0.37	234	0.46
พื้นที่ป่าไม้เปลี่ยนเป็นพื้นที่เกษตรกรรม	14.6	9,097	18.50
พื้นที่ป่าไม้เปลี่ยนเป็นพื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	9.70	6,115	12.8
พื้นที่ป่าไม้เปลี่ยนเป็นพื้นที่แหล่งน้ำ	0.02	14	0.03
พื้นที่น้ำเปลี่ยนเป็นพื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	0.14	88	0.18
พื้นที่น้ำเปลี่ยนเป็นพื้นที่เกษตรกรรม	0.17	107	0.21
พื้นที่น้ำเปลี่ยนเป็นพื้นที่เบ็ดเตล็ด	0.19	124	0.24
พื้นที่น้ำเปลี่ยนเป็นป่าชายเลนสมบูรณ์	0.15	96	0.18
พื้นที่เบ็ดเตล็ดเปลี่ยนเป็นพื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	2.23	1,397	2.68
พื้นที่เบ็ดเตล็ดเปลี่ยนเป็นพื้นที่ป่าไม้	0.12	76	0.15
พื้นที่เบ็ดเตล็ดเปลี่ยนเป็นพื้นที่แหล่งน้ำ	0.04	31	0.06
รวม	83.19	51,994	100

3.7 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

เป็นการศึกษาโดยสอบถามความคิดเห็นของประชาชน โดยใช้แบบสอบถามประชาชนในส่วนที่ 5 ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด เพื่อศึกษาสภาพปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ กรณีศึกษา เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลปัญหาผลการศึกษาดังนี้

1) ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่ถูกต้องเนื่องจาก หน่วยงานที่เข้ามาให้ความรู้เพื่อสร้างความเข้าใจให้แก่ประชาชนยังมีน้อยและไม่ทั่วถึง มีผลทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อยู่ในระดับที่น้อยอยู่ ประกอบกับประชาชนคิดว่าหน้าที่การดูแลทรัพยากรป่าไม้เป็นหน้าที่ของทางเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทวไม่ได้เป็นหน้าที่ของทุกคนในชุมชนในการดูแลทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ส่งผลให้ประชาชนในชุมชนไม่เห็นความสำคัญในการมีส่วนร่วมและเป็นช่องโหว่ให้พวกที่ค้ำมาลักลอบตัดไม้ในพื้นที่

2) การประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร รวมถึงกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ยังมีน้อย

3) ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีเวลาเนื่องจากต้องประกอบอาชีพ ทำให้ขาดความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

4) ประชาชนทั่วไป ที่มีใช้คณะกรรมการ หรือ อาสาสมัครต่างๆ ไม่มีโอกาสได้เข้าร่วมประชุม วางแผน ปฏิบัติงาน รวมถึงร่วมติดตามและประเมินผล ในงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เนื่องจากไม่ได้มีการสนับสนุนให้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนอย่างจริงจัง

5) ขาดการประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่กับประชาชนทำให้เกิดความเข้าใจไม่ตรงกัน ทำให้การทำงานจึงไม่ประสานสอดคล้องและไม่ได้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

6) ผู้นำชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ แนวทางในการแก้ไขปัญหาเห็นควรให้หน่วยงานราชการไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานทางเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว หรือ หน่วยงานอื่นๆ เข้ามาให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องของการอนุรักษ์อย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยจะต้องมีการประชาสัมพันธ์ในทุกรูปแบบเพื่อสร้างแนวร่วมเชิงรุก โดยการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง จัดให้มีการอบรม พาไปดูงานนอกพื้นที่ เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจให้เกิดแก่ชาวบ้าน จัดเวทีขึ้นเพื่อให้คนในชุมชนได้มีฤทธิ์แสดงความคิดเห็น ความต้องการที่แท้จริง

3.8 ผลการเสวนาระดมความคิดเห็น (Focus Group)

การเสวนาระดมความคิดเห็นเป็นการศึกษาวัตถุประสงค์ ข้อที่ 3 เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยมีผู้เข้าร่วมหาแนวทางในครั้งนี้ได้แก่ กลุ่มประชาชนที่อาศัยอยู่รอบแนวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทวระยะรัศมี 2 กิโลเมตร จำนวน 50 คน ผู้นำท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ได้แก่ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 2 7 9 10 และ 11 ตำบลเทพกระษัตรีจำนวน 5 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 ตำบล ศรีสุนทร จำนวน 1 คนผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 2 3 และ 4 ตำบลป่าคลอกจำนวน 3 คน กำนันตำบลเทพกระษัตรี จำนวน 1 คน กำนันตำบลศรีสุนทร จำนวน 1 คน กำนันตำบลป่าคลอก จำนวน 1 คน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเทพกระษัตรีจำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่ฝ่ายจัดการที่ดินจากสำนักบริหารจำนวน 1 คนเจ้าหน้าที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จำนวน 5 คน โดยตัวแทนที่เข้าร่วมในการประชุมมีจำนวน ทั้งหมด 69 คนเพื่อระดมความคิดเห็นหาแนวทางที่เหมาะสมในการสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่า โดยผู้วิจัยนำผลการศึกษามีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว ได้แก่ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้รับทราบ โดยให้ประชาชนร่วมแสดงความคิดเห็น เสนอปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นร่วมกันหาแนวทางที่เป็นความต้องการที่แท้จริงของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ นอกจากนี้ยังนำเอาแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่มาประกอบ เพื่อที่จะให้ประชาชนได้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพพื้นที่ในช่วงเวลา 13 ปีที่ผ่านมา ว่าพื้นที่เปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินไปมากน้อยมีการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทใดและการใช้ประโยชน์ที่ดินส่งผลกระทบต่อทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่มากน้อยเพียงใด เพื่อให้ประชาชนได้เข้าใจมากยิ่งขึ้น โดยผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาต่อผู้เข้าร่วมประชุมโดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับน้อยทุกด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมศึกษาปัญหา ด้านการมีส่วนวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติงาน ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล ดังนั้นจึงควรมีการสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทมากขึ้น ในการเข้ามามีส่วนร่วมโดยการแสดงความคิดเห็น และการดำเนินกิจกรรมต่างๆรวมไปถึงการให้ความร่วมมือในการติดตามและประเมินผลเกี่ยวกับกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งจะเป็นการดีต่อการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและทำให้เกิดความยั่งยืนของทรัพยากรป่าไม้

ผลจากการจัดประชุมเสวนาระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ กลุ่มตัวแทนได้หารือเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่พบว่า สาเหตุหลักๆที่ทำให้ประชาชนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมนั้นคือ

1) การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร รวมถึงกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ให้ประชาชนรับทราบยังไม่ทั่วถึง ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม ส่งผลทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมน้อย และส่วนใหญ่กลุ่มที่เข้าไปมีส่วนร่วมในพื้นที่ที่จะมีส่วนร่วมในระดับปฏิบัติเป็นครั้งคราวเท่านั้น ตามที่หน่วยงานภาครัฐขอความร่วมมือ และในด้านการร่วมศึกษาปัญหา ด้านการวางแผน ด้านการร่วมติดตามและประเมินผล ยังมีส่วนร่วมน้อย

2) ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีเวลาเนื่องจากต้องประกอบอาชีพและบางส่วนต้องออกไปทำงานนอกพื้นที่เวลา และสถานที่จัดกิจกรรมมักจะจัดในเวลาที่ไม่สะดวกกับวิถีของคนในชุมชนทำให้คนในชุมชนบางส่วนที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนที่แท้จริงไม่ได้เข้าร่วมและประชาชนทั่วไปที่มีโชครถกรรมกร หรือ อาสาสมัครต่างๆ ไม่มีโอกาสได้เข้าร่วมประชุม วางแผน ปฏิบัติงาน รวมถึงร่วมติดตามและประเมินผล ในงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เนื่องจากไม่ได้มีการสนับสนุนให้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนอย่างจริงจัง

3) ขาดความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ พบว่าสมาชิกในกลุ่มเป็นคนดั้งเดิมในพื้นที่ที่ความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้จึงมีน้อย โดยตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาประชาชนในพื้นที่มุ่งเน้นการปลูกพืชเศรษฐกิจเชิงเดี่ยวเป็นหลัก จากผลการวิจัย ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว ระหว่างปี พ.ศ. 2545–2557 พบว่า พื้นที่ป่าไม้ลดลง ร้อยละ 27.92 และเมื่อสภาพแวดล้อมถูกทำลาย ผลผลิตเริ่มมีราคาตกต่ำ สภาพป่าไม้ที่เคยอุดมสมบูรณ์ถูกบุกรุก จากทั้งประชาชน หรือ กลุ่มนายทุนที่ต้องการประโยชน์จากในพื้นที่กีด ทำให้ปัจจุบันป่าไม้ที่เคยอุดมสมบูรณ์เริ่มเสื่อมโทรม แหล่งน้ำที่เคยเป็นพื้นที่ต้นน้ำ มีการขึ้นไปบุกรุกทำกิน ส่งผลทำให้ปริมาณน้ำเริ่มลดน้อย และสภาพพื้นที่เต็มไปด้วย สิ่งปลูกสร้าง หรือพืชเศรษฐกิจ เช่น ยางพารา ปาล์ม น้ำมัน เมื่อเวลาฝนตกหนักไม่มีพืชปกคลุมดินทำให้น้ำไหลเข้าท่วมหมู่บ้านสร้างความเสียหายให้แก่ทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่

4) ความไม่แน่นอนของหลักเขตที่ดินของรัฐ พบว่าพื้นที่ในชุมชนมีพื้นที่ติดต่อกับแนวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทวและป่าสงวนแห่งชาติเขาพระแทว ทำให้หลักเขตที่ดินรัฐไม่แน่นอน และแนวเขตมีการเปลี่ยนแปลงทุกครั้งที่มีการสำรวจพื้นที่ ทำให้ชาวบ้านบางส่วนที่มีที่ดินทำกินแถบบริเวณเขตห้ามล่าฯ จึงไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม

5) ขาดการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐในการเข้ามาให้ความรู้แก่ประชาชนอย่างต่อเนื่องและจริงจังให้ประชาชนในพื้นที่ซึ่งขาดความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่ถูกต้อง

จากปัญหาดังกล่าวนำไปสู่การหาแนวทางที่เป็นความต้องการที่แท้จริงของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้โดยการระดมความคิดเห็น กำหนดแนวความคิดว่าด้วยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่

ส่วนของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้พบว่าประชาชนมีความต้องการอยากให้มีการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ โดยพบว่า ประชาชนได้มีการเข้าไปใช้ประโยชน์จากป่า ในด้านของการท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจ ดังนั้นควรมีการประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยวในลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น จัดให้มีการศึกษาเส้นทางธรรมชาติในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว เนื่องจากการท่องเที่ยวเป็นวัตถุประสงค์หนึ่งของการประกาศเป็นพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่า ที่มีลักษณะการใช้ประโยชน์ที่สอดคล้องกับแนวทางในการอนุรักษ์ เพื่อสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ให้แก่กลุ่มนักท่องเที่ยว หรือ การจัดทำโฮมสเตย์แบบอนุรักษ์ และเมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวมากยิ่งจะสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นและเมื่อประชาชนในท้องถิ่นมีรายได้ก็จะเป็นแรงจูงใจในการที่จะช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และยังเป็นกำลังในการช่วยเป็นหูเป็นตาดูแลป้องกันป่าไม้ เกิดจิตสำนึกอนุรักษ์และหวงแหนทรัพยากรป่าไม้ และอยากให้นักวิจัยภาครัฐเข้ามาชี้แจงกฎระเบียบ การเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่โดยให้ความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่ถูกต้องเพื่อลดความขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่กับประชาชน ที่เมื่อบ่อยครั้งประชาชนเข้าไปใช้ประโยชน์จากในพื้นที่ผิดวิธีเช่นการเข้าไปถางป่าในพื้นที่เขตห้ามล่าฯ ทำให้เจ้าหน้าที่ต้องดำเนินคดีแก่ผู้ที่กระทำความผิด สร้างความขงใจแก่ประชาชนและทำให้ประชาชนบางส่วนไม่เข้าร่วมในกิจกรรมที่ทางหน่วยงานจัดขึ้น และควรมีการประสานงานหน่วยงานภาครัฐเพื่อร่วมกันวางแผนและประสานการดำเนินงานสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการมีส่วนร่วมมากขึ้น

ดังนั้นกลุ่มผู้เข้าร่วมเสวนาระดมความคิดเห็นได้เสนอแนะแนวทางในการสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม เห็นควรให้มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารและกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ให้ประชาชนรับทราบอย่างต่อเนื่อง และเข้ามาให้ความรู้สร้างความเข้าใจในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แก่ประชาชนตลอดจนถึงผู้นำชุมชน รวมถึงเปิดโอกาสสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในกิจกรรมต่างๆ รวมถึงศึกษาปัญหา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติงานร่วมกัน ตลอดจนถึง ร่วมติดตามประเมินผลกิจกรรมต่างๆด้วยและเพื่อให้การทำงานเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นควรสร้างความเข้าใจที่ตีระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับประชาชนเพื่อลดความขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับประชาชน นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างเห็นควร

ให้มีการเพิ่มช่องทางการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น ในการแจ้งข่าวสารผ่าน ศูนย์ร้องเรียน ศูนย์ดำรงธรรม เมื่อพบเห็นผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกป่าไม้ และควรมีการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสารการป้องกันและปราบปรามการบุกรุกพื้นที่ป่า ให้ประชาชนในชุมชนรอบแนวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทวทราบอย่างต่อเนื่อง

แนวทางที่เหมาะสมในการสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการรวบรวมข้อมูลและนำมาประมวลผลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์ และสังเคราะห์เนื้อหา เพื่อเสนอแนวทางที่เหมาะสมในการสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทวต่อไปดังนี้

1) เสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้นำชุมชนซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายและจากผลการวิจัย พบว่า ร้อยละ 56 ประชาชนได้เลือกบทบาทผู้นำชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้โดยกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าผู้นำชุมชนเป็นตัวแทนของประชาชน และมีความพร้อมสูงในการที่จะเข้ามาพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่โดยเริ่มจากการพัฒนาความเป็นผู้นำและความเข้มแข็งของกลุ่มต่างๆ ในชุมชน โดยจัดการฝึกอบรมด้วยวิทยากรทั้งจากชาวบ้าน และภายนอกให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และมีการเรียนรู้แลกเปลี่ยนระหว่างกัน และทางหน่วยงานเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทวควรเปิดโอกาสให้ผู้นำชุมชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการในการดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ทำงาน ควบคุม และติดตามผลร่วมกันเพื่อเป็นการฝึกทักษะแก่ผู้นำชุมชนเพื่อที่ผู้นำชุมชนจะได้นำความรู้ไปถ่ายทอดให้แก่ชาวบ้านในพื้นที่

2) การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารและกิจกรรมให้ประชาชนทราบ ซึ่งน่าจะเป็นแนวทางที่ทำให้ประชาชนมีโอกาสได้รับรู้ข่าวสารต่างๆ ร้อยละ 69 จากผลการวิจัย พบว่าประชาชนต้องการให้มีการเพิ่มการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการดำเนินงานต่างๆ โดย หน่วยงานทางเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ให้แก่ประชาชนทราบ โดยส่วนใหญ่ พบว่าประชาชนในพื้นที่ยังมีความรู้ ความเข้าใจในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐไม่ว่าจะเป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว กรมป่าไม้ กรมอุทยาน ควรเข้ามาสนับสนุนให้ความรู้ สร้างความเข้าใจในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เช่น จัดประชุมชี้แจง ฝึกอบรม หอกระจายข่าว วิทยุ การจัดตั้งศูนย์บริการอินเทอร์เน็ต เผยแพร่ สื่อ ป้ายกิจกรรมต่างๆ เพื่อประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบอย่างต่อเนื่อง

3) ควรมีการประสานงานหน่วยงานภาครัฐเพื่อร่วมกันวางแผนและประสานการดำเนินงานสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการมีส่วนร่วมมากขึ้น สร้างความรู้ความ

เข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ด้วยการสร้างจิตสำนึกให้เกิดแก่ประชาชนทุกระดับ ตั้งแต่เยาวชน และผู้ใหญ่เพื่อให้เกิดความตระหนักในการใช้ทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืน โดยผ่านทางหน่วยงานของทางภาครัฐในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็น องค์การบริหารส่วนตำบล หน่วยงานที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อย่างจริงจัง

4) ควรมีการศึกษารูปแบบวิธีการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ป่าไม้ให้ชัดเจน โดยกำหนดแนวทางการจัดการเพื่อใช้เป็นแนวในการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

3.9 แนวทางการวางแผนการจัดการ

การศึกษาในครั้งนี้นอกจากจะพิจารณาจากผลการศึกษาที่ได้กล่าวไปข้างต้น แล้วนั้น ยังได้พิจารณาจุดมุ่งหมายในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ สิ่งแวดล้อม และด้านสังคม โดยให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และเพื่อให้จำนวนพื้นที่ป่าไม้ในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทวยังคงสภาพป่าที่สมบูรณ์ โดยนโยบายที่จะนำไปใช้ต้องสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของพื้นที่ โดยพิจารณาถึงผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนและความสัมพันธ์ของประชาชนที่มีต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินและป่าไม้ สำหรับแนวทางการจัดการมีดังนี้

1) การจัดทำเครื่องหมายแนวเขตในพื้นที่ จากผลการวิจัยพบว่า ร้อยละ 67.1 ต้องการให้มีการปักหลักเขตหรือเครื่องหมายบอกแนวเขตให้ชัดเจน เนื่องจากปัญหาโดยส่วนใหญ่ที่สำคัญ และมักจะเป็นกรณีความขัดแย้งระหว่างประชาชนในพื้นที่กับเจ้าหน้าที่ คือ ปัญหาความไม่ชัดเจนของเส้นแนวเขตที่แบ่งพื้นที่ระหว่างเขตป่าอนุรักษ์กับพื้นที่ทำกินของชาวบ้าน เมื่อแนวเขตป่าอนุรักษ์ไม่ชัดเจน นั้นย่อมทำให้ประชาชนที่อาศัยอยู่รอบมีการทำประโยชน์เข้าไปปลูกป่าในพื้นที่ป่า เป็นเหตุทำให้มีการบุกรุกพื้นที่ป่าเพิ่มขึ้น ดังนั้นทางเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทวควรมีการสำรวจเส้นแนวเขตพื้นที่ และจัดทำเครื่องหมายแนวเขตในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ โดยทำแนวกันชนระหว่างแนวเขตป่ากับพื้นที่ชาวบ้านอย่างชัดเจน โดยการเอาป้ายมาปักตลอดแนวเขตห้ามล่าให้ชัดเจน หรือ ปักหมุดแนวแสดงเขตป่า จัดทำแนวเขตที่ชัดเจน และป้องกันดูแลคุ้มครองอย่างเข้มงวด ไม่ให้ประชาชนบุกรุกเข้าไปยึดถือครอบครอง หรือขยายพื้นที่ทำกินหรืออยู่อาศัย หากมีการบุกรุกเข้าไปยึดถือครอบครองให้ดำเนินการตามกฎหมายอย่างเฉียบขาด และเพื่อไม่ให้มีการบุกรุกขยายพื้นที่ทำกินเพิ่มเติม ทางเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทวควรจัดทำฐานข้อมูลและแผนที่การเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่พร้อมสำรวจที่ตั้งแหล่งชุมชนในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ โดยการอ่านแปลตีความภาพถ่ายออร์โธรี ภาพถ่ายทางอากาศ หรือภาพถ่ายดาวเทียมรายละเอียดสูงของพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่เป็นข้อมูลปัจจุบัน ตรวจสอบผลการอ่านแปล

ตีความและตำแหน่งพื้นที่ครอบครองในภาคสนาม สํารวจข้อมูลรายละเอียดหมู่บ้าน/ชุมชนในภาคสนาม จัดทำแผนที่ในระบบพิกัด UTM และฐานในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

โดยหลักการดำเนินงานแก้ไขแนวเขตที่ดินไม่ถูกต้อง สอดคล้องกับหลักการการทำแผนที่ one map การปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการให้เป็นไปตามแบบแผนเดียวกันให้ เกิดแนวเขตที่ดินของรัฐที่ชัดเจนตรงตามสภาพข้อเท็จจริงแนวเขตที่ประกาศตามกฎหมายกับแนวเขตจริงและแปลงที่ดินจะต้องสอดคล้องกันแนวเขตต่อกันสนิทไม่ทับซ้อนและถูกต้องตามหลักวิชาการ (<https://www.new.forest.go.th>) เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2559

2) สํารวจพื้นที่การครอบครองที่ดินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์จากการสำรวจการใช้ประโยชน์ที่ดินในบริเวณเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทวพบว่า มีประชาชนจำนวนหนึ่ง ได้มีการตั้งถิ่นฐานและทำกินก่อนมีการประกาศจัดตั้งเป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่า โดยเข้ามาจับจองพื้นที่ทำกิน และบางส่วนได้ครอบครองพื้นที่ทำกินมาจากมรดกตกทอด ตั้งแต่ก่อนมีการจัดตั้งเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว ซึ่งในกรณีนี้ที่เข้ามาจับจองพื้นที่ทำกิน และบางส่วนได้ครอบครองพื้นที่ทำกินมาจากมรดกตกทอด ตั้งแต่ก่อนมีการจัดตั้งเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว ซึ่งในกรณีนี้ทางเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทวควรดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงให้พิสูจน์ การอยู่อาศัยครอบครองทำประโยชน์ในพื้นที่ให้ชัดเจนว่ามีการถือครองที่ดินในเขตป่าอนุรักษ์จริงหรือไม่ อ้างอิงตามมติคณะรัฐมนตรี 30 มิถุนายน 2541 เรื่องมาตรการและแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์สำรวจและวางแผน กำหนดความเหมาะสมการใช้พื้นที่ การขึ้นบัญชีผู้มีสิทธิทำกินให้แก่ประชาชนเป็นการลดการบุกรุกพื้นที่ป่าเนื่องจากประชาชนที่ได้ขึ้นบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิทำกิน ตามมติคณะรัฐมนตรี 30 มิถุนายน 2541 แล้วนั้นเมื่อพบผู้กระทำความผิดบุกรุกแผ้วถางป่าไม่เพิ่มเติมจากพื้นที่ทำกิน สามารถที่จะตรวจสอบดำเนินการจับกุมได้

3) การวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรการที่จำเป็นในการใช้ประโยชน์ที่ดินให้มีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลถูกต้องตามสมรรถนะ และศักยภาพของการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่โดยการทำให้ประชาชนในชุมชนเกิดความสนใจและตื่นตัวเกี่ยวกับปัญหาการใช้ที่ดินที่ไม่ถูกต้อง และปัญหาเกี่ยวโยง คือการบุกรุกพื้นที่ป่าเพิ่มขึ้นที่จะส่งผลกระทบต่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและชุมชน เจ้าหน้าที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว ต้องใช้วิธีการต่างๆ ที่เหมาะสม เช่น การอบรมให้ความรู้แก่ประชาชน เดือนละครั้ง หรือเข้าไปพบปะพูดคุยกับชาวบ้านเมื่อเวลาที่มีการประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน เพื่อให้แผนการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เป็นที่ยอมรับของชุมชนและสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการทรัพยากรในชุมชนทั้งของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(1) การกำหนดแนวทางปฏิบัติที่เป็นแบบแผนเดียวกันและแน่นอน ให้มีความชัดเจนเกี่ยวกับการทำลายทรัพยากรป่าไม้ โดยดำเนินการป้องกันและปราบปรามอย่างจริงจังแก่ผู้กระทำความผิด

แนวทางการดำเนินการ

- จัดทำแผนแม่บทในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ ระดับ หมู่บ้าน ตำบล ขึ้น โดยให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนป้องกัน
- จัดทำแผนการประชาสัมพันธ์ให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่จริง โดยการจัดทำแผนการอบรม ให้เยาวชนและประชาชนในพื้นที่ที่มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่ถูกต้อง
- จัดกิจกรรมให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการปลูกต้นไม้ทดแทนในพื้นที่ที่มีการถูกบุกรุก
- สนับสนุน เครื่องมือ ยายพาหนะ อุปกรณ์ที่ทันสมัยในการช่วยติดตามและประเมินผลการบุกรุกป่าและในการเดินลาดตระเวนป่า เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้

(2) การกำหนดแนวทางปฏิบัติให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้านงานด้านการอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่

แนวทางการดำเนินการ

- ให้ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำให้ประชาชนเข้าใจ
- ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการช่วยออกแบบวิธีการและโครงสร้างต่าง ๆ ในการอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ที่มีการถูกบุกรุก
- จัดทำแผนป้องกันการชะล้างพังทลายของดินโดยให้มีการการปลูกพืชคลุมดินและต้นไม้ควบคู่

(3) ต้องมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานและสามารถตรวจสอบแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานในพื้นที่ เพื่อให้การดำเนินงานด้านการวางแผนจัดการทรัพยากรป่าไม้กับประชาชนในพื้นที่รอบแนวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทวให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

(4) ควรมุ่งเน้นส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ในการร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชน ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการพื้นที่ โดยเฉพาะขั้นตอนการวางแผน และการติดตามและประเมินผล การดำเนินกิจกรรมเพื่อหาทางป้องกันและแก้ไขปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยส่งเสริมให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการจัดการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่อย่างจริงจังทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชน รวมถึงกลุ่มคนที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากผลประโยชน์ของป่า กลุ่มผู้นำชุมชน โดยจัดให้มีเวทีชาวบ้าน/ประชุมและประชาพิจารณ์ เพื่อให้ประชาชนได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

ร่วมกันโดยทางด้านเจ้าหน้าที่เขตห้ามล่าเขาพระแทวต้องสามารถร่วมงานกับประชาชนในพื้นที่ได้จริง

(5) การสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนในพื้นที่ มีความรักและหวงแหนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ โดยให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ควบคู่กับการสร้างกระบวนการทำงานร่วมกับชุมชนสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการมีส่วนร่วมมากขึ้นเพื่อให้เกิดจิตสำนึก แก่ประชาชนทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นวัยเยาวชน และผู้ใหญ่เพื่อให้เกิดความตระหนักในการใช้ทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืน

(6) หัวใจความสำเร็จของการทำงานให้เข้าถึงชุมชนการเข้าถึงและเข้าใจชุมชน โดยเจ้าหน้าที่ของทางเขตห้ามล่าสัตว์ป่าต้องทำงานแบบการบูรณาการโดยไม่เน้นงานในด้านการปราบปรามป่าไม้จนละเลยบทบาทหรือแนวทางอื่นๆ แต่ให้ใช้หลักการในการอนุรักษ์ป่าพัฒนาพร้อมไปกับคน โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการ ดูแล รักษา และใช้ประโยชน์ โดยเริ่มต้นจากการประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจ หากคุณค่าสำคัญยิ่งกว่านั้น คือ การที่เขาร่วมรับรู้ปัญหา ร่วมแก้ไข ร่วมทุกข์ร่วมสุขกับชาวบ้าน เสมือนเป็นสมาชิกคนหนึ่งของครอบครัว ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ ความไว้วางใจ ความผูกพันด้านจิตใจภายในชุมชนและระหว่างชุมชนกับเจ้าหน้าที่

จากการศึกษาทั้งหมดของงานวิจัย ทั้งทางด้านลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มีรอบบริเวณพื้นที่ห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว และทั้งทางด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน เห็นได้ว่า ปัจจัยทั้ง 2 ด้านล้วนมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันใน มิติทางด้านสิ่งแวดล้อม เพราะลักษณะทางเศรษฐกิจ และสังคมของประชาชนที่เกิดขึ้นนั้น ล้วนส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทวแทบทั้งสิ้น

การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรในพื้นที่ ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน มีผลทำให้ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ลดลงและจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจทำให้การใช้ที่ดินมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากบวกกับการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมควบคู่กันนั้นได้ส่งผลกระทบต่อสังคมของมนุษย์ เนื่องจากการกระจายตัวของทรัพยากรธรรมชาติมีไม่เพียงพอกับความต้องการของประชาชน ชุมชนมีการขยายตัวขึ้นจนเกือบถึงอาณาเขตติดกับเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว ความแออัดของประชากรในพื้นที่จำกัด ทำให้เกิดปัญหาการบุกรุกที่ดิน การทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจึงตามมา ผลคือ การบุกรุกแผ้วถางป่าหรือบุกเบิกที่ดินทำกินใหม่ ทำให้พื้นที่ป่าต้นน้ำที่เคยเป็นแหล่งอุดมสมบูรณ์ถูกทำลายเสื่อมสภาพลงจากการที่ปริมาณป่าไม้ลดลงย่อมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทางกายภาพ และมีผลต่อปัจจัยทางชีวภาพ มีผลกระทบต่อ สภาพดิน น้ำ อากาศ สัตว์ป่า สิ่งแวดล้อมอื่นๆ เพราะ

ทั้ง ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม จะมีความสัมพันธ์กันไม่ทางตรงก็ทางอ้อม ในระบบนิเวศ ก่อให้เกิดสมดุลทางธรรมชาติ การทำลายป่าจึงก่อให้เกิดผลกระทบในด้านต่าง ๆ ขึ้น

ปัญหาพื้นฐานจากการลดลงของทรัพยากรป่าไม้อันเกิดจากการกระทำของมนุษย์ เพื่อเปลี่ยนแปลงพื้นที่ให้เป็นพื้นที่อยู่อาศัยหรือพื้นที่เกษตรกรรมนั้นย่อมก่อให้เกิดผลกระทบตามมาคือการลดลงของพื้นที่ป่าไม้มีความสัมพันธ์กับปริมาณแหล่งน้ำ โดยผลกระทบที่ให้เห็นได้ชัดจากการลดลงของพื้นที่แหล่งน้ำตามธรรมชาติ พบว่าจังหวัดภูเก็ตประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำทุกปี เห็นได้จากการลงพื้นที่ลงไปสำรวจแหล่งน้ำ พบว่าบริเวณแหล่งน้ำบริเวณน้ำตกกระตู่ ซึ่งเป็นแหล่งน้ำตามธรรมชาติ ในปัจจุบันปริมาณน้ำลดลงเป็นอย่างมาก เนื่องจากพื้นที่ต้นน้ำถูกเปลี่ยนไปเป็นพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งจะคล้ายกับการศึกษาในลุ่มน้ำยม พบว่าปริมาณน้ำฝนและปริมาณน้ำท่าเฉลี่ยรายปีมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องจากการลดลงของพื้นที่ป่าไม้ การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินจากพื้นที่ป่าไม้ ไปเป็นพื้นที่การเกษตรและเมือง ทำให้ปริมาณน้ำท่าช่วงน้ำหลากมีปริมาณเพิ่มขึ้นแต่ในช่วงฤดูแล้งฝนลดลง ส่งผลทำให้เกิดสภาวะน้ำท่วมในช่วงฤดูฝนและขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้ง (สมเกียรติ สุสัณห์พูลทอง, 2538) ส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจโดยภาพรวมทางอ้อม ดังนั้น เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จึงควรศึกษาและวางมาตรการเรื่องการเข้าไปบุกรุกป่า โดยต้องให้คนอยู่ร่วมกับป่าได้อย่างสมดุลและยั่งยืน และส่งเสริมให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่อย่างจริงจัง

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า ทุกกระบวนการที่เกิดจากการทำลายทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม ล้วนแต่มีความเชื่อมโยงเกี่ยวเนื่องกัน ในด้านมิติการจัดการสิ่งแวดล้อม การจัดการทรัพยากรป่าไม้ให้คงสภาพสมบูรณ์ โดยต้องให้คนอยู่ร่วมกับป่าได้อย่างสมดุลและยั่งยืนนั่นคือการส่งเสริมให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่อย่างจริงจัง ทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และประชาชนในท้องถิ่น เพื่อหาแนวทางป้องกันรักษาป่าให้มีถูกทำลายดังนั้นงานวิจัยเรื่องมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ กรณีศึกษาเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทวน่าจะเป็นแนวทางที่หน่วยงานต่าง ๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในพื้นที่ของท่านต่อไป

บทที่ 4

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลวิจัย

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ กรณีศึกษา:เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน 2.ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน 3.หาแนวทางที่เหมาะสมในการสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้โดยทำการเก็บข้อมูลแบบสอบถามจากและจากการจัดประชุมเสวนาระดมความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ นอกจากนี้ยังได้ประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์มาเพื่อนำเสนอการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ตนำผลการวิจัยที่ได้หาแนวทางเพื่อวางแผนการจัดการพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพต่อไป ซึ่งสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1.ข้อมูลลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 41-50 ปี เป็นหัวหน้าครัวเรือน จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่ และอาศัยอยู่ในพื้นที่มากกว่า 30 ปี ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพสวนยางพารา รายได้ต่อเดือนอยู่ที่ประมาณ 30,000 – 40,000 บาท ในส่วนของที่ดินถือครองพบว่าประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่มีที่ดินถือครองขนาด 11 – 25 ไร่ มีการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทวและประชาชนส่วนใหญ่เข้าไปจับจองที่ดินเพื่อทำการเกษตรโดยมีแค่เอกสารสิทธิ์ประเภท ภทบ.5 ในการถือครองที่ดินทำกินเท่านั้น นั้นจึงหมายความว่าประชาชนที่ทำกินอยู่ในพื้นที่เขาพระแทวมีการบุกรุกพื้นที่เพิ่มเติมแล้วยังจะเสี่ยงต่อการถูกดำเนินคดีด้วยเหตุนี้จึงทำให้ประชาชนในพื้นที่ที่ถือครองเริ่มให้ความสนใจและต้องการให้เจ้าหน้าที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทวเข้ามาให้ความรู้และวิธีปฏิบัติที่ถูกต้อง โดยในส่วนของ การรับรู้ข่าวสาร ความเข้าใจ และความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทวพบว่าประชาชนส่วนใหญ่ ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารและในส่วนที่ได้รับรู้ข่าวสารส่วนใหญ่จะได้รับจากผู้นำชุมชนซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าความถี่ในการรับรู้ข่าวสารประชาชนส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับข่าวสาร จากการสอบถามประชาชนพบว่า การประชาสัมพันธ์ข่าวสารยังไม่ทั่วถึงทำให้ประชาชนบางส่วนไม่ได้รับรู้ข่าวสาร รวมถึงกิจกรรมที่จัดขึ้นจึงเป็นเหตุให้ประชาชนบางส่วนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ รองลงมา คือ ได้รับ

ข่าวสาร 1-3 ครั้งประชาชนส่วนใหญ่เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ โดยพบว่าประชาชนเข้าร่วมเป็นสมาชิกมากที่สุดคือ กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน รองลงมา คือ กลุ่ม อสม. นอกจากนี้ควรจัดอบรมให้แก่กลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ หรือกลุ่มคนที่เข้าอบรมน้อยเพื่อที่ให้กลุ่มคนดังกล่าวเข้ามามีส่วนร่วมและเพื่อเกิดความตระหนักในการที่จะอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ นอกจากนี้ยังมีการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่าเขาพระแทว เป็นแหล่งท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ และในส่วนของความรู้ ความเข้าใจพบว่าประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ มีความรู้ ความเข้าใจ อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง ดังนั้น ควรมีการสนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่ถูกต้องมากยิ่งขึ้น

2. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.25 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับน้อยทั้ง 4 ด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดนั้นคือ ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ย 1.35 รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล มีค่าเฉลี่ย 1.25 ด้านการมีส่วนร่วมวางแผนงาน มีค่าเฉลี่ย 1.24 และ ด้านการมีส่วนร่วมศึกษาปัญหา มีค่าเฉลี่ย 1.16 จากผลการศึกษาในครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าจำเป็นต้องมีการส่งเสริมและพัฒนาโดยการนำเอาความรู้ทั้งทางด้านวิชาการและกระบวนการคิดวิเคราะห์รวมถึงการบริหารงานให้แก่ประชาชนในชุมชนเพื่อเพิ่มระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนด้านต่างๆไม่ว่าจะเป็นในด้านร่วมศึกษาปัญหา วางแผน ด้านปฏิบัติการและด้านติดตามและประเมินผลซึ่งทั้งนี้จะต้องมีการเข้ามาปรับปรุงและส่งเสริมในด้านต่างๆเพื่อที่จะให้เกิดแรงจูงใจแก่ประชาชนเพื่อที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ให้ได้มากที่สุดและเพื่อเพิ่มระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มีมากขึ้น

3. เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ กรณีศึกษา เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทวพบว่า คือ เพศ ระดับการศึกษา ระยะเวลาอาศัยอยู่ในพื้นที่ อาชีพเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ส่วนปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ได้แก่ อายุ ภูมิฐานะจากผลการศึกษาผู้วิจัยเห็นว่าปัจจัยทางด้านอายุ อาชีพ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ เป็นปัจจัยที่สำคัญกับประชาชนในชุมชน ดังเช่น อาชีพ ประชาชนบางส่วนมี

การเข้าไปใช้ประโยชน์ทำกินในพื้นที่บริเวณป่า บุคคลนี้เหล่าย่อมเป็นตัวแปรที่สำคัญในการช่วยกันอนุรักษ์ เช่นเดียวกับผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เป็นระยะเวลาที่ยาวนานย่อมที่จะเห็นการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ และ โดยเฉพาะอายุที่ยังน้อยเป็นวัยที่พร้อมเรียนรู้และปลูกฝังจิตสำนึกให้เกิดความรักและหวงแหนทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

4. ลักษณะการใช้ที่ดินและลักษณะการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน

ลักษณะการใช้ที่ดินบริเวณพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว ในปี พ.ศ. 2545 – พ.ศ.2557 จำแนกการใช้ที่ดินออกเป็น 5 ประเภท ประกอบด้วย พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง พื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่ป่าไม้ พื้นที่แหล่งน้ำ พื้นที่เบ็ดเตล็ด

การใช้ประโยชน์ที่ในปี พ.ศ. 2545 พบว่าพื้นมีการใช้ประโยชน์ในการทำเกษตรกรรม ร้อยละ 57.18 มากที่สุดรองลงมา พื้นที่ป่าไม้ ร้อยละ 32.64 พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง ร้อยละ 7.06 พื้นที่เบ็ดเตล็ด ร้อยละ 2.32 และ พื้นที่แหล่งน้ำ 0.80

การใช้ประโยชน์ที่ในปี พ.ศ. 2557 พบว่าพื้นมีการใช้ประโยชน์ในการทำเกษตรกรรม ร้อยละ 52.17 รองลงมา พื้นที่ป่าไม้ ร้อยละ 27.92 พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง ร้อยละ 16.14 พื้นที่เบ็ดเตล็ด ร้อยละ 3.00 และ พื้นที่แหล่งน้ำ 0.77

การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในช่วงปี พ.ศ. 2545 – 2557 ของพื้นที่ศึกษาพบว่าพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์มากที่สุดคือ พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีพื้นที่เพิ่มขึ้น 4,724 ไร่ หรือร้อยละ 9.08 และพื้นที่เบ็ดเตล็ดพบว่าพื้นที่เพิ่มขึ้น 349 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.67 ในส่วนของพื้นที่เกษตรกรรมพบว่าพื้นที่ลดลง 2,601 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 5.00 รองลงมาคือ พื้นที่ป่าไม้พบว่าพื้นที่ลดลงไป 2,457 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 4.37 และพื้นที่แหล่งน้ำลดลง 15 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.02

5. ปัญหาและอุปสรรคในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ กรณีศึกษา เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต สรุปได้ 2ประเด็นคือ

1) ปัญหาที่เกิดจากประชาชน จากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างพบว่า

- ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีเวลาเนื่องจากต้องประกอบอาชีพ ทำให้ขาดความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
- ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่ถูกต้อง
- ประชาชนทั่วไป ที่มีโชคนะกรรมกร หรือ อาสาสมัครต่างๆ ไม่มีโอกาสได้เข้าร่วมประชุม วางแผน ปฏิบัติงาน รวมถึงร่วมติดตามและประเมินผล ในงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เนื่องจากไม่ได้มีการสนับสนุนให้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนอย่างจริงจัง

2) ปัญหาที่เกิดจากหน่วยงานราชการ จากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างพบว่า

- ขาดการประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่กับประชาชนทำให้เกิดความเข้าใจไม่ตรงกัน ทำให้การทำงานจึงไม่ประสานสอดคล้องและไม่ได้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน
- หน่วยงานราชการยังมีการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร รวมถึงกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ยังมีน้อยและไม่ทั่วถึง

6. แนวทางที่เหมาะสมในการสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

แนวทางที่เหมาะสมในการสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งแนวทางที่เหมาะสมในการสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม มี 4แนวทางด้วยกัน ดังนี้ 1.เสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้นำชุมชน 2.การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารและกิจกรรมให้ประชาชนทราบ 3.ควรมีการประสานงานหน่วยงานภาครัฐเพื่อร่วมกันวางแผนและประสานการดำเนินงาน 4.ควรมีการศึกษารูปแบบวิธีการการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ป่าไม้ให้ชัดเจน

1. เสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรเน้นผู้นำชุมชนผู้วิจัยเห็นว่าเป็นแนวทางการที่มีโอกาสจะประสบความสำเร็จ อันเนื่องมาจากบทบาทของผู้นำชุมชน มีโอกาสติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐทำให้รับรู้ข่าวสารจากหน่วยงานภาครัฐและควรเปิดโอกาสให้ผู้นำชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมในด้านการจัดทำแผนงานต่างๆ อย่างต่อเนื่องน่าจะเป็นการขยายผลไปสู่กลุ่มประชาชนในท้องถิ่นและตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้อง กับผลการศึกษาของ(สมศักดิ์ พิริโยธธา,2542) พบว่าการสนับสนุนให้ราษฎรมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนชุมชน คือ ผู้นำชุมชน

2. เน้นการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารและกิจกรรมให้ประชาชนทราบเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า การประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ ข้อมูลข่าวสารและกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ให้ประชาชนทราบ เป็นแนวทางในการสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมที่มีความสำคัญ เนื่องจาก เป็นการเปิดโอกาส ในการรับรู้ข่าวสาร ให้ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องในการอนุรักษ์แก่ประชาชนจะทำให้ประชาชนเกิดความตระหนักและเกิดจิตสำนึกที่จะหวงแหนทรัพยากรป่าไม้ในท้องถิ่นซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ (สุชาวลี ชูเอน ,2555) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน กรณีศึกษา ตำบลวังมะปราง อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรัง คือ การรับรู้ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับป่าชุมชน

3. เน้นการประสานงานหน่วยงานภาครัฐเพื่อร่วมกันวางแผนและประสานการดำเนินงานสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการมีส่วนร่วมมากขึ้นผู้วิจัยเห็นด้วยว่าการประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐเพื่อร่วมกันวางแผนและดำเนินงานร่วมกันในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ด้านเดียวอาจไม่ได้ประสิทธิภาพเพียงพอ ดังนั้นหากจะสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการมีส่วนร่วมมากขึ้น หน่วยงานภาครัฐไม่ว่าจะเป็น หน่วยงานด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว หรือแม้แต่ องค์การบริหารส่วนตำบลในท้องถิ่นเอง ควรเข้ามาให้ความรู้ สร้างความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ที่ถูกต้องเพื่อให้เกิดจิตสำนึก แก่ประชาชนทุกระดับ เพื่อให้เกิดความตระหนักในการใช้ทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืน

4. ควรมีการศึกษารูปแบบวิธีการการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ป่าไม้ให้ชัดเจน โดยกำหนดแนวการจัดการเพื่อใช้เป็นแนวในการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ จึงเห็นควรให้มีการสนับสนุนเน้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกันแบบบูรณาการร่วมกันกับหน่วยงานภาครัฐ โดยมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมเพื่อให้เกิดความตระหนักที่จะรักษาทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่อย่างเป็นระบบ และรวมถึงสามารถติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งรูปแบบการดำเนินกิจกรรมนั้นควรเป็นความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐกับประชาชนในพื้นที่มากกว่าที่หน่วยงานรัฐจะเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมทั้งหมด โดยการดำเนินกิจกรรมควรมีดังนี้

4.1 เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้ประชาชนเกิดความรู้ความเข้าใจและเกิดความมือก้นอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ เช่น

4.1.1 การเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยผ่านทางสื่อต่างๆให้มากขึ้น เช่น หอกระจายข่าว วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ตชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่างๆผ่านหอกระจายข่าวในชุมชน น่าจะเป็นการกระจายข่าวสารได้ทั่วถึง

4.1.2 การจัดอบรมให้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในชุมชนอย่างต่อเนื่องอย่างน้อย เดือนละครั้ง และเห็นควรให้หน่วยงานภาครัฐไม่ว่าจะเป็น หน่วยงานด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระเทวองค์การบริหารส่วนตำบลในท้องถิ่น โรงเรียนในพื้นที่ ควรเข้ามาให้ความรู้ สร้างความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ที่ถูกต้อง

4.1.3 จัดกิจกรรมศึกษาดูงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนอื่นๆ เพื่อเป็นการศึกษาแลกเปลี่ยนทัศนคติจากชุมชนอื่นแล้วนำมาประยุกต์ใช้ในพื้นที่ตนเองทั้งนี้เพื่อให้เกิดความตระหนัก รักและหวงแหนทรัพยากรในพื้นที่ของตนเองและอาจจะเป็นแนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในชุมชนตนเองอีกด้วย

4.2 การสนับสนุนให้ชุมชนจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ขึ้นในชุมชน เช่น จัดให้แต่ละหมู่บ้านมีโครงการเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เพื่อสร้างหมู่บ้านตัวอย่างในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ขึ้น เพื่อให้หมู่บ้านอื่นได้มาศึกษาดูงานและเป็นแรงจูงใจที่จะกลับไปพัฒนาหมู่บ้านตัวเอง ทั้งนี้ เพื่อเป็นการขยายผลไปยังหมู่บ้านอื่น ซึ่งจะเป็นการกระตุ้นให้เกิดกิจกรรมการอนุรักษ์ป่าไม้ในชุมชนได้อีกทางหนึ่ง

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษามีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้กรณีศึกษาเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต โดยภาพรวมและรายด้านพบว่าอยู่ในระดับน้อย ดังนั้นควรมีการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ดังต่อไปนี้

เชิงนโยบาย

1. ด้านการมีส่วนร่วมศึกษาปัญหาควรเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มเข้าร่วมที่มีใช้คณะกรรมการ หรือ อาสาสมัครต่าง ๆ ได้มีโอกาสได้เข้าร่วมประชุม เพื่อที่ประชาชนจะได้รับรู้ปัญหาและความต้องการที่แท้จริง โดยการจัดประชุมและให้ผู้นำชุมชนประชาสัมพันธ์กับประชาชนแจ้งให้ทราบถึงประโยชน์ของการร่วมกันศึกษาปัญหา โดยทำการประชาสัมพันธ์ ผ่านหอกระจายข่าวของหมู่บ้าน เสียงตามสาย เชิญหน่วยงานร่วมกันวางแผนและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา โดยให้การให้ความรู้ การให้การฝึกอบรม

2. ด้านการมีส่วนร่วมวางแผนเมื่อประชาชนได้ทราบถึงปัญหาและเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหาแล้วหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่น เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทวควรสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมในแต่ละครั้ง หรือ จัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้นำเพื่อที่ผู้นำชุมชนจะได้นำความรู้ที่ได้จากการอบรมไปให้ความรู้แก่ประชาชนต่อไปโดยการนำเอาปัจจัยข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ โดยให้ประชาชนในชุมชนได้แสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะทางที่เป็นความต้องการในรูปแบบของชุมชน มาใช้ในการกำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน

3. ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติจะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมปฏิบัติงานถึงแม้จะอยู่ในระดับที่น้อยแต่พบว่ามีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดใน 3 ด้าน แม้ว่าจะมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดใน 3 ด้านแต่ถือว่าอยู่ในระดับที่น้อยเหมือนกัน ดังนั้นควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ หรือสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้าร่วมประชุมในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องหรือมีส่วนร่วมในการสนับสนุนทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์และแรงงาน การร่วมลงทุนและปฏิบัติงาน จะทำให้ประชาชนสามารถเรียนรู้การดำเนินงานทำให้มองเห็นประโยชน์ที่จะได้รับจากการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน

4. ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล ควรให้ความสำคัญและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมให้มากขึ้น เช่นร่วมเป็นคณะกรรมการในชุดลาดตระเวนพื้นที่ป่าร่วมกันกับเจ้าหน้าที่ หรือร่วมตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณในการดำเนินตามแผนงาน และแจ้งผลการดำเนินงานที่ได้ดำเนินการไปแล้วให้ประชาชนทราบ และส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการ ตรวจสอบ ร่วมประเมินโครงการอย่างน้อยปี 1-2 ครั้ง โดยร่วมกันออกกฎระเบียบร่วมกันกับเจ้าหน้าที่ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่

เชิงปฏิบัติ

1. ส่งเสริมให้ประชาชน ชุมชน ผู้นำชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมกำหนด วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ จัดทำแผนงาน โครงการที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ เพื่อให้ไปเป็นไปตามต้องการที่แท้จริงของประชาชนและฝึกให้ประชาชนมีกระบวนการคิด รู้จักการวางแผน การปฏิบัติ รวมถึงติดตามผลการดำเนินงานในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริงเพราะประชาชนทั่วไปจะเชื่อฟังผู้นำชุมชนเนื่องจากผู้นำชุมชนเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่ทำให้ประชาชนในพื้นที่ไวใจ

2. เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว ควรเข้ามาส่งเสริมให้ความรู้แก่ประชาชน โดยการจัดอบรมให้ความรู้อย่างต่อเนื่องในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่ถูกต้องและประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร งานและกิจกรรม หรือทำสื่อประชาสัมพันธ์แจกแก่ประชาชน เช่น แผ่นพับให้ความรู้ ป้ายกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องเพื่อให้ประชาชนในชุมชนได้รับทราบ และควรนำผลการศึกษการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะมาใช้เป็นข้อมูลประกอบส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในบริเวณพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว เพื่อให้เกิดการจัดการตามสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่และเป็นไปตามความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

3. ควรมีการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติให้แก่ประชาชนโดยเฉพาะกลุ่มคนที่พบว่ามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในระดับน้อย เช่น กลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ผู้ที่มีประสบการณ์เข้ารับการอบรมน้อย กลุ่มที่มีอาชีพอื่นนอกเหนืออาชีพเกษตรกรรม ผลจากการศึกษา พบว่า ประชาชนดังกล่าวเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ไม่น้อย ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่เกิดเกิดความตระหนักในปัญหาของทรัพยากรป่าไม้ และชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยให้ความรู้ เน้นการฝึกอบรม ฝึกภาคปฏิบัติ เช่น การร่วมดำเนินงานกับเจ้าหน้าที่ และจัดให้มีการไปศึกษาดูงานนอกพื้นที่ เพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการที่จะกลับมาพัฒนาพื้นที่ในชุมชนต่อไป

4. ควรมีการบริหารจัดการพื้นที่โดยรอบเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้โดยให้มีการทำงานแบบบูรณาการร่วมกันกับทางเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทวในการเข้าชมสถานที่ท่องเที่ยว เช่น การศึกษาเส้นทางธรรมชาติในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทวซึ่งเป็นป่าดิบชื้นมีต้นไม้เขียวชอุ่มตลอดปี และความหลากหลายของพืชพรรณมากมาย หรือ การเข้าไปศึกษา ป่าลัมชนิดใหม่ของโลก ป่าลัมหลังขาว ซึ่งมีที่เดียวในภาคใต้ นอกจากนี้ยังมีน้ำน้ำตกโตนไทร และน้ำตกบางแป ซึ่งน่าจะเป็นสถานที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยวภายในพื้นที่ได้โดยมีคนในชุมชนเป็นผู้บริหารจัดการร่วมกับทางเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว

เชิงวิชาการ

1. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในที่มีขนาดต่างกัน ในพื้นที่อื่น หรือหน่วยงานอื่นๆในจังหวัดภูเก็ตเพื่อเปรียบเทียบผลการศึกษาและจะเห็นในภาพรวมโดยการใช้ตัวอย่างการศึกษาที่กว้างมากขึ้น เพื่อ หาแนวทางแก้ไขเพื่อสร้างรูปแบบการบริหารจัดการด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน

2. ควรมีการศึกษาถึงความต้องการของประชาชนที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในชุมชนเพื่อให้ทราบความต้องการที่แท้จริงของประชาชน ในพื้นที่ระดับที่กว้างขึ้น เพื่อที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่เหมาะสมต่อไป

3. การส่งเสริมให้เกิดจิตสำนึก ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ให้มากยิ่งขึ้น ธรณรงค์ เผยแพร่ ให้แก่กลุ่มประชาชน เยาวชนโดยเฉพาะอย่างผู้ที่มีอายุในช่วง 7-30 ปี เห็นควรมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกลุ่มอายุดังกล่าว เพราะเป็นวัยที่พร้อมเรียนรู้และปลูกฝังจิตสำนึกให้เกิดความรักและหวงแหนทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการดูแลรักษาป่าไม้ในระยะยาวต่อไป โดยการใช้สื่อต่างๆเช่น หอกระจายข่าว วิทยุชุมชน ตลอดจนขอความร่วมมือจาก อบต. วัด โรงเรียน เพื่อเป็นสื่อกลางในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร เพื่อชี้ให้เห็นถึงสภาพปัญหาของทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ รวมถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการทำลายทรัพยากรป่าไม้ให้ทุกคนทราบเพื่อที่จะได้หาทางกันแก้ไขปัญหา

เอกสารอ้างอิง

เกษม จันท์แก้ว. 2530.วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม.มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร.

เกษม จันท์แก้ว และ สามัคคี บุญยะวัฒน์. 2535 .เอกสารประกอบการสอนวิชาการจัดการ
ทรัพยากรป่าไม้. คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,กรุงเทพมหานคร,168 น.

เดโช แสนภักดี. (2546). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่ง ผลิตภัณฑ์
ของสมาชิกกลุ่มอาชีพ จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรม,บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เมตต์ เมตต์การุณจิต. 2541. การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการ ศึกษา
ประจำโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดนครราชสีมา.วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต,สาขาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เสน่ห์ จามริก. 2540. การเมืองไทยกับพัฒนาการรัฐธรรมนูญ.กรุงเทพฯ : มูลนิธิโครงการตำรา
สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ,พิมพ์ครั้งที่ 2.

เอกลักษณ์ ทองเสมียน. 2550.การศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว
เชิงนิเวศ : กรณีศึกษาน้ำตกเก้าโจน ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี.
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต,สาขาวิชาพัฒนาศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศิลปากร .

โกวิท พวงงาม. 2545. ธรรมชาติบำบัดท้องถิ่น :ว่าด้วยการมีส่วนร่วมและความโปร่งใส,กรุงเทพฯ
: มิสเตอร์ก๊อปปี้,หน้า 63 – 64.

ไพรัตน์ เตชะรินทร์. 2527. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา.กรุงเทพมหานคร :
ศักดิ์โสภณาการพิมพ์.

กนก ชียงคบุตร. 2547. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรที่อยู่อาศัยในอุทยานแห่งชาติเอราวัณ จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรป่าไม้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. ทรัพยากรป่าไม้. สืบค้นเมื่อ วันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2556, สืบค้นจาก <https://web.ku.ac.th/schoolnet/snet6/envi2/forest/forestn.htm>

กิติชัย รัตนะ. 2555 . คู่มือการจัดทำแผนปฏิบัติการฟื้นฟูผืนน้ำและทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชน. ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จรัญธร บุญญาภาพ. 2541. การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เพื่อกำหนดพื้นที่เสี่ยงต่อการถูกบุกรุกของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต(วนศาสตร์), สาขาวิชาการจัดการป่าไม้ ภาควิชาการจัดการป่าไม้ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จรรยา สุภาพ. 2523. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ. กรุงเทพมหานคร : ศักดิ์โสภาการพิมพ์.

ชัยยันต์ กาวิวัน. 2544. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการควบคุมไฟฟ้า กรณีศึกษาป่าสงวนแห่งชาติแม่ลาน-แม่กาง อำเภอลอง จังหวัดแพร่. วิทยานิพนธ์สังคมศาสตร์, มหาบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

ชัยรัตน์ วงศ์ฟู. 2550. ปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม ของราษฎรบ้านป่าแดงในการจัดการป่าชุมชน. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ชวลีภรณ์ ฉิมเจริญ. 2544. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลน ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการจัดการทรัพยากร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ชูเกียรติ ภัยลี. 2536. การศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมระหว่างเขตพื้นที่ที่มีการปฏิบัติงานกับการเขตพื้นที่ที่ไม่มีการปฏิบัติงานของตำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ณรงค์ มหรรณพ. 2535. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการป่าไม้ชุมชน. ใน เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาการจัดรูปองค์กรในการบริหารงานป่าไม้ชุมชน สาขา ส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ณรงค์ มหรรณพ และ ดุสิต เวชกิจ. 2534 . องค์การประชาชนในการส่งเสริมการป่าไม้: ในเอกสาร การสอนชุดวิชา ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการส่งเสริมการป่าไม้ หน่วยที่ 8-15. หน้า 491-541. นนทบุรี: สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ณัฐรี ศรีทอง. 2552 . การเพิ่มศักยภาพภาวะความเป็นผู้นำในงานพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

ดร.รชนี เอมพันธ์. 2531. หลักการใช้ที่ดินเบื้องต้น. ภาควิชาอนุรักษวิทยา คณะวนศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร.

ดาราศรี ดาวเรือง. 2536 . รีโมทเซนซิงพื้นฐาน. ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และพลังงาน, กรุงเทพมหานคร.

ถวัลย์รัฐ วรเทพพุมพิงษ์. 2540. การกำหนดและการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ : ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้. กรุงเทพมหานคร : เสมาธรรม.

ถวิลวดี บุรีกุล .2550. วัตรระดับการบริหารจัดการที่ดี. สถาบันพระปก. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพิมพ์ดีจำกัด.

ธวัช สิทธิกิจโยธิน. 2543. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติป่าชายเลน ศึกษาเฉพาะกรณี ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ธวัชชัย สุขลอย และ นุชนาถ มั่งคั่ง. 2549 . ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ : บ้านคลองทราย ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา.วารสารเศรษฐศาสตร์ประยุกต์ ปีที่ : 13 ฉบับที่ : 1 หน้า : 15-26 .

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. 2546. การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณีตัวอย่าง. กรุงเทพมหานคร: สิริลักษณ์การพิมพ์.

นฤนาถ พยัคฆา.2556. อิทธิพลจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินต่อการทำลายป่าไม้ใน จังหวัดภูเก็ต.วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและการจัดการสิ่งแวดล้อม,มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์. 2527. กลวิธีแนวทางวิธีการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาชนบท. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. ศูนย์ศึกษานโยบาย สาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล.

นิวัติ เรืองพานิช. 2546. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. พิมพ์ครั้งที่ 4 สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สุวีริยาสาสน์, 2543 ปราณี นุ่นน้อย. 2540. การพัฒนาองค์ประกอบการประเมินงานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิตสาขาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. 2535. การวัดและการประเมินผลการเรียนการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร. B&B Publishing.

พระมหาประกาศิต สิริเมโธ (จูติปสิทธิกร). 2556 . การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พัชรินทร์ ยานะระ. 2537 . ทศนคติของเกษตรกรชาวเขาที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ : กรณีศึกษา ดอยภูคา อำเภอปัว จังหวัดน่าน. การค้นคว้าแบบอิสระ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

มยุรี ศรีอุตร. 2548 . การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บริเวณตลาดน้ำวัดลำพญา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.

ยุพาพร รูปงาม. 2545. การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงบประมาณในการปฏิรูประบบราชการ. ภาคนิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.

วงศ์ปกรณ์ ชาราสุข และคณะ. 2556. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านทางสายในการจัดการป่าชายเลน ตำบลลิพัง อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง. บทความวิจัย เสนอในการประชุมมหาดใหญ่วิชาการ ครั้งที่ 4 วันที่ 10 พฤษภาคม 2556.

วัลย์ภรณ์ ดาวสุวรรณ. 2533. การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม บึงขุนทะเล. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

วิไลพร จันท์สุวรรณ. 2544. การมีส่วนร่วมของสมาชิกนิคมสร้างตนเองในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ในนิคมสร้างตนเองท้ายเหมือง จังหวัดพังงา. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตศึกษาศาสตร์, สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

- วิไลพร สมบูรณ์ชัย. 2534. การมีส่วนร่วมของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ จังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตสังคมศาสตร์, สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิทวัส แก้วทะนง. 2541. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- วินิจ บุญจันทร์. 2542. ศึกษาประสิทธิภาพของโครงการเพื่อป่าอนุรักษ์และมีทะเลภาคตะวันออกของสมาคมหยาดฝน: ศึกษากรณีการดำเนินงานในจังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. ศิลปศาสตร์, สาขารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิรัช นิภาวรรณ. 2547. การบริหารและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ บทบาทขององค์กรในท้องถิ่น. โอเดียนสโตร์: กรุงเทพมหานคร.
- วิรุพห์ ศรีสนิท. 2544. ศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้บริเวณวัดปลักไม้ลาย ตำบลทุ่งขวาง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม. สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 3 กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. 2541. การวิจัยธุรกิจ. กรุงเทพฯ : เพชรจรัสแสงแห่งโลกธุรกิจ.
- ศูนย์วิจัยภูมิสารสนเทศเพื่อประเทศไทย. คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ข้อมูลจากการสำรวจระยะไกล. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2555, สืบค้นจาก <http://www.gisthai.org/about-gis/remote-sensing>.
- สบสุข ลีละบุตร. 2543. การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กรณีศึกษา: เกาะเกร็ดจังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาเทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สมใจ ธาระพุด. 2543. การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในอุทยานแห่งชาติภูพาน จังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต (วนศาสตร์), สาขาวิชาการจัดการป่าไม้ ภาควิชาการจัดการป่าไม้ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สมชาย สกุลวรรณรักษ์ .2550. ศึกษาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าของประชาชนรอบพื้นที่อุทยานแห่งชาติน้ำตกสี่ขีด จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดสุราษฎร์ธานี.สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 9 กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช.

สมนึก ชัยธรรม. 2542. การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงหมู่บ้านห้วยบุลิ่ง ตำบลม่อนจอง อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่.ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) , สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สมบูรณ์ อำพนพนารัตน์. 2542. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันไฟป่า : กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติเขาสามหลั่น จังหวัดสระบุรี.วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการจัดการป่าไม้ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สมพงษ์ ทองเกื้อ. 2544. ปัจจัยที่มีผลต่อการอนุรักษ์ป่าชายเลนของราษฎร ตำบลบางขุนไทร อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี.วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต วิทยาศาสตร์ (การบริหารทรัพยากรป่าไม้), บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สมศักดิ์ พิริโยธา. 2542. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของราษฎรในการจัดการป่าชายเลนชุมชนบางเตย อำเภอเมืองจังหวัดพังงา.วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรป่าไม้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. 2536. ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ : หลักการหาความรู้วิธีดำเนินการวิจัยวิเคราะห์ข้อมูลและเขียนรายงาน.ขอนแก่น : ห้างหุ้นส่วนจำกัดขอนแก่นการพิมพ์.

ส่วนอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมป่าไม้ และศูนย์วิจัยป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ .2543. การประยุกต์ใช้ข้อมูลจากการสำรวจระยะไกลและระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อสำรวจตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว จังหวัดจันทบุรี. รายงานฉบับสมบูรณ์ ส่วนอนุรักษ์สัตว์ป่าและศูนย์วิจัยป่าไม้ คณะวนศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. 2555 .
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ.2555 - 2559. สูตรไพศาล:
กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. 2534. จากห้วงอวกาศสู่แผ่นดินไทย. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ลาดพร้าว.
- สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดภูเก็ต. 2556. รายงานผลการดำเนินงานประจำปี งบประมาณ พ.ศ.2556. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 กันยายน พ.ศ.2557, สืบค้นจาก <http://www.fca16.com/uploaded/rp/files/PLAN.pdf>
- สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน), 2557. เอกสารประกอบการสัมมนาการใช้ระบบบริการแผนที่เพื่อการสนับสนุนการรักษาทรัพยากรป่าไม้ของประเทศ. เอกสารการประชุมวันที่ 3 ตุลาคม 2557 โรงแรม ไดมอนด์พลาซ่า สุราษฎร์ธานี.
- สำนักจัดการที่ดินป่าไม้ กรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2558. บทสรุปสำหรับผู้บริหาร โครงการจัดทำข้อมูลสภาพพื้นที่ป่าไม้ ปี 2556-2557. สืบค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2557, สืบค้นจาก <http://forestinfo.forest.go.th/Content/file/executivesum56-57.pdf>
- สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า.กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช.เขตห้ามล่าสัตว์ป่า.สืบค้นเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม พ.ศ. 2556,สืบค้นจาก <http://web3.dnp.go.th/wildlifew/department2.aspx>
- สำรวจ สุตเจลีเยว และคณะ. 2557. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้บริเวณพื้นที่ ป่าสงวนแห่งชาติป่าดงระแนง อำเภอยางตลาด และอำเภอยะมิงก์ จังหวัดกาฬสินธุ์.วารสารวนศาสตร์ 33 (1) : 47- 56 น.
- สุกฤดี กระต่ายจันทร์. 2551. การประยุกต์ใช้การสำรวจระยะไกลในการจำแนกพื้นที่ป่าไม้และการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ บริเวณป่าสงวนแห่งชาติเขาพนมเบญจาและอุทยานแห่งชาติเขาพนมเบญจา จังหวัดกระบี่. รายงานการวิจัย, กรมพัฒนาที่ดิน.

- สุขชี คำนวนศิลป์. 2550. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอุทยานแห่งชาติไทรโยค อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาเกษตรศาสตร์การพัฒนาศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- สุขาวลี ชูเอน. (2555). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน :กรณีศึกษา ตำบลวังมะปราง อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรัง.วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุนันทา จันทวารา . 2545. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหาดคูเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี,การค้นคว้าอิสระ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ .
- สุรัชย์ อจลบุญ. 2543. การใช้ประโยชน์ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินอุทยานแห่งชาติเขาสามหลัน จังหวัดสระบุรี.ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (วนศาสตร์), สาขาวิชาการจัดการป่าไม้ ภาควิชาการจัดการป่าไม้ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุรภี โรจน์อารยานนท์. 2526. สภาวะแวดล้อมของเรา ตอน มลพิษสภาวะแวดล้อม. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุระ พัฒนเกียรติ. 2546. ระบบภูมิสารสนเทศในทางนิเวศวิทยาและสิ่งแวดล้อม (Geo-Informatics in Ecology and Environment). โรงพิมพ์ยูไนเต็ดโปรดักชั่น: กรุงเทพมหานคร.
- อคิน รพีพัฒน์. 2527.การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย. ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ศูนย์การศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร.
- อดิสรณ์ กองเพิ่มพูล.2543. ทศนคติของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอมก๋อย. วิทยาศาสตร์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร ,มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อภิศักดิ์ดา เผือกจันทิก. 2550. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งชุมชน
เกาะมะพร้าว อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

อุทิศ กุฎอินทร์. 2536. จะให้คนอยู่ในป่าอนุรักษ์หรือไม่อย่างไร.วารสารสัตว์ป่าเมืองไทย,ปีที่3
ฉบับที่ 1 19-26 น.

Abrams, C. 1971. The Language of Cities: A Glossary of Terms. New York: The Viking.

Campbell, J.B. 1987. Introduction to remote sensing. The Guilford Press. NY. 551 p.

Dale, Ernest. (1973) Management: theory and practice. (3 ed) . New York: McGraw-Hill.

Ernest, D. (1973). Management : Theory and Practice, Principles of Management. New
York: Mcgraw - Hill.

FAO.1993.The Stateoffood and Agriculture. Food and Agriculture Organization of the
United Nations, no 26.

Good, Carter V. (1973). Dictionary of Education. New York : McGraw - Hill Book.

Jensen, J.R., D.J. Cowen, S. Narumalani, J.D. Althausen, and O. Weatherbee, 1993 a.
An evaluation of CoastalWatch change detection protocol in South Carolina.
Photogrammetric Engineering and Remote Sensing, 59(4):519-525.

Lillesand T. M., and Kiefer R. W. 1994. Remote Sensing and Image Interpretation. New
York: John Wiley and Sons.

William,E.(1976). Electoral Participation in a Low Stimulus Election. Rural Development.
4(1): 111–124.

World Health Organization. (1981). Community Involvement in Health for Primary.
Health Care. Geneva : WHO

Yamane, Taro.1973. Statistics: An Introductory Analysis. Third editio. Newyork : Harper
and Row Publication.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่การมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยใช้วิธี **Scheffe's Method**

อายุ

ตารางที่ ก. 1 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแหวง จังหวัดภูเก็ต ในด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติงาน จำแนกตามอายุ ดังนี้

อายุ	ต่ำกว่า 20 ปี	21-30 ปี	31-40 ปี	41-50 ปี	51-60 ปี	มากกว่า 60 ปี
ต่ำกว่า 20 ปี	-	-.278	-.417	-.653	-.651	-.688
21-30 ปี			-.138	-.374*	-.334*	-.410
31-40 ปี				-.235	-.234	-.271
41-50 ปี					.013	-.035
51-60 ปี						-.036
มากกว่า 60 ปี						-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

ระดับการศึกษา

ตารางที่ ก. 2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแหวง จังหวัดภูเก็ต โดยภาพรวม จำแนกตามระดับการศึกษา ดังนี้

ระดับการศึกษา	อยู่เหนือระดับเฉลี่ย	ระดับเฉลี่ย	ต่ำกว่าเฉลี่ย	ต่ำกว่าเฉลี่ย/ระดับ	เกินเฉลี่ย / ระดับ	เกินเฉลี่ยระดับเฉลี่ย
1.ไม่ได้เรียนหนังสือ	-	-.071	.072	-.403*	-.149	-.442*
2.ประถมศึกษา			.143	-.331*	-.077	-.370*
3.มัธยมศึกษาตอนต้น/ เทียบเท่า				-.475*	-.221	-.514*
4.มัธยมศึกษาตอนปลาย/ เทียบเท่า					.253	.039
5.ปวส./ อนุปริญญา						-.292
6.ปริญญาตรีหรือสูงกว่า						-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ ก. 3 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต ด้านการมีส่วนร่วมศึกษาปัญหา จำแนกตามระดับการศึกษาดังนี้

ระดับการศึกษา	อสังหาริมทรัพย์	ศิลปะประยุกต์	เกษตรอินทรีย์ / หัตถกรรม	เกษตรอินทรีย์ / หัตถกรรม	เกษตรอินทรีย์ / หัตถกรรม	เกษตรอินทรีย์ / หัตถกรรม
1.ไม่ได้เรียนหนังสือ	-	-0.182	-0.019	-0.464*	-0.228	-0.574*
2.ประถมศึกษา			.201	-0.282*	-0.045	-0.391*
3.มัธยมศึกษาตอนต้น/ เทียบเท่า				-0.484*	-0.247	-0.593*
4.มัธยมศึกษาตอนปลาย/ เทียบเท่า					.236	-0.109
5.ปวส./ อนุปริญญา						-0.345*
6.ปริญญาตรีหรือสูงกว่า						-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

ตารางที่ ก. 4 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต ด้านการมีส่วนร่วมวางแผน จำแนกตามระดับการศึกษา ดังนี้

ระดับการศึกษา	อสังหาริมทรัพย์	ศิลปะประยุกต์	เกษตรอินทรีย์ / หัตถกรรม	เกษตรอินทรีย์ / หัตถกรรม	เกษตรอินทรีย์ / หัตถกรรม	เกษตรอินทรีย์ / หัตถกรรม
1.ไม่ได้เรียนหนังสือ	-	.041	.092	-0.313	-0.071	-0.391*
2.ประถมศึกษา			-0.050	-0.355*	-0.113	-0.432*
3.มัธยมศึกษาตอนต้น/ เทียบเท่า				-0.406*	-0.164	-0.483*
4.มัธยมศึกษาตอนปลาย/ เทียบเท่า					.241	-0.077
5.ปวส./ อนุปริญญา						-0.319
6.ปริญญาตรีหรือสูงกว่า						-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

ตารางที่ ก. 5 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแหวง จังหวัดภูเก็ต ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติงาน จำแนกตามระดับการศึกษา ดังนี้

ระดับการศึกษา	อยู่ในเขตอนุรักษ์ได้ใช่	เศษส่วนประชากร	แบ่งกลุ่ม พื้นที่เขตอนุรักษ์	แบ่งกลุ่ม /นอกเขตอนุรักษ์	เบี่ยงเบน / %	เบี่ยงเบนหรือเบี่ยงเบน
1.ไม่ได้เรียนหนังสือ	-	-0.092	.059	-0.460	-0.188	-0.448
2.ประถมศึกษา			-0.151	-0.368*	-0.096	-0.356
3.มัธยมศึกษาตอนต้น/ เทียบเท่า				-0.519*	-0.247	-0.507
4.มัธยมศึกษาตอนปลาย/ เทียบเท่า					.271	.012
5.ปวส./ อนุปริญญา						-0.259
6.ปริญญาตรีหรือสูงกว่า						-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ ก. 6 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแหวง จังหวัดภูเก็ตด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล จำแนกตามระดับการศึกษา ดังนี้

ระดับการศึกษา	อยู่ในเขตอนุรักษ์ได้ใช่	เศษส่วนประชากร	แบ่งกลุ่ม พื้นที่เขตอนุรักษ์	แบ่งกลุ่ม /นอกเขตอนุรักษ์	เบี่ยงเบน / %	เบี่ยงเบนหรือเบี่ยงเบน
1.ไม่ได้เรียนหนังสือ	-	-0.051	.117	-0.373	-0.107	-0.354
2.ประถมศึกษา			.169	-0.321*	-0.055	-0.303*
3.มัธยมศึกษาตอนต้น/ เทียบเท่า				-0.490*	-0.224	-0.472*
4.มัธยมศึกษาตอนปลาย/ เทียบเท่า					.265	.018
5.ปวส./ อนุปริญญา						-0.247
6.ปริญญาตรีหรือสูงกว่า						-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่

ตารางที่ ก. 7 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต โดยภาพรวม จำแนกตาม ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ดังนี้

ระยะเวลาอาศัยอยู่ในพื้นที่	1-5 ปี	6-10 ปี	11-15 ปี	16-20 ปี	21-30 ปี	มากกว่า 30 ปี
1. 1-5 ปี	-	-.857*	-1.03*	-.902*	-.885*	-.479*
2. 6-10 ปี			.189	-.005	-.037	-.367*
3. 11-15 ปี				-.134	-.151	-.556*
4. 16-20 ปี					.017	.422*
5. 21-30 ปี						-.405*
6. มากกว่า 30 ปี						-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ ก. 8 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต ด้านการมีส่วนร่วมศึกษาปัญหา จำแนกตาม ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่	1-5 ปี	6-10 ปี	11-15 ปี	16-20 ปี	21-30 ปี	มากกว่า 30 ปี
1. 1-5 ปี	-	-.751*	-.833*	-.725*	-.630*	-.327
2. 6-10 ปี			.082	-.026	-.120	-.423*
3. 11-15 ปี				-.108	-.202	-.505*
4. 16-20 ปี					.094	.094
5. 21-30 ปี						-.303*
6. มากกว่า 30 ปี						-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ ก.9 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแหวง จังหวัดภูเก็ต ด้านการมีส่วนร่วมวางแผน จำแนกตาม ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ดังนี้

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่	1-5 ปี	6-10 ปี	11-15 ปี	16-20 ปี	21-30 ปี	มากกว่า 30 ปี
1. 1-5 ปี	-	-.758*	-.920*	-.754*	-.716*	-.369
2. 6-10 ปี			.161	-.004	-.042	-.389*
3. 11-15 ปี				-.165	-.203	-.550*
4. 16-20 ปี					.038	.385*
5. 21-30 ปี						-.347*
6. มากกว่า 30 ปี						-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ ก.10 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแหวง จังหวัดภูเก็ต ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติงาน จำแนกตาม ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่	1-5 ปี	6-10 ปี	11-15 ปี	16-20 ปี	21-30 ปี	มากกว่า 30 ปี
1. 1-5 ปี	-	-1.02*	-1.28*	-1.17*	-1.18*	-.692*
2. 6-10 ปี			.259	-.145	-.152	-.336*
3. 11-15 ปี				-.114	-.107	-.596*
4. 16-20 ปี					.007	.481*
5. 21-30 ปี						-.488*
6. มากกว่า 30 ปี						-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ ก. 11 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เขตห้ามล่าสัตว์ ป่าเขาพระแสวง จังหวัดภูเก็ต ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล จำแนกตาม ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่	1-5 ปี	6-10 ปี	11-15 ปี	16-20 ปี	21-30 ปี	มากกว่า 30 ปี
1. 1-5 ปี	-	-.850*	-1.10*	-.955*	-1.01*	-.529*
2. 6-10 ปี			.253	-.105	-.161	-.321*
3. 11-15 ปี				-.148	-.092	-.575*
4. 16-20 ปี					.055	.426*
5. 21-30 ปี						-.482*
6. มากกว่า 30 ปี						-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

อาชีพ

ตารางที่ ก. 12 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแสวง จังหวัดภูเก็ต โดยภาพรวม จำแนกตามอาชีพ ดังนี้

อาชีพ	สวนยางพารา	สวนปาล์ม	สวนผลไม้	ประมง	เลี้ยงสัตว์	ค้าขาย	รับจ้างทั่วไป	ธุรกิจส่วนตัว	ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ
1.สวนยางพารา	-	-.122	.426*	-.012	-.170	.485*	.188	.368*	.284
2.สวนปาล์ม			.548*	.109	-.047	.607*	.310	.491*	.406
3.สวนผลไม้				-.439	-.596	.058	-.238	-.057	-.142
4.ประมง					-.157	.498	.201	.381	.296
5.เลี้ยงสัตว์						.655*	.358	.538*	.454
6.ค้าขาย							-.297	-.116	-.201
7.รับจ้างทั่วไป								.180	.095
8.ธุรกิจส่วนตัว									-.084
9.ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ									-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ ก. 13 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแหวง จังหวัดภูเก็ต ด้านการมีส่วนร่วมศึกษาปัญหา จำแนกตามอาชีพดังนี้

อาชีพ	รวมเกษตรกร	ครู/โรงเรียน	ผู้สูงอายุ	พระสงฆ์	ผู้สูงอายุ	แม่บ้าน	ผู้ว่างงาน	ผู้เกษียณอายุ	อาชีพอื่น/รับเฉพาะกิจ
1.สวนยางพารา	-	-.030	.469*	.101	-.103	.617*	.063	.358*	.249
2.สวนปาล์ม			.500*	.131	-.072	.648*	.094	.389*	.280
3.สวนผลไม้				-.368	.572*	.148	-.406	-.111	-.220
4.ประมง					-.204	.516	-.037	.257	.148
5.เลี้ยงสัตว์						.721*	.166	.461*	.352
6.ค้าขาย							-.554*	.259	-.368
7.รับจ้างทั่วไป								.295	.186
8.ธุรกิจส่วนตัว									-.109
9.ข้าราชการ/พนักงาน รัฐวิสาหกิจ									-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ ก. 14 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแหวง จังหวัดภูเก็ต ด้านการมีส่วนร่วมวางแผน จำแนกตามอาชีพดังนี้

อาชีพ	รวมเกษตรกร	ครู/โรงเรียน	ผู้สูงอายุ	พระสงฆ์	ผู้สูงอายุ	แม่บ้าน	ผู้ว่างงาน	ผู้เกษียณอายุ	อาชีพอื่น/รับเฉพาะกิจ
1.สวนยางพารา	-	-.124	.486*	-.058	-.060	.551*	.184	.355*	.219
2.สวนปาล์ม			.610*	.065	.063	.675*	.308	.480*	.344
3.สวนผลไม้				-.545	-.547*	.065	-.301	-.130	-.266
4.ประมง					-.002	.610*	.243	.414	.278
5.เลี้ยงสัตว์						.6124	.245	.416	.280
6.ค้าขาย							-.367	-.195	-.331
7.รับจ้างทั่วไป								.171	.035
8.ธุรกิจส่วนตัว									-.136
9.ข้าราชการ/พนักงาน รัฐวิสาหกิจ									-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ ก. 15 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแหวง จังหวัดภูเก็ต ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติงาน จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	ระดับงศกษณะ	พหุคูณพหุคูณ	พหุคูณพหุคูณ	พหุคูณ	พหุคูณ	พหุคูณ	พหุคูณ	พหุคูณ	พหุคูณ
1.สวนยางพารา	-	-196	.393*	-.114	-.236	.382	.277	.341	.326
2.สวนปาล์ม			.589*	.081	-.040	.579*	.473*	.537*	.522
3.สวนผลไม้				-.508	-.630*	-.010	-.116	-.051	-.067
4.ประมง					-.122	.497	.391	.456*	.440
5.เลี้ยงสัตว์						.619	.513	.578*	.562
6.ค้าขาย							-.105	-.041	-.056
7.รับจ้างทั่วไป								.064	.048
8.ธุรกิจส่วนตัว									-.015
9.ข้าราชการ/พนักงาน รัฐวิสาหกิจ									-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

ตารางที่ ก. 16 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแหวง จังหวัดภูเก็ต ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล จำแนกตามอาชีพดังนี้

อาชีพ	ระดับงศกษณะ	พหุคูณพหุคูณ	พหุคูณพหุคูณ	พหุคูณ	พหุคูณ	พหุคูณ	พหุคูณ	พหุคูณ	พหุคูณ
1.สวนยางพารา	-	-137	.356*	.021	-.279	.389	.227	.418*	.341
2.สวนปาล์ม			.494*	.159	-.141	.527	.365*	.556*	.479
3.สวนผลไม้				-.335	-.635*	.032	-.128	.062	-.015
4.ประมง					-.300	.368	.206	.397	.320
5.เลี้ยงสัตว์						.668	.506	.697*	.620
6.ค้าขาย							-.161	.029	-.047
7.รับจ้างทั่วไป								.191	.113
8.ธุรกิจส่วนตัว									-.077
9.ข้าราชการ/พนักงาน รัฐวิสาหกิจ									-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

รายได้

ตารางที่ ก. 17 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต โดยภาพรวม จำแนกตามรายได้ ดังนี้

รายได้/เดือน	ต่ำกว่า 5,000 บาท	10,000-20,000 บาท	20,001-30,000 บาท	30,001- 40,000 บาท	40,001-50,000 บาท	50,001-60,000 บาท	มากกว่า 60,001บาท
1. ต่ำกว่า 5,000 บาท	-	.267	-.029	-.230	-.493*	-.231	.168
2. 10,000-20,000บาท			-.297*	-.498*	-.761*	-.499*	-.099
3. 20,001-30,000บาท				-.201	-.463*	-.202	.197
4. 30,001- 40,000 บาท					-.262*	-.000	.398*
5. 40,001-50,000บาท						.261	.661*
6. 50,001-60,000 บาท							.399*
7. มากกว่า 60,001บาท							-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ ก. 18 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต ด้านการมีส่วนร่วมศึกษาปัญหา จำแนกตามรายได้ดังนี้

รายได้	ต่ำกว่า 5,000 บาท	10,000-20,000 บาท	20,001-30,000บาท	30,001- 40,000 บาท	40,001-50,000 บาท	50,001-60,000 บาท	มากกว่า 60,001บาท
1. ต่ำกว่า 5,000 บาท	-	.035	-.281	-.353	-.591*	-.236	-.020
2. 10,000-20,000บาท			-.317*	-.388*	-.627*	-.271	-.055
3. 20,001-30,000บาท				-.071	-.309*	.045	.261
4. 30,001- 40,000 บาท					-.238	.116	.332
5. 40,001-50,000บาท						.355*	.571*
6. 50,001-60,000 บาท							.215
7. มากกว่า 60,001บาท							-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ ก. 19 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต ด้านการมีส่วนร่วมวางแผน จำแนกตาม รายได้ ดังนี้

รายได้	ต่ำกว่า 5,000 บาท	10,000-20,000บาท	20,001-30,000บาท	30,001- 40,000 บาท	40,001-50,000 บาท	50,001-60,000 บาท	มากกว่า 60,001บาท
1. ต่ำกว่า 5,000 บาท	-	.469	.156	-.001	-.303	-.100	-.327
2. 10,000-20,000บาท			-.313*	-.471*	-.772*	-.570*	-.142
3. 20,001-30,000บาท				-.157	-.459*	.256	.171
4. 30,001- 40,000 บาท					-.301*	.099	.328*
5. 40,001-50,000บาท						.202	.630*
6. 50,001-60,000 บาท							.427*
7. มากกว่า 60,001บาท							-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ ก. 20 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติงาน จำแนกตามรายได้ ดังนี้

รายได้	ต่ำกว่า 5,000 บาท	10,000-20,000บาท	20,001-30,000บาท	30,001- 40,000 บาท	40,001-50,000 บาท	50,001-60,000 บาท	มากกว่า 60,001บาท
1. ต่ำกว่า 5,000 บาท	-	.191	-.065	-.361	-.608*	-.354	-.070
2. 10,000-20,000บาท			-.256	-.552*	-.800*	-.545*	-.120
3. 20,001-30,000บาท				-.296*	-.543*	-.289	.135
4. 30,001- 40,000 บาท					-.247	.006	.431*
5. 40,001-50,000บาท						.254	.679*
6. 50,001-60,000 บาท							.424*
7. มากกว่า 60,001 บาท							-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ ก. 21 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล จำแนกตาม รายได้ดังนี้

รายได้	ต่ำกว่า 5,000 บาท	10,000-20,000บาท	20,001-30,000บาท	30,001- 40,000 บาท	40,001-50,000 บาท	50,001-60,000 บาท	มากกว่า 60,001บาท
1. ต่ำกว่า 5,000 บาท	-	.375	.073	-.208	-.468	-.236	.295
2. 10,000-20,000บาท			-.301*	-.583*	-.843*	-.611*	-.080
3. 20,001-30,000บาท				-.282*	-.542*	-.310	.221
4. 30,001- 40,000 บาท					-.260	.028	.503*
5. 40,001-50,000บาท						.232	.763*
6. 50,001-60,000 บาท							.531*
7. มากกว่า 60,001บาท							-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามที่ใช้ในงานวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า
กรณีศึกษา:เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต

คำชี้แจง

แบบสอบถามมีทั้งหมด 5 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม
- ตอนที่ 2 การถือครองที่ดินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์และลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน
- ตอนที่ 3 ความรู้ ความเข้าใจ และความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว
- ตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
- ตอนที่ 5 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการป้องกันและแก้ไขปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

แบบสอบถามนี้ สร้างขึ้นเพื่อสำรวจ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ กรณีศึกษา เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต ตามความคิดเห็นของประชาชน คำตอบจากท่านจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ในการนำมาประมวลแนวทางการปรับปรุงการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ได้พัฒนาอย่างยั่งยืน ต่อไป

ชุมชนที่เก็บข้อมูล.....

แบบสอบถาม

เรื่อง

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า
กรณีศึกษา:เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต

คำชี้แจง :โปรดกาเครื่องหมาย(/) หน้าช่องข้อความตามผลสัมภาษณ์และกรอกผลสัมภาษณ์ลงใน
ช่องว่างที่กำหนดให้ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน

1. เพศ   ชาย   หญิง
2. ปัจจุบันท่านมีอายุ

☐ 1. ต่ำกว่า 20 ปี	☐ 2. 21-30 ปี
☐ 3. 31-40 ปี	☐ 4. 41-50 ปี
☐ 5. 51-60 ปี	☐ 6. มากกว่า 60 ปี
3. สถานภาพในครอบครัว

☐ 1. เป็นหัวหน้าครอบครัว	☐ 2. เป็นสมาชิกในครอบครัว
☐ 3. เป็นญาติหรือผู้อาศัย	☐ 4. อื่นๆ (ระบุ).....
4. ระดับการศึกษา

☐ 1. ไม่ได้เรียนหนังสือ	☐ 2. ประถมศึกษา
☐ 3. มัธยมศึกษาตอนต้น/เทียบเท่า	☐ 4. มัธยมศึกษาตอนปลาย/เทียบเท่า
☐ 5. ปวส. / อนุปริญญา	☐ 6. ปริญญาตรีหรือสูงกว่า
5. ภูมิลำเนา

☐ 1. เกิดในตำบลนี้	
☐ 2. ย้ายถิ่นฐานมาจากที่อื่น (ระบุ).....ซึ่งเป็น	
☐ 2.1 ตำบลอื่นในอำเภอเดียวกัน	☐ 2.2 อำเภออื่นในจังหวัดเดียวกัน
☐ 2.1 จังหวัดอื่นในภาคเดียวกัน	☐ 2.1 จังหวัดอื่นในภาคอื่น
6. ระยะเวลาที่ท่านอาศัยอยู่ในพื้นที่นี้

☐ 1. 1-5 ปี	☐ 2. 6-10 ปี
☐ 3. 11-15 ปี	☐ 4. 16-20 ปี
☐ 5. 21-30 ปี	☐ 6. มากกว่า 30 ปี

7. อาชีพ

- สอนพยาบาล   สอนปาล์ม   สอนผลไม้
 ประมง   เลี้ยงสัตว์   ค้าขาย
 รับจ้างทั่วไป   ธุรกิจส่วนตัว   ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ

8. รายได้ในรอบเดือนที่ผ่านมา จากอาชีพหลัก

1. น้อยกว่า 5,000   2. 10,000 - 20,000
 3. 20,001-30,000   4. 30,001-40,000
 5. 40,001-50,000   6. 50,001-60,000
 7. มากกว่า 60,001

ส่วนที่ 2 การถือครองที่ดินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์และลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คำชี้แจง : โปรดกาเครื่องหมาย (/) ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

- ท่านมีที่ดินถือครอง หรือมีการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์เขาพระแทวหรือไม่

มี   ไม่มี
- ท่านมีที่ดินถือครอง

น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่   11-25 ไร่
 26-50 ไร่   51-100 ไร่
 มากกว่าหรือเท่ากับ 100 ไร่
- ท่านมีการใช้ประโยชน์ที่ดินตั้งอยู่บริเวณใด

อยู่ในเขตพื้นที่ป่า   อยู่ติด/คาบเกี่ยวกับพื้นที่
อยู่นอกเขตพื้นที่   ไม่รู้สถานที่ตั้งที่แน่นอน
- วิธีการได้มาซึ่งที่ดินที่ท่านได้ถือครอง

1. จับจองด้วยตัวเอง   2. รับมรดก
 3. ซื้อมา   4. อื่นๆ ระบุ.....
- ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ท่านได้ถือครอง

ที่อยู่อาศัย   ทำสวน(ระบุ).....
 เลี้ยงสัตว์   โรงแรม รีสอร์ท
 อื่นๆ (ระบุ)
- ประเภทเอกสารสิทธิ์ที่ดินที่ท่านถือครอง

โฉนด   น.ส.3
 ส.ป.ก. 4-01   ภทบ.5
 ไม่มีเอกสารสิทธิ์

ส่วนที่ 3 ความรู้ ความเข้าใจ และความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว

1. ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมของทางเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทวบ้างหรือไม่

☐ ไม่ได้รับ	☐ ได้รับ
---------------------------------	------------------------------
2. ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารจากแหล่งใดบ้าง

☐ หอกระจายข่าว	☐ วิทยุ
☐ โทรทัศน์	☐ หนังสือพิมพ์
☐ ผู้นำชุมชน	☐ หน่วยงานราชการ
☐ ญาติ/เพื่อนบ้าน	☐ องค์กรเอกชน
☐ อื่นๆ....	
3. ในรอบปีที่ผ่านมาท่านเคยรับรู้ข่าวสารกี่ครั้ง

☐ 1-3 ครั้ง	☐ 4-6 ครั้ง
☐ 7-9 ครั้ง	☐ มากกว่า 9 ครั้ง
☐ ไม่เคยได้รับข่าวสาร	
4. ท่านเคยเห็นเจ้าหน้าที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว ออกลาดตระเวนในพื้นที่หรือไม่

☐ ไม่เคย	☐ เคย
------------------------------	---------------------------
5. ท่านเคยเห็นเจ้าหน้าที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว ออกพบปะและให้ความรู้แก่ชาวบ้านในหมู่บ้านบ้างหรือไม่

☐ ไม่เคย	☐ เคย
------------------------------	---------------------------
6. ท่านได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกทางกลุ่มต่างๆในชุมชนบ้างหรือไม่

☐ ไม่เคยเข้าร่วม	
☐ เข้าร่วมโดยเป็นสมาชิก	
☐ กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน	☐ กลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติ
☐ กลุ่มสตรี/แม่บ้าน	☐ กลุ่ม อ.ส.ม.
☐ กลุ่ม OTOP ชุมชน	☐ อื่นๆ (ระบุ).....
7. ท่านใช้ประโยชน์จากพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทวในลักษณะใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ ไม่ได้รับประโยชน์	
☐ ได้รับประโยชน์ (ระบุ)	
☐ การเก็บหาของป่า	☐ พื้นที่สำหรับการเพาะปลูก
☐ เลี้ยงสัตว์	☐ แหล่งท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ

8. ท่านมีความรู้ ความเข้าใจ และความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระเทวออย่าง
ไรบ้าง คำชี้แจง :โปรดกาเครื่องหมาย(/) ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ตอบแบบสอบถาม

คะแนน

เห็นด้วย

1

ไม่เห็นด้วย

0

ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
1. การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เป็นการรู้จักใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ป่าเพื่อให้เกิดประโยชน์ยาวนานที่สุด		
2. ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าควรมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง		
3. การอนุรักษ์ป่าเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น		
4. พื้นที่ป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์จะทำให้มีพืชและสัตว์ที่เป็นอาหารเพื่อการบริโภคของประชาชนในพื้นที่		
5. ประชาชนที่ตั้งบ้านเรือนในท้องถิ่น ไม่มีหน้าที่และส่วนเกี่ยวข้องในการอนุรักษ์ป่า		
6. การใช้พื้นที่ป่าเพื่อทำการเกษตร จะทำให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศชาติมากกว่าการปล่อยให้คงสภาพเป็นป่าอยู่เช่นเดิม		
7. ทรัพยากรป่าไม้เป็นสมบัติของส่วนรวมจึงเป็นหน้าที่ของทุกคนที่จะช่วยกันดูแลเพื่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกันตลอดไป		
8. การอนุรักษ์ป่าไม้หมายถึงการเก็บรักษาป่าไม้เอาไว้โดยไม่ให้ใครเข้าไปใช้ประโยชน์		
9. การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้นประชาชนในพื้นที่ไม่ควรเข้าไปเกี่ยวข้อง		
10. พื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุกทำลายจนเสื่อมโทรม ถ้าทิ้งไว้ตามธรรมชาติ จะสามารถกลับคืนอุดมสมบูรณ์เหมือนเดิมได้		
11. ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าครอบครองพื้นที่ป่าที่เสื่อมสภาพแล้วตามใจชอบเพื่อใช้ประโยชน์โดยถือว่าเป็นการกระทำที่ไม่ผิดกฎหมาย		
12. เราไม่ควรบุกรุกพื้นที่ป่าหรือล่าสัตว์ป่าเพราะป่าไม้และสัตว์ป่าเป็นสมบัติของส่วนรวมทุกคนเป็นเจ้าของร่วมกัน		
13. ป่าที่มีสภาพอุดมสมบูรณ์ จะสามารถเป็นกำแพงที่ช่วยลดหรือป้องกันความรุนแรงของลมพายุและน้ำป่าได้		
14. ท่านมีความรู้สึกเฉย ๆ ยินดีกับผู้ที่ร่วมทำกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า		
15. สนับสนุนให้มีการจัดอบรมส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์		
16. ป่าไม้มีความสำคัญกับชีวิตเพราะป่าไม้ให้อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค		
17. ชุมชนท้องถิ่นไม่ควรมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าในพื้นที่ป่าไม้		

18. วิธีการอนุรักษ์ป่าไม้ คือ การสงวน บำรุงดูแลรักษาและเลิกใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่มีอยู่ในป่า		
19. ท่านรู้สึกเฉยๆถ้ามีคนมาลักลอบตัดไม้ จุดไฟเผาป่าหรือล่าสัตว์ในพื้นที่ชุมชนของท่าน		
20. ท่านมีความรู้สึกชื่นชมยินดีกับผู้ที่ร่วมทำกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า		

9. ท่านคิดว่าต้องการให้หน่วยงานของทางเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแหวง ปฏิบัติต่อท่านและราษฎรในหมู่บ้านของท่านอย่างไร ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

- ให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย / กฎระเบียบของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแหวง
- ให้ความสนธิสนมคุ้นเคย
- เพิ่มการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการดำเนินงานต่างๆ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแหวง
- กวดขันการเข้าไปทำลายป่า/ ล่าสัตว์อย่างเคร่งครัด
- ให้จัดตั้งหน่วยพิทักษ์/ ตำนตรวจบริเวณใกล้เคียงกับหมู่บ้านเพิ่มขึ้น
- ปักหลักเขตหรือเครื่องหมายบอกแนวเขตให้ชัดเจน
- ให้ปฏิบัติต่อราษฎรทุกคนเท่าเทียมกัน
- ให้ความช่วยเหลือและมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน
- อื่นๆ

10. ท่านคิดว่าปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแหวง ต่อไปนี้ ท่านคิดว่าปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

- การสนับสนุนขององค์กรเอกชน
- บทบาทของผู้นำชุมชน
- บทบาทของเจ้าหน้าที่
- ความรู้ด้านป่าไม้/การอนุรักษ์ป่าไม้
- ข่าวสารกิจกรรมด้านการปลูกป่า
- การสนับสนุนของหน่วยงานราชการ

ส่วนที่ 4 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ป่า

คำชี้แจง: โปรดใส่เครื่องหมาย (/) ลงในช่องว่างท้ายข้อความที่ตรงกับความเข้าใจและการปฏิบัติของท่านเกี่ยวกับมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า ว่ามีการปฏิบัติอย่างไร

- มีส่วนร่วมมาก 3 คะแนน
- มีส่วนร่วมปานกลาง 2 คะแนน
- มีส่วนร่วมน้อย 1 คะแนน
- ไม่มีส่วนร่วม 0 คะแนน

รูปแบบ/ลักษณะการมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม			
	3	2	1	0
1. การมีส่วนร่วมศึกษาปัญหา				
1.1 ท่านเคยมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมค้นหาสาเหตุปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่				
1.2 ท่านเคยมีส่วนร่วมในการร่วมแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไขที่ตรงประเด็น				
1.3 ท่านเคยมีส่วนร่วมในการร่วมศึกษาปัญหาการลักลอบตัดไม้และบุกรุกในพื้นที่ป่าและรอบบริเวณเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว				
1.4 ท่านเคยมีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้				
1.5 ท่านเคยมีส่วนร่วมให้ประชาชนปลูกป่าเพื่อฟื้นฟูสภาพป่าในพื้นที่รอบบริเวณเขาพระแทว				
1.6 ท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานกับเจ้าหน้าที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทวในการอนุรักษ์ป่า				

รูปแบบ/ลักษณะการมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม			
	3	2	1	0
2. การมีส่วนร่วมวางแผนงาน				
2.1 ท่านเคยมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่				
2.2 ท่านเคยมีส่วนร่วมในการกำหนดกรอบแผนงานการปฏิบัติงานร่วมกับเจ้าหน้าที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทวในการอนุรักษ์ป่า				
2.3 ท่านเคยมีส่วนร่วมในการวางแผนงานแก้ปัญหาการลักลอบบุกรุกแนวถนนป่าในพื้นที่ป่าและรอบบริเวณเขาพระแทว				
2.4 ท่านเคยมีส่วนร่วมในการวางแผนงานการปลูกฟื้นฟูสภาพป่าในพื้นที่ป่าและรอบบริเวณเขาพระแทว				
2.5 ท่านเคยมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ				
2.6 ท่านมีส่วนร่วมในการให้คำปรึกษาและเสนอความคิดเห็นในแนวทางการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้				

รูปแบบ/ลักษณะการมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม			
	3	2	1	0
3. การมีส่วนร่วมปฏิบัติงาน				
3.1 ท่านมีส่วนร่วมปฏิบัติงานร่วมกับเจ้าหน้าที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแหวงในการตรวจลาดตระเวนพื้นที่ป่า				
3.2 ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบรายละเอียดปัญหาการลักลอบบุกรุกแผ้วถางป่าในพื้นที่ป่าและรอบบริเวณเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแหวง				
3.3 ท่านมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมไฟป่าในพื้นที่ป่าและรอบบริเวณเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแหวง				
3.4 ท่านมีส่วนร่วมปฏิบัติงานปลูกฟื้นฟูสภาพป่าในพื้นที่ป่าและรอบบริเวณเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแหวง				
3.5 ท่านมีส่วนร่วมในการเข้าอบรม สัมมนา ที่เกี่ยวข้องกับการการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้				
3.6 ท่านมีส่วนร่วมในรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ หรือดำเนินกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้				
3.7 ท่านมีส่วนร่วมในการเสียสละเวลา แรงงาน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้				
3.8 ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับ กฎหมาย ข้อบังคับระเบียบต่างๆ หรือแจ้งข่าวเจ้าหน้าที่เมื่อพบการกระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้				

รูปแบบ/ลักษณะการมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม			
	3	2	1	0
4. การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล				
4.1 ท่านเคยเข้าร่วมประชุมติดตามดูผลงานการดำเนินกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้				
4.2 ท่านเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้สำหรับการติดตาม และประเมินผลงาน เช่น การร่วมสังเกตการเปลี่ยนแปลงของสภาพพื้นที่ป่า				
4.3 ท่านเข้าร่วมติดตามและประเมินผลงานในการดำเนินกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้				
4.4 ท่านเสนอแนะปรับปรุงวิธีการดำเนินกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ให้ดีขึ้น				

ส่วนที่ 5 ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะในการป้องกันและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

คำชี้แจง : โปรดกาเครื่องหมาย (/) ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

1. ท่านคิดว่าปัญหาอุปสรรคเรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าในหมู่บ้านของท่านมี
ปัญหาหรือไม่

กิจกรรม	ไม่มีปัญหา	มีปัญหา
1. การบุกรุกครอบครองพื้นที่ป่าไม้		
2. การลักลอบตัดไม้ทำลายป่า/ล่าสัตว์ป่า		
3. การเก็บหาของป่า		
4. การประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่กับประชาชนทำให้เข้าใจไม่ตรงกัน		
5 ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า		
6. การประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านป่าไม้และสัตว์ป่าไม่ทั่วถึง		
7. แนวเขตพื้นที่ป่าไม้ไม่ชัดเจน		
8. ประชาชนยังขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้		
9. การประชุมในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้		
10. การวางแผนในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้		
11. การออกกฎ ระเบียบและข้อตกลงต่าง ๆ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้		
12. อื่นๆ.....		

2. ข้อเสนอแนะในการป้องกันและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

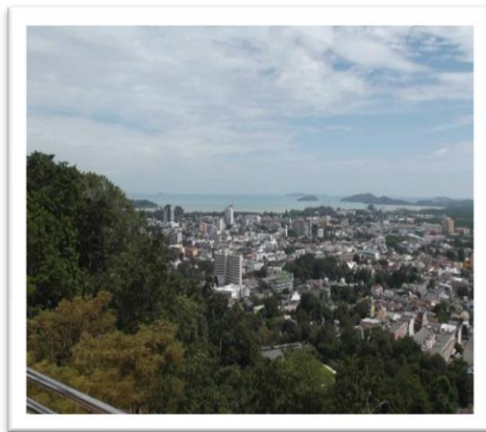
***** ขอขอบคุณทุกท่านที่ตอบแบบสอบถาม*****

ภาคผนวก ค
ภาพประกอบการทำวิทยานิพนธ์

ภาคผนวก ค .1
ลักษณะพื้นที่การใช้ประโยชน์ที่ดินแต่ละประเภทของ
เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแก้ว

พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง

พื้นที่เกษตรกรรม

พื้นที่ป่าไม้

พื้นที่แหล่งน้ำ

พื้นที่เบ็ดเตล็ด

ภาคผนวก ค.2
ภาพประกอบการเก็บข้อมูลแบบสอบถาม

ประชุมเจ้าหน้าที่ทำความเข้าใจ/ตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามก่อนลงพื้นที่

เก็บข้อมูลภาคสนาม

ภาคผนวก ค.3

ภาพประกอบการการประชุมระดมความคิดเห็น
ประชาชนในพื้นที่เข้าร่วมประชุมระดมเสนอแนวทางการจัดการทรัพยากรป่าไม้
เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ สกุล นางสาวศิริพร ชูประสูตร
 รหัสประจำตัวนักศึกษา 5410920018
 วุฒิการศึกษา

วุฒิ	ชื่อสถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
วิทยาศาสตร์บัณฑิต (ภูมิศาสตร์)	มหาวิทยาลัยทักษิณ	2552

ทุนการศึกษา (ที่ได้รับในระหว่างการศึกษา)

-

ตำแหน่งและสถานที่ทำงาน (ถ้ามี)

เจ้าหน้าที่ภูมิสารสนเทศภูมิศาสตร์ สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 5 (นครศรีธรรมราช)

การตีพิมพ์เผยแพร่ผลงาน (ถ้ามี)

ศิริพร ชูประสูตร และสุชาติ เขิงทอง.2558.การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ กรณีศึกษา : เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต.การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 6 ณ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลาวันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ. 2558